

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE

Prírodovedecká fakulta

Katedra humánnej geografie a demogeografie

**Formovanie priestorových štruktúr
Strážovských vrchov vo vzťahu
k cestovnému ruchu**

Diplomová práca

Lukáš STAŇO

Študijný odbor 4.1.35 Geografia

Vedúci diplomovej práce: Doc.RNDr.Peter Spišiak, CSc.

BRATISLAVA 2009

Prehlásenie

Čestne prehlasuje, že som predloženú diplomovú prácu spracoval samostatne s použitím uvedenej literatúry a ďalších informačných zdrojov.

V Bratislave, 25.4.2007

.....
podpis autora práce

Pod'akovanie

Chcel by som poďakovať všetkým, ktorí mi akýmkoľvek spôsobom pomohli pri spracovaní diplomovej práce. Moje poďakovanie patrí najmä vedúcemu práce, doc. Spišiakovi, za vedenie a cenné pripomienky pri záverečnom spracovaní práce.

Osobitné poďakovanie patrí mojim rodičom, priateľke a mojim najbližším, bez ich podpory a pomoci by som to určite nezvládol.

ABSTRAKT

Lukáš Staňo : Formovanie priestorových štruktúr Strážovských vrchov vo vzťahu k cestovnému ruchu.

Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra humánnej geografie a demogeografie

Diplomová práca, 76 strán, 28 grafických príloh, 2009

Strážovské vrchy majú podľa prírodných i realizačných predpokladov cestovného ruchu priaznivé podmienky pre jeho rozvoj. Cieľom tejto práce je objektívna a komplexná charakteristika regiónu cestovného ruchu a na základe uvedenej charakteristiky a ukazovateľov cestovného ruchu v regióne vytvoriť pomocou troch jednoduchých kvantitatívnych metód (Balova metóda, bodová metóda, metóda normovanej premennej) subregióny cestovného ruchu. Záver je zameraný na návrh náučného chodníka ako jedného z nástrojov rozvoja cestovného ruchu.

Kľúčové slová : Strážovské vrchy, cestovný ruch, lokalizačné a realizačné predpoklady, regionalizácia, náučný chodník

ABSTRACT

Lukáš Staňo : Forming spatial structures of Strážov mountains in relation in tourism.

Comenius University in Bratislava, Faculty of Natural Sciences, Department of Human geography and demogeography

Diploma work, 76 pages, 28 supplements, 2009

According to natural and also realisation tourism preconditions have Strážov mountains favourable conditions for its development. The aim of this diploma thesis is to create an objective and a complex characteristics of the tourism region and to create tourism subregions on the basis of mentioned characteristics and by means of three simple quantitative methods (Bal's method, point method, normative variable method). The conclusion is aimed at a proposal of an educational pathway, as one of the tools for tourism development.

Key words: Strážov mountains, tourism, preconditions of localization and of realization, regionalization, educational pathway

Obsah

Úvod a ciele práce	7
1. Metodika a zhodnotenie literatúry	8
1.1. Zhodnotenie literatúry	8
1.2. Metodika a dáta	10
2. Poloha a vymedzenie územia.....	19
2.1. Makropoloha.....	19
2.2. Mezopoloha	19
2.3. Mikropoloha	20
3. Charakteristika cestovného ruchu v regióne	22
3.1. Lokalizačné predpoklady	22
3.1.1. Chránené územia v Strážovských vrchoch	22
3.1.2. Charakteristika obcí z hľadiska lokalizačných predpokladov	24
3.1.3. Krajinná štruktúra, krajinná pokrývka a lokalizačné predpoklady.....	35
3.2. Realizačné predpoklady	38
3.2.1. Doprava	39
3.2.2. Ubytovacie a stravovacie zariadenia a služby.....	42
3.3. Zhrnutie	43
4. Regionalizácia a priestorové štruktúry	46
4.1. Región a regionalizácia.....	46
4.1.1. Regionalizácia.....	46
4.1.2. Metódy regionalizácie	46
4.1.3. Región.....	47
4.1.4. Typy regiónov	47
4.1.5. Subregión	48
4.2. Priestorové štruktúry	49
4.2.1. Vybrané ukazovatele cestovného ruchu v regióne	50
4.2.2. Subregióny cestovného ruchu podľa jednotlivých ukazovateľov	53
4.2.3. Zhrnutie	56
5. Návrh náučného chodníka	58
5.1. Návrh vymedzenia trasy chodníka	58
5.2. Návrh značenia trasy v teréne	59
5.3. Návrh textov jednotlivých informačných tabúl'	60
Diskusia	67
Záver	68
Summary	70
Zoznam použitej literatúry	72

Úvod a ciele práce

Strážovské vrchy, ako jedno z jadrových pohorí fatransko-tatranskej oblasti, majú z hľadiska lokalizačných aj realizačných predpokladov cestovného ruchu priaznivé podmienky pre jeho rozvoj. Cestovným ruchom Strážovských vrchov sme sa už zaoberali Staňo (2007) a táto práca je prakticky pokračovaním spomínanej štúdie. Voľne na ňu nadväzujeme a stavíme na teoretických základoch v nej obsiahnutých. Na rozdiel od práce Staňa (2007) však inak vymedzujeme územie.

Strážovské vrchy zaberajú 59 586 ha. Toto územie zasahuje do katastrov približne 75 obcí, avšak nie všetky katastre obcí sa nachádzajú celé v geomorfologickom celku Strážovské vrchy. V našej práci sa zameriame na skupinu vidieckych obcí, ktoré si vyberieme podľa vopred definovaných pravidiel, čím sa vyhneme akýmkoľvek dohadom a pochybnostiam o hraniciach študovaného územia. Jednoducho by sa dalo povedať, že sú to obce ktoré sa celé nachádzajú vo vnútri Strážovských vrchov, pretože nie sú až natoľko ovplyvnené polohou na okraji a výhodami s ňou spojenými. K týmto obciam pridávame ešte obce z okraja Strážovských vrchov a to z dôvodu, že sa nachádzajú buď mimo hlavnej dopravnej trasy medzi mestami na úpätí Strážovských vrchov na juhozápade alebo v horskom prostredí na severe a severovýchode územia . V týchto obciach nepredpokladáme vplyv výhod plynúcich z polohy v blízkosti miest.

Jadro práce je tvorené analýzou lokalizačných a realizačných predpokladov cestovného ruchu vo vymedzenom regióne obcí, čo pokladáme za prvý hlavný cieľ práce. Na základe charakteristík plynúcich z tejto analýzy si stanovujeme druhý cieľ, a to vytvorenie kvantitatívnych ukazovateľov predpokladov cestovného ruchu v regióne, pomocou ktorých pristúpime k regionalizácii daného územia. Na túto regionalizáciu sme si vybrali tri jednoduché kvantitatívne metódy – Balovu metódu, bodovú metódu a metódu normovanej premennej. Výsledkom budú subregióny cestovného ruchu v rámci regiónu Strážovské vrchy podľa rôznych kritérií, potenciálov. Výsledkom jednotlivých parciálnych členení regiónu na subregióny bude syntetická regionalizácia územia, ktorá bude zohľadňovať všetky parciálne výsledky dosiahnuté pri vymedzovaní subregiónov podľa jednotlivých potenciálov.

Záver je zameraný na návrh náučného chodníka ako jedného z nástrojov rozvoja cestovného ruchu, ktorý umožňuje sprístupnenie a pochopenie prírodných, historických a kultúrnych hodnôt daného územia.

1 Metodika a zhodnotenie literatúry

1.1 Zhodnotenie literatúry

Cestovnému ruchu sa v slovenskej, ale aj v zahraničnej literatúre venuje mnoho autorov. Cestovný ruch je však veľmi široký pojem, čo dokumentuje aj fakt, že neexistuje len jedna jeho definícia. Tejto problematike sa venovali renomovaní slovenskí autori – Mariot (1983) a Otrubová (2003), ktorí vo svojich prácach hodnotili geografiu cestovného ruchu, kde okrem iného uvádzajú, že mnohí odborníci, najmä ekonómovia, sa snažili už od vzniku cestovného ruchu o jeho ucelenú a jednotnú definíciu. Snažili sa obsiahnuť všetky aspekty cestovného ruchu, avšak zdôrazňovali najmä jeho ekonomickú a dopravnú stránku. K ekonómom sa neskôr pridali aj geografi, ktorí pridali do svojich definícií aj geografické prostredie. Nedospeli však k jednotnej definícii, ale k súboru definícií. Komplexných diel, ktoré by pokrývali všetky aspekty cestovného ruchu, je však veľmi málo, a preto sme museli čerpať z rôznych prameňov.

Všetky informácie pochádzajú z odborných publikácií, ktoré boli doplnené o poznatky v digitálnej podobe z internetu a poznatky z terénneho výskumu.

Použitú literatúru a informačné zdroje môžeme pre jednoduchšie hodnotenie rozdeliť do viacerých kategórií. Prvou by bola skupina prác venujúcich sa komplexne cestovnému ruchu. Príkladom je práca Ivaničku (1971), ktorý sa venoval ekonomicko-geografickému výskumu. Vo svojej práci okrem iného rozoberal kvantitatívne a kvalitatívne metódy výskumu a metódy regionalizácie územia. Pri teoretických základoch realizačných predpokladov sa odvolávame na prácu Mariota (1983), ktorá je komplexným sprievodcom teórie cestovného ruchu.

Ďalšiu skupinu tvoria práce zamerané na dopravu a dopravné systémy. Vychádzali sme z prác Michniaka (2002, 2003, 2006), ktorý sa v nich venoval pojmu dostupnosť, dostupnosti ako geografickej kategórii a jej významu pri územno-správnom členení Slovenska. Ďalšími autormi zaoberajúcimi sa dopravou boli Kulla (2005) a Križan (2005, 2007, 2008). Hlavným cieľom práce Križana (2005) je analýza najčastejšie používaných mier pri výskume dostupnosti.

Regionálnou geografiou a regionalizáciou ako takou sa zaoberali autori Gurňák, Blažík, Lauko (2005), ktorí publikovali skriptá Úvod do politickej a regionálnej politiky, kde sa okrem iného venujú aj klasifikácii regiónov a metódam výskumu regionálnej geografie. Vymedzovaniu regiónov cestovného ruchu ako aj kategorizácii

regiónov sa venovali Weiss, Jankovičová a Kurčová (2005) v štúdiu pre Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky. Podobné dielo spracovali v minulosti Dohnal, Kolár, Prikryl, Ríman (1985) pre Českú republiku.

Vzorom a inšpiráciou pre veľkú časť práce bol článok Vojtkovej (2007), ktorý vyhral na októbrovej konferencii SAS Fórum 2007. Autorka v ňom robí hodnotenie efektivity bánk na základe ňou zvolených ukazovateľov efektívnosti. Používa jednoduché kvantitatívne metódy, ktoré sa dajú dobre a ľahko interpretovať. K tomuto článku sa viažu a vysvetľujú použité metódy aj interné materiály Hurbánka (2007) uverejnené na jeho vlastnej internetovej adrese.

Nie len kvantitatívnymi metódami použitými v tejto práci, ale aj množstvom iných metód sa venuje Hendl (2006), ktorý vo svojom diele opisuje takmer všetky známe kvantitatívne metódy. Toto jeho dielo slúži ako návod na postup pri riešení rôznych úloh alebo učebnica, pretože uvádza v ňom aj zrozumiteľné príklady rôznych situácií. Problematiku štatistiky a kvantitatívnych metód nájdeme aj v diele Štatistické metódy v geografii od autoriek Fillová, Gregorová (2004), ktoré ho vydali ako učebnicu štatistiky pre geografov na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

Ďalšou skupinou sú práce, ktoré sa viac či menej dotýkajú problematiky cestovného ruchu a hlavne cestovného ruchu vo vidieckych oblastiach. Z tejto kategórie môžeme spomenúť prácu Potočkovej (2006), ktorá publikovala svoj kvalitatívny výskum zameraný na environmentálne povedomie obyvateľov a návštevníkov, záujem o rozvoj a informovanosť respondentov o prvkoch a javoch plynúcich zo zvýšeného stupňa ochrany územia vybranej obce.

Tvorbu náučného chodníka približujú Jech a Skaloš (2006), ako šetrné využitie prírodných, kultúrnych a historických hodnôt krajiny. Pri návrhu náučného chodníka sme veľa informácií čerpali aj z monografie obce Zliechov od Pajgerovej-Bielikovej (2008).

Nemenej dôležité informácie sa nachádzajú na internetových stránkach jednotlivých obcí.

1.2 Metodika a dáta

Z metodického hľadiska možno konštatovať, že sme použili pomerne široké spektrum metód, ktoré by sme mohli nasledovne rozdeliť :

- Kvalitatívne metódy
 - Dotazník
 - Rozhovor
 - Vlastný terénny výskum
- Kvantitatívne / Štatistické metódy
 - Pearsonov korelačný koeficient
 - Balova metóda
 - Bodová metóda
 - Metóda normovanej premennej
- Kartografické metódy
 - Kartogram
 - Kartodiagram
 - Bodová metóda
 - Georeferencovanie rastrového obrazu
- Analýza materiálov

V nasledujúcej časti sa budeme bližšie venovať jednotlivým typom metód.

Kvalitatívne metódy

Všetky použité kvalitatívne metódy sme použili na zber informácií a údajov. Tieto metódy sme doplnili o zber údajov z internetu, zo stránok jednotlivých obcí a inštitúcií zaoberajúcich sa aspoň čiastočne cestovným ruchom.

Dotazník – za účelom získania špecifickejších informácií o jednotlivých obciach regiónu Strážovských vrchov sme zostavili jednoduchý dotazník (viď príloha č.1), v ktorom nás zaujímali realizačné predpoklady cestovného ruchu v danej obci. Jednalo sa o typ a počet ubytovacích a stravovacích zariadení v obci, počet vybraných služieb poskytovaných v obci, výskyt kultúrno-historických pamiatok a organizácia pravidelných kultúrnych, prípadne športových podujatí v obci. Dotazník sme rozposlali emailom a aj faxom na každý obec úrad v záujmovom území.

Rozhovor resp. interview - túto metódu sme využili pri návšteve obecného úradu v obci Čavoj. Rozhovor bol realizovaný so starostom obce a otázky boli kladené za účelom získania bližších informácií ohľadom cestovného ruchu a hlavne o rozmáhajúcom sa chalupárstve, respektíve druhom bývaní v obci.

Vlastný terénny výskum – vlastný terénny výskum spočíval hlavne vo fyzickom prejení čo najväčšieho počtu turisticky značených trás spojené s návštevou jednotlivých obcí. Ďalej sem zaraďujeme účasť na pravidelných turistických stretnutiach a pochodoch organizovaných klubmi turistov v jednotlivých obciach.

Kvantitatívne metódy

Z veľkého počtu kvantitatívnych metód používaných v geografii sme použili okrem tých najzákladnejších a najjednoduchších, za ktoré pokladáme priemer, hustotu a podiel určitého ukazovateľa, aj zložitejšie, avšak z celkového pohľadu pomerne jednoduché štatistické metódy. Jedná sa hlavne o Pearsonov koeficient korelácie, bodovú metódu, Balovú metódu a metódu normovanej premennej. Schéma č.1 (viď prílohy) názorne ukazuje postup, akým sa dopracujeme ku konečným výsledkom, ku kvantitatívnemu vyjadreniu predpokladov pre cestovný ruch. Na úvod sme si vybrali ukazovatele, ktoré podľa nás ovplyvňujú cestovný ruch v obci. Celkovo sme vybrali šesť jednoduchých ukazovateľov. Všetky potrebné dáta na vytvorenie spomínaných ukazovateľov sme získali zo Sčítania obyvateľov domov a bytov 2001, z internetových stránok uvedených v zozname použitej literatúry a z turistickej mapy Strážovských vrchov, Bertanová a kol. (2001). Tieto nominálne dáta bolo potrebné previesť na intenzitné, presnejšie intenzitné pomerové, aby sme mohli pristúpiť k skúmaniu vzťahu medzi dvoma premennými pomocou Pearsonovho koeficientu korelácie. Zo spomínaných dát sme preto vytvorili nasledujúce ukazovatele :

- Demografické ukazovatele
 - Podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov v obci (v %)
 - Podiel obyvateľov pracujúcich v obci z ekonomicky aktívnych obyvateľov obce (v %)
- Ukazovatele lokalizačných predpokladov
 - Hustota turisticky značených chodníkov v obci (m/km^2)
 - Hustota značených cyklistických tratí v obci (m/km^2)
 - Podiel prírodných bodov cestovného ruchu zo sumy prírodných bodov cestovného ruchu v celom regióne (v %)

- Podiel športových bodov cestovného ruchu zo sumy športových bodov cestovného ruchu v celom regióne (v %)
- Podiel kultúrno-historických bodov cestovného ruchu zo sumy kultúrno-historických bodov cestovného ruchu v celom regióne (v %)
- Ukazovatele realizačných predpokladov
 - Priemerný počet zastavení autobusu v obci za hodinu v oboch smeroch
 - Podiel vzdialenosti obce k najbližšiemu mestu zo sumy vzdialenosti k najbližšiemu mestu (v %)
 - Podiel domov určených na rekreáciu z celkového počtu domov obce (v %)
 - Podiel ubytovacích lôžok v obci zo sumy ubytovacích lôžok v celom regióne (v %)
 - Podiel vybraných služieb poskytovaných v obci zo sumy sledovaných služieb (v %)
- Ukazovatele vybavenosti obce
 - Podiel bytov v obci s vodovodom z trvalo obývaných bytov v obci (v %)
 - Podiel bytov v obci s plynom zo siete z trvalo obývaných bytov v obci (v %)
 - Podiel bytov v obci so splachovacím záchodom z trvalo obývaných bytov v obci (v %)
 - Podiel bytov v obci s prípojkou na kanalizačnú sieť z trvalo obývaných bytov v obci (v %)

(Príčiny výberu jednotlivých ukazovateľov budú bližšie rozobraté neskôr)

Demografické ukazovatele a ukazovatele vybavenosti obce sme získali zo Sčítania obyvateľov domov a bytov 2001, nakoľko sme nemali k dispozícii novšie údaje za celé sledované územie.

Pri ukazovateľoch lokalizačných predpokladov sme vychádzali z turistickej mapy Strážovských vrchov, Bertanová a kol. (2001), kedy bolo treba vytvoriť mapu predpokladov pre cestovný ruch (viď schéma č.2 a časť Kartografické metódy). Vzdialenosti turisticky a cyklisticky značených tratí sme zistili „metódou nite“, kedy sme priložili niť na úsek turistického chodníka na mape, zmerali jeho dĺžku a prepočítali podľa príslušnej mierky mapy na metre v skutočnosti.

V kategórii ukazovateľov realizačných predpokladov sme použili na každý ukazovateľ osobitný zdroj. Z internetovej stránky www.cp.sk sme získali potrebné dáta o počte zastavení autobusu v obci v oboch smeroch za jeden bežný pracovný deň, kedy sme tento počet zisťovali v stredu, z ktorého sme vypočítali priemerný počet zastavení autobusu v obci v oboch smeroch za jednu hodinu. V tomto konkrétnom prípade išlo o upravenú topologickú váženú dostupnosť, kedy sme do sumy autobusových liniek započítali všetky autobusy, ktoré v danej obci zastavia a nie len z nej vychádzajú, čiže sem patria aj spojenia, ktoré v danej obci končia a nepokračujú ďalej. Topologická vážená dostupnosť (Dst) je miera vyjadrujúca dostupnosť pomocou celkového počtu liniek L (tratí, v našom prípade počet zastavení), ktoré z uzla j vychádzajú za jednotku času t (24 hod.).

$$Dst_j = \sum_j L/t$$

kde j = 1, 2, 3 ... 48 (Križan 2007).

Ukazovateľ - Podiel vzdialenosti obce k najbližšiemu mestu zo sumy vzdialenosti k najbližšiemu mestu, vyjadrený v percentách, sme získali z internetovej stránky www.mapy.sk, kde sme sledovali vzdialenosť obce v kilometroch k príslušnému najbližšiemu mestu. Zo Sčítania obyvateľov domov a bytov 2001 sme prevzali dáta o domoch určených na rekreáciu. Opäť sme boli nútení použiť staršie dáta, nakoľko neexistuje tento údaj z neskorším dátumom. Internetové stránky sme použili ako zdroj aj pri posledných dvoch ukazovateľoch realizačných predpokladov. Dáta týkajúce sa ubytovacích lôžok sme získali zo súboru internetových stránok, ktoré sú uvedené v zozname použitej literatúry a pri príslušných grafických, mapových a tabuľkových prílohách. Internetový portál www.e-obce.sk poskytuje základné informácie o obciach Slovenskej republiky, z ktorého sme získali údaje o poskytovaní jedenástich nami vybraných služieb v jednotlivých obciach.

Z týchto ukazovateľov sme vypočítali Pearsonove korelačné koeficienty pre jednotlivé dvojice, aby sme zistili, či nie sú jednotlivé ukazovatele na sebe lineárne závislé. Ich hodnoty uvádzame v Tab.č.1. Všetky hodnoty spadajú do intervalu <-0,5;0,5> , a preto ako uvádza Fillová (2004) ide o slabú priamu alebo nepriamu závislosť a štatisticky nevýznamnú na hladine významnosti 0,5 (viď Graf č.1 a 2). I keď

v niektorých prípadoch dvojice vykazujú strednú závislosť, z celkového pohľadu však môžeme tieto ukazovatele zhodnotiť ako vhodné. Pre ilustráciu uvádzame výpočet Pearsonovho korelačného koeficientu.

Pearsonov korelačný koeficient „r“ – (koeficient korelácie) najdôležitejšia miera sily lineárneho vzťahu dvoch náhodných premenných v základnom súbore. Nadobúda hodnoty $\langle -1;1 \rangle$ a počíta sa pomocou vzťahu (Fillová 2004):

$$r = \frac{[n \sum_{i=1}^n x_i * y_i - \sum_{i=1}^n x_i * \sum_{i=1}^n y_i]}{\sqrt{[(n \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2) * (n \sum_{i=1}^n y_i^2 - (\sum_{i=1}^n y_i)^2)]}}$$

n – počet jednotiek

x,y - premenné

Prípadne sa môže počítať aj pomocou tzv. kovariácie $s_{x,y}$ a smerodajných odchýliek (s, vzorec vid' nižšie) oboch premenných (Hendl 2006) :

$$s_{x,y} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x}) * (y_i - \bar{y})}{n-1} \quad \bar{x}, \bar{y} - \text{priemer } x, y$$

$$r = s_{x,y} / s_x * s_y$$

Podľa Fillovej (2004) môžu nastať tri prípady závislosti dvoch premenných vzhľadom na ich koeficient korelácie :

- Ak je r z intervalu $\langle 0,7;1 \rangle$, prípadne $\langle -1;-0,7 \rangle$, tak ide o vysokú (silnú) priamu, resp. nepriamu závislosť
- Ak je r z intervalu $\langle -0,5;0,5 \rangle$, tak ide o slabú priamu alebo nepriamu závislosť
- Ak sa hodnoty r blížia k 0, tak sledované znaky nie sú závislé alebo sú závislé, ale nie lineárne.

Hendl (2006) delí hodnoty r do troch kategórií podľa sily vzťahu :

- Malá $\sqrt{r^2} = \langle 0,1;0,3 \rangle$
- Stredná $\sqrt{r^2} = \langle 0,3;0,7 \rangle$
- Veľká $\sqrt{r^2} = \langle 0,7;1,0 \rangle$

Smerodajná odchýlka „s“ – (štandardná) je druhou odmocninou rozptylu, najčastejšie sa interpretuje spolu s aritmetickým priemerom.

$$s = \sqrt{s^2}, \text{ kde } s^2 = \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2, \text{ príp. } s^2 = \sqrt{(\sum (x_i - \bar{x})^2) / (n-1)}$$

Keď sme potvrdili vzájomnú nezávislosť ukazovateľov, prešli sme k prvej metóde hodnotenia cestovného ruchu v regióne, ktorou bola **Balova metóda** (poradová). Táto metóda spočíva v priradovaní váh, poradí obciam podľa veľkosti ukazovateľa. Čiže :

- „ak sú za "lepšie" považované vyššie hodnoty daného analytického ukazovateľa, potom im priradíme poradie takto, $n = 48$:
 $x_{\text{MIN}} \rightarrow$ poradie 1 , $x_{\text{MAX}} \rightarrow$ poradie 48
- ak sú za "lepšie" považované nižšie hodnoty daného analytického ukazovateľa, potom im priradíme poradie takto, $n = 48$:
 $x_{\text{MIN}} \rightarrow$ poradie 48 , $x_{\text{MAX}} \rightarrow$ poradie 1
- výsledný syntetický/integrálny ukazovateľ je aritmetickým priemerom poradí podľa jednotlivých analytických ukazovateľov “ (Hurbánek 2007)

Druhou metódou bola **bodovacia metóda**, pri ktorej každú konkrétnu hodnotu ukazovateľa v súbore treba obodovať (Vojtková 2007). Slúžia na to vzťahy :

- „ak sú za "lepšie" považované vyššie hodnoty daného analytického ukazovateľa, potom im priradíme body takto:
 $x_i^* = (x_i - x_{\text{MIN}}) / (x_{\text{MAX}} - x_{\text{MIN}}) \cdot 100 \%$ potom: $x_{\text{MIN}}^* = 0$, $x_{\text{MAX}}^* = 100$
- ak sú za "lepšie" považované nižšie hodnoty daného analytického ukazovateľa, potom im priradíme body takto:
 $x_i^* = (x_{\text{MAX}} - x_i) / (x_{\text{MAX}} - x_{\text{MIN}}) \cdot 100 \%$ potom: $x_{\text{MIN}}^* = 100$, $x_{\text{MAX}}^* = 0$
- výsledný syntetický/integrálny ukazovateľ je aritmetickým priemerom počtu bodov za jednotlivé analytické ukazovatele” (Hurbánek 2007) Následne sme týmto ukazovateľom priradili poradie podľa ich veľkosti.

Tretou metódou bola **metóda normovanej premennej** s jednotkovými váhami. Opäť sme použili vzťahy na určenie normovanej premennej :

- „ak sú za "lepšie" považované vyššie hodnoty daného analytického ukazovateľa, potom im priradíme normované/štandardizované hodnoty/skóre takto:

$$z_i = (x_i - A)/s \quad \text{potom: } z_{\text{MIN}} = \min, z_{\text{MAX}} = \max$$

- ak sú za "lepšie" považované nižšie hodnoty daného analytického ukazovateľa, potom im priradíme normované/štandardizované hodnoty/skóre takto:

$$z_i = (-1) \cdot (x_i - A)/s \quad \text{potom: } z_{\text{MIN}} = \max, z_{\text{MAX}} = \min$$

kde A je aritmetický priemer

s - štandardná odchýlka: $s = (\sum(x_i - A)^2 / n)^{1/2}$

- Výsledný syntetický/integrálny ukazovateľ je aritmetickým priemerom normovaných/štandardizovaných hodnôt/skóre za jednotlivé analytické ukazovatele”.

Následne sme týmto ukazovateľom priradili poradie podľa ich veľkosti. Čím je hodnota daného syntetického/integrálneho ukazovateľa A, B alebo C väčšia, tým je celkové hodnotenie "lepšie".(Hurbánek 2007).

Na záver sme vytvorili výslednú tabuľku (viď. Tab.č.2), kde nám jednoduchým aritmetickým priemerom vyšli priemerné poradie obcí v Strážovských vrchoch podľa predpokladov pre cestovný ruch.

Medzi kvantitatívne metódy použité v práci zaraďujeme aj **miery dostupnosti**, ktorými sa dá kvantifikovať dostupnosť. „Miery dostupnosti odhadujú, resp. oceňujú stupeň prístupu k niektorým aktivitám od začiatočného miesta až po jedno či niekoľko cieľových miest charakterizovaných dopravnou sieťou, vzdialenosťou, časom a cenou.“ (Križan 2007). Z týchto mier sme okrem už spomínanej upravenej topologickej miery dostupnosti použili jednoduchú mieru, kedy sme sledovali binárnu časovú dostupnosť obce z príslušného najbližšieho mesta (viď. Mapa č.1). „Binárna (triviálna) dostupnosť vyjadruje kvantitatívny údaj o vzdialenosti, časovej, či finančnej dosiahnuteľnosti uzla do iného uzla v sieti. Definovaná je jednoduchou lineárnou rovnicou :

$$A_{ij} = d_{ij}$$

kde A je požadovaná dostupnosť

$i = 1, 2, 3 \dots i$

$j = 1, 2, 3 \dots j$

d_{ij} je vzdialenosť medzi uzlami i a j“ (Križan 2005, 2008)

V tomto prípade sme vychádzali z práce Michniaka (2002), ktorý odhaduje rýchlosť prímestskej hromadnej dopravy na 30 km/hod. Vzhľadom na tento odhad sme na základe vzdialenosti obce do najbližšieho mesta (zdroj www.mapy.sk) vypočítali časovú dostupnosť jednotlivých obcí (viď. Mapa č.1)

Kartografické metódy

Z hľadiska kartografických metód sme sa obmedzili na základné a najpoužívanejšie kartografické metódy, a to na metódu kartogramu, kartodiagramu (Intenzita autobusovej dopravy v regióne Strážovských vrchov) a bodovú metódu, pomocou ktorých sme určili aj príslušné ukazovatele lokalizačných predpokladov cestovného ruchu. Spôsob určenie týchto ukazovateľov udáva schéma č.2.

Na úvod sme už spomínanú turistickú mapu Strážovských vrchov mierky 1 : 50 000 vložili do prostredia GIS. Táto metóda sa nazýva georeferencovanie rastrového obrazu. Pri tejto metóde ide o to, aby sme prvky zobrazené na skenovanej predlohe vo forme rastra spojili s vektorovou mapovou vrstvou. Prakticky to znamená, aby sme našli rovnaké body tak na rastrovom obraze ako aj vo vektorovej vrstve mapy (Kusendová, Bačík . V našom prípade sme ako rovnaké body použili body riečnej siete. Po vložení rastrového obrazu turistickej mapy do prostredia GIS sme ho preložili vektorovou vrstvou hraníc obcí Slovenskej republiky. Na základe turistickej mapy sme identifikovali všetky plochy, body a línie významné z hľadiska cestovného ruchu. Následne sme aplikovali nástroje na definovanie štýlu a kreslenia, čím sme vytvorili nové vektorové vrstvy a po určitej generalizácii mapy predpokladov pre cestovný ruch. Potom sme spočítali v každej obci prírodné, športové a kultúrno-historické body cestovného ruchu, z ktorých sme vypočítali príslušné ukazovatele lokalizačných predpokladov cestovného ruchu.

Obdobným spôsobom sme vytvorili aj generalizovanú mapu krajinnej pokrývky (Land Cover), kde sme ako podkladový rastrový obraz použili mapu Feranec a kol. (1996). Pri tvorbe mapy krajinnej pokrývky sa používa viacero metód. Najčastejšie používaná metóda je aplikáciou údajov z DPZ, kedy sa interpretujú jednotlivé plochy na

satelitných snímkach a začleňujú sa do tried krajinnej pokrývky. Pre tento účel bola vytvorená databáza CORINE land cover s jednotnou legendou v mierke 1 : 100 000. Ďalším spôsobom a zdrojom získavania potrebných vstupných informácií na lokálnej úrovni je letecké snímkovanie, ktoré: „umožňuje získať relatívne podrobné informácie o veľkosti a priestorovej štruktúre jednotlivých tried krajinnej pokrývky a tiež o ich zmenách. Niektorí autori aj pri veľkomierkovom mapovaní využívajú legendu tretej hierarchickej úrovne CORINE land cover určenú pre mierku 1 : 100 000.“ (Kopecká 2006) Týmto spôsobom sme postupovali aj my, keď sme prebrali legendu tretej hierarchickej úrovne CORINE land cover, ktorú sme modifikovali podľa podmienok regiónu Strážovské vrchy a podľa cieľa práce, a to poukázať na prvky krajinnej pokrývky a štruktúry krajiny z hľadiska cestovného ruchu. Pre tvorbu našej legendy sme použili tri zdroje, a to navrhovanú legendu CORINE land cover pre mierku 1: 10 000 od Kopeckej (2006), mapu krajinnej pokrývky Feranec a kol. (1996) a Feranec (2002). Na základe týchto troch zdrojov sme vyčleňovali a identifikovali nasledovné triedy krajinnej pokrývky :

1. Intravilán obce
2. Poľnohospodárska pôda
3. Lúky a pasienky
4. Vodné plochy
5. Listnaté lesy
6. Zmiešané lesy
7. Ihličnaté lesy

2 Poloha a vymedzenie územia

2.1 Makropoloha

Strážovské vrchy, ako aj celé Slovensko, sa nachádzajú v strednej Európe. Slovensko predstavuje územie so sťaženou dopravnou priechodnosťou, pretože leží na alpsko - karpatskej bariérovej línii. Z tohto dôvodu ho obchádzajú dopravné koridory I. rádu a až na malú výnimku aj dopravné koridory II. rádu. Slovensko totiž leží na západo-východnej bariére a hlavné koridory v jeho okolí majú tiež západo-východný smer, takže logicky sa jeho územie obchádza a Slovensko tak stráca význam v medzinárodnej preprave v smere západ - východ. Istý potenciál predstavuje poloha SR na prechodoch horskou bariérou v severo-južnom smere, no v tomto smere v stredovýchodnej Európe zatiaľ absentuje koridor vyššieho rádu (Gurňák 2002). Z dopravných koridorov nižšieho rádu treba spomenúť dopravnú tepnu, národného až medzinárodného významu, Bratislava – Žilina, po dokončení ktorej budú diaľnicou spojené mestá Bratislava a Košice. Tento tzv. severný diaľničný ťah tak prispeje nie len k zrýchleniu dopravy na našom území, ale po dobudovaní ostatných diaľničných úsekov a rýchlostných ciest pozdvihne dopravný systém Slovenska v rámci stredovýchodnej Európy. Vzhľadom na to, že táto dopravná tepna prechádza cez Považské podolie, čo je prakticky západná hranica Strážovských vrchov, možno povedať, že celý región má pomerne dobrú polohu z hľadiska dopravnej dostupnosti a napojiteľnosti na významné európske dopravné koridory (Staňo 2007).

2.2 Mezopoloha

Strážovské vrchy sa nachádzajú v severozápadnej časti Slovensku, vo vnútorných západných Karpatoch. Z troch svetových strán sú ohraničené kotlinami. Južnú a časť východnej hranice tvorí Hornonitrianska kotlina a západnú hranicu Považské podolie. Severovýchodnú a severnú hranicu tvoria horské celky Malá Fatra resp. Súľovské vrchy.

Podľa administratívneho členenia sa Strážovské vrchy nachádzajú na území dvoch krajov – Trenčianskeho a Žilinského a siedmich okresov - Trenčín, Bánovce nad Bebravou, Prievidza, Ilava, Púchov, Považská Bystrica (Trenčiansky kraj) a Žilina (Žilinský kraj). Ako geomorfologický celok zasahujú do viac ako 75 obcí.

Pre jednoduchšie a jasnejšie vymedzenie polohy Strážovských vrchov ich môžeme vyhraničiť dopravnými tepnami. Západnú hranicu tvorí už spomínaná diaľnica D1 v úseku od Trenčína približne po obec Sverepec pri Považskej Bystrici alebo železničná trať Trenčín – Považská Bystrica. Južnú hranicu tvorí cesta prvej triedy E572 v úseku Trenčín – Bánovce nad Bebravou – Nováky – Prievidza. V tomto prípade však treba uviesť, že najjužnejšie výbežky Strážovských vrchov zasahujú južnejšie aj cez toto dopravné spojenie. Východná hranica je tvorená cestou druhej triedy číslo 64, Prievidza - Žilina. V našom prípade je dôležitý úsek Prievidza – Fačkov. Najproblematickejšie vymedzenie hranice je na severe Strážovských vrchov, pretože Strážovské vrchy plynulo prechádzajú do Súľovských vrchov a prakticky ich hranica vedie cez dolinu rieky Pružinka alebo by sme túto hranicu mohli určiť podľa cesty druhej triedy číslo 517 spájajúcej mestá Považská Bystrica a Rajec cez obce Prečín, Domaniža a Malé Lednice (Staňo 2007).

2.3 Mikropoloha

Z hľadiska mikropolohy Strážovských vrchov je treba uviesť, že Strážovské vrchy zaberajú 59 586 ha. Toto územie zasahuje do katastrov viac ako 75 obcí, a preto sme sa zamerali len na centrálnu časť celého regiónu Strážovských vrchov. Pri výbere jednotlivých obcí sme postupovali podľa týchto pravidiel :

1. *Obec je vidieckeho typu*
2. *Obec neleží na významnej dopravnej komunikácii* – toto pravidlo eliminovalo aj obce, ktoré celým územím, prípadne polovicou (viď. pravidlo č.3) ležia v Strážovských vrchoch, avšak ich poloha na významnej dopravnej komunikácii ich nadradzuje nad ostatné obce regiónu. Významnými dopravnými komunikáciami myslíme diaľnicu D1 v úseku od Trenčína približne po obec Sverepec pri Považskej Bystrici alebo železničnú trať Trenčín – Považská Bystrica, cesta prvej triedy E572

v úseku Trenčín – Bánovce nad Bebravou – Nováky – Prievidza a cestou druhej triedy číslo 64 Prievidza – Žilina.

3. *Územie celej obce, príp. minimálne polovica územia obce leží v geomorfologickom celku Strážovské vrchy*
4. *V prípade, že v geomorfologickom celku Strážovské vrchy leží menej ako polovica územia obce, túto obec sem zaradíme ak :*
 - 4.1. Územie je významné z hľadiska CR – týmto spôsobom sme do záujmového územia zaradili obec Lutov, ktorá zasahuje do Strážovských vrchov menej ako polovicou svojho územia, avšak na tomto území sa nachádzajú národné prírodné rezervácie, ktoré sú významné z hľadiska cestovného ruchu. Odlišným prípadom sú obce Bobot a Nitrianske Pravno, ktoré do Strážovských vrchov zasahujú tiež len malou časťou, avšak bolo by nerozumné nezaraadiť ich do záujmového územia, pretože by sa narušila kompaktnosť celého územia z hľadiska vizuálneho a aj cestovného ruchu.
 - 4.2. Územie obce zasahuje do iného horského pásma – z tohto hľadiska sme do záujmového územia zaradili 3 tzv. „horské“ obce, a to obec Fačkov, ktorá zasahuje aj do Malej Fatry, a obce Domaniža a Malé Lednice, ktoré ležia aj v Súľovských vrchov. Toto pravidlo sme zvolili z toho dôvodu, že obec síce zasahuje len malou časťou do geomorfologického celku Strážovské vrchy, avšak obec je významná z hľadiska východiskového bodu do regiónu.
5. *Výnimka* : Kostolná Ves – obec Kostolná Ves neleží ani kúskom v geomorfologickom celku Strážovské vrchy, ale zaradili sme ju do záujmového regiónu dôvodu kompaktnosti územia a hlavne vďaka jej veľkému potenciálu rozvoja cestovného ruchu, nakoľko sa na jej území nachádza časť vodnej nádrže Nitrianske Rudno.

Podľa týchto piatich pravidiel sme vyčlenili 20 tzv. centrálnych obcí, ktoré ležia celé v geomorfologickom celku Strážovské vrchy, 27 tzv. periférnych obcí a jednu výnimku. Celkovo sme týmto spôsobom vyčlenili 48 obcí. (viď. tab.č.3)

3 Charakteristika cestovného ruchu v regióne

„Cestovný ruch v najširšom slova zmysle zahŕňa všetky formy cestovania doma aj v zahraničí za účelom oddychu , rekreácie, poznávania nového, zábavou, kultúrou a športom, pričom pobyt návštevníka sa odráža na hospodárskom živote navštíveného miesta.“ (Otrubová 2003)

Vzhľadom na to, že „premiestňovanie obyvateľstva a dočasná zmena miesta pobytu môže mať rozličné motívy, dĺžku trvania, charakter realizácie, môže presahovať rôzne politicko-administratívne hranice a pod.“ sa nepodarilo druhy cestovného ruchu zaradiť do jednotnej hierarchickej klasifikácie. „Pre vymedzenie druhov cestovného ruchu sa používajú kvalitatívne znaky.“(Mariot 1983)

„Formy cestovného ruchu sa vyčleňujú podľa prevládajúcej činnosti účastníkov cestovného ruchu. Na nižších stupňoch členenia základných foriem cestovného ruchu sa aplikujú rovnaké kritériá ako pri druhovom členení, čo spôsobuje prelínanie oboch klasifikácií.“(Mariot 1983)

3.1 Lokalizačné predpoklady

3.1.1 Chránené územia v Strážovských vrchoch

„V oblasti Strážovských vrchov je množstvo evidovaných prameňov kvalitnej vody, čo bolo dôvodom, že Strážovské vrchy boli vyhlásené za chránenú vodohospodársku oblasť.“ (Bertanová et al. 2001).

Strážovské vrchy sú bohaté na chránené územia. Na pomerne malom území tu bolo podľa Kramárik (2002) okrem CHKO Strážovské vrchy vyhlásených viac ako dvadsať chránených území :

Národná prírodná rezervácia : Strážov, Vápeč, Bradlo, Rokoš

Prírodná rezervácia : Jankov vršok, Jedlie, Kňaží stôl, Ľutovský drieňovec, Udrina, Smradľavý vrch, Žrebíky, Žihľavník-Baske, Trubárka, Bindárka, Ostrý vrch, Omšenská Baba, Pod Homôlkou, Temešská skala

Národná prírodná pamiatka : Lánce, Prepoštská jaskyňa

Prírodná pamiatka : Prielom Nitrice, Stará Bebrava, potok Machnáč, Potok v Havránkovej doline, Briestenné,

Chránený areál : Park v Motešiciach

Náučný chodník : Náučný chodník Rokoš (Staňo 2007).

Za zmienku určite stojí aj súkromná prírodná rezervácia Rysia. Jednotlivé chránené územia budú charakterizované neskôr.

CHKO Strážovské vrchy

Obr.č.1

Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy sa rozprestiera v okresoch Prievidza, Ilava, Považská Bystrica, Púchov, Bytča a Žilina.

„Názov Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy úplne nevystihuje územné vymedzenie orografického celku Strážovské vrchy. Ten sa skladá z dvoch samostatných geomorfologických celkov – Strážovské vrchy a Súľovské vrchy.“ CHKO Strážovské vrchy bola vyhlásená v roku 1989 za účelom zveľaďovania a ochraňovania krajiny v Strážovských a Súľovských vrchoch v celkovej výmere 30 979 ha (Bertanová et al. 2001).

Územie CHKO sa vyznačuje veľkou pestrosťou geologických, klimatických, geomorfologických, pôdnych a hydrologických podmienok, ktoré sa pričínili o vývoj cenných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev a rôznych typov krajiny (Bertanová et al. 2001).

Súkromná prírodná rezervácia Rysia

„Súkromná prírodná rezervácia Rysia má rozlohu 30,49 ha a nachádza sa v Trenčianskom kraji v centrálnej časti Strážovských vrchov, v katastri obce Valaská Belá, v povodí rieky Nitrica.

Pôvodne tento les vlastnil súkromný majiteľ zo stredného Slovenska, od ktorého les dostalo lesoochranárske zoskupenie VLK ako mimoriadne vzácny dar. VLK plánuje rezerváciu zväčšovať postupným prikupovaním okolitých lesných pozemkov. V tomto lese sa neťaží od roku 1994, kedy pôvodný majiteľ prevzal svoj les. VLK sa stal majiteľom lesa v roku 1998. Rysia sa v roku 2004 stala druhou súkromnou rezerváciou v strednej a východnej Európe a platí v nej najvyšší, piaty stupeň ochrany.

V tejto rezervácii sa nezasahuje do prírodných procesov, čiže sa tam neťažia stromy, ale ani nesadia nové, nevyťahujú sa suché ani spadnuté stromy, nepoľuje sa na zver a nesypú sa tam chemikálie na potlačenie tzv. škodcov. Rovnako ako Vlčia, aj Rysia je zaradená do národného zoznamu navrhovaných území európskeho významu NATURA 2000.

Rysia sa nachádza na hrebeni medzi obcami Valaská Belá a Čierna Lehota. Na území Rysej prevládajú spoločenstvá bukového vegetačného stupňa. Lesné porasty majú prirodzené drevinové zloženie s prevahou buka (až 80%). Najstaršie časti lesa majú až 130 rokov. Celkovo bolo na území Rysej doteraz zaznamenaných 140 druhov rastlín.“ (www.wolf.sk)

3.1.2 Charakteristika obcí z hľadiska lokalizačných predpokladov

„V štruktúre cestovného ruchu rozlišujeme dva druhy lokalizačných predpokladov cestovného ruchu :

- a) prírodné predpoklady (podmienky) – t.j. pôvodné, vytvorené činiteľmi prírody
- b) kultúrohistorické predpoklady (podmienky) resp. spoločenské podmienky a atraktivity – t.j. umelé, závislé od tvorivej činnosti človeka.“ (Mišúňová-Šulavíková 1977)

V nasledujúcej časti sa zameriame na charakteristiku obcí regiónu Strážovských vrchov, v ktorých bližšie popíšeme všetky fakty, plochy a body významné z hľadiska cestovného ruchu. V prípade kultúrohistorických pamiatok a kultúrnych zariadení a akcií sme sa rozhodli spojiť ich do jednej kategórie.

Čavoj - podhorská obec, prvý raz sa spomína v roku 1364, kedy patrila panstvu Košeca. V 16. storočí sa tu pokusne dolovalo zlato a v 17.storočí olovo. V obci sa zachoval pôvodný renesančný kostol zasvätený sv. Dorote z roku 1611. Obec patrí do oblasti ľudovej kultúry čičmianskeho typu. Zachovali sa zrubové omazané a obielené domy so šindľovou strechou a podlomenicou. (Rybár 1981, Bertanová 2001, interné materiály obce Čavoj) V obci sa nachádza archeologická lokalita a z pravidelných kultúrnych akcií treba spomenúť Čavojské letné slávnosti zamerané na zblíženie miestnych obyvateľov s chalupármi.

Do kategórie športových a zábavných zariadení a akcií by sme mohli zaradiť nultý ročník psích záprahov, ktoré sa premiérovú konali v obci v zime v roku 2009. Akcia bola zaradená do programu Slovenského pohára psích záprahov s medzinárodnou účasťou. Zúčastnilo sa 46 pretekárov z krajín V4.

Obec leží celá v CHKO Strážovské vrchy a do obce zasahuje aj národná prírodná rezervácia Temešská skala (viď. obec Temeš). (Bertanová 2001, Interné materiály obce)

Čičmany – obec bola založená v roku 1272 a je známa unikátnou architektúrou. Drevenice sú vyzdobené charakteristickými bielymi ornamentmi. Jednoduché ornamenty boli nanášané bielym vápnom, ktoré malo zároveň konzervačnú a ochrannú funkciu. Geometrická výzdoba je stará asi 200 rokov. Ľudový odev je zase zdobený výšivkami s geometrickými ornamentmi žltými a červeným na bielom podklade. V Radenovom dome je národopisná expozícia. Časť obce bola v roku 1977 vyhlásená za pamiatkovú rezerváciu ľudovej architektúry. (www.sacr.sk) Obec je známa aj zachovaným ľudovým folklórom.

Múzeum ľudovej architektúry v Čičmanoch

Považské múzeum vlastní v Čičmanoch dva objekty ľudovej architektúry, kde je návštevníkovi predstavené bývanie, zamestnanie, ľudový odev a ľudové umenie.“(www.muzeum.sk)

Pre verejnosť sú prístupné expozície :

- Expozície zo života a práce čičmianskeho ľudu / z rodinného zvykoslovía
- Expozícia ľudové obydlie

Obr.č.3

Expozície zo života a práce čičmianskeho ľudu / z rodinného zvykoslovía :

„Expozície sú nainštalované v jednoposchodovom drevenom tzv. Radenovom dome. Bohatosť a rozmanitosť exponátov dokumentuje všedný i sviatočný život obyvateľov

obce, ich rodinné zvyky a očarí návštevníka množstvom vzácných výšiviek, ktorých technika, ornamentálne motívy a decentná farebnosť má svoj pôvod v renesancii.“ (www.muzeum.sk)

Expozícia ľudové obydlie

„Považské múzeum v roku 1986 zakúpilo dom č. 42, zabezpečilo jeho pamiatkovú obnovu a muzeálne využitie. V ňom nainštalovaná expozícia predstavuje bývanie v Čičmanoch zo začiatku 20. storočia. Expozícia je súčasťou Považského múzea v Žiline.“ (www.muzeum.sk)

V obci sa zachoval barokový kostol zo 17. storočia a kaštieľ z 18. storočia (Bertanová 2001).

V obci sa nachádza lyžiarske stredisko Javorinka, ktoré je pre menej aj stredne náročných lyžiarov. Zjazdové trate, v nadmorskej výške 632 – 973 m, sú orientované západným smerom. Lyžiarska sezóna v stredisku trvá 90 – 100 dní. Lyžiari majú k dispozícii päť vlekov dĺžky 135, 290, 420 a 920 m, ktoré prekonávajú výškový rozdiel 30 – 278 m. Ich celková prepravná kapacita je 2850 osôb za hod. Stredisko disponuje mechanickými zasnežovaním. Pre bežecké lyžovanie sú v okolí strediska dve pravidelne upravované trate dĺžky 2 a 7,5 km, ktoré vytvárajú vhodné podmienky na lyžiarsku turistiku. (www.ski.sk) Zo športových akcií treba spomenúť výstup na Strážov (viď. obec Zliechov).

Obec leží celá v CHKO Strážovské vrchy a zasahuje do nej aj časť NPR Strážov (viď. obec Zliechov). Okrem plošných chránených území sa tu nachádzajú aj chránené stromy vyhlásené za chránené v roku 1982. Ide o lipy veľkolisté 20 a 32 metrov vysoké. Z turisticky významných a zaujímavých bodov môžeme spomenúť ešte vrchy Hrubá Kečka a Priečna, z ktorých je nádherný výhľad (Bertanová 2001, Interné materiály jednotlivých obcí).

Čierna Lehota – podhorská obec s prvou písomnou zmienkou z roku 1389. Nachádza sa tu archeologická lokalita, nakoľko sa tu našiel sekeromlat z obdobia neolitu.

Obec leží celá v CHKO Strážovské vrchy a nachádza sa tu aj prírodná pamiatka Stará Bebrava vyhlásená v roku 1987 s výmerou 5,91 ha kvôli ohrane skamenelín živočíchov z obdobia druhohôr. (Bertanová 2001)

Dolná Poruba – podhorská obec ležiaca celá v CHKO Strážovské vrchy v ktorej blízkosti sa nachádza aj prírodná rezervácia Pod Homôlkou vyhlásená v roku 1988 s výmerou 7,6 ha vďaka prítomnosti podmáčaných lúk s bohatým zastúpením vzácných a ohrozených rastlinných druhov (Bertanová 2001).

Horná Poruba – podhorská obec ležiaca celá v CHKO Strážovské vrchy. Okrem CHKO sa tu nachádza aj NPR Vápeč vyhlásená v roku 1993 o výmere 75,4 ha. Rastie tu vzácna vápnomilná kvetena a početné je aj zastúpenie druhov vstavačovitých. Z vrcholu (956 m n.m.) je kruhový výhľad.

Z pravidelných športových akcií treba spomenúť Štefanský výstup na Vápeč – tento výstup sa pravidelne koná 26.12., na Štefana. Výstup donedávna oficiálne organizoval KST Košeca, avšak v ostatnom roku nebola akcia oficiálna. Pri tomto výstupe sú tri hlavné východiskové body : obce Horná Poruba, Kopec a lyžiarske stredisko Homôlka. Ďalšou turistickou akciou je Pochod okolo Poruby, ktorého nultý ročník sa konal v roku 2007. Zaujímavou akciou je určite aj Derby koní, ktoré sa koná v letných mesiacoch. (Bertanová 2001, Interné materiály jednotlivých obcí)

Chvojnica – bývalá banícka obec založená v roku 1614. Nachádza sa tu archeologická lokalita, nakoľko sa tu našlo sídlisko lužickej kultúry z mladšej doby bronzovej. V roku 1890 bola v obci založená rezbárska škola a dielňa - výroba drevených hračiek. Obec disponuje aj lyžiarskym vlekcom (Bertanová 2001, www.chvojnica.eu, Interné materiály jednotlivých obcí).

Košecké Podhradie – obec s dominantou v podobe zrúcaniny Košeckého hradu. Zasahuje do nej aj časť NPR Vápeč (viď. obec Horná Poruba). (Bertanová 2001, Interné materiály jednotlivých obcí)

Kšinná – obec je známa archeologickými nálezmi viacerých kultúr, z ktorých najvzácnejšie sú slovanské sídliskové nálezy z 8.-12. storočia. Románsky kostol sa nachádza na návrší uprostred bývalého hradiska, obklopený pohrebiskom s náhrobnými kameňmi. V obci sa nachádzajú aj domy, ktoré nesú prvky ľudovej architektúry. Obec disponuje dvomi lyžiarskymi strediskami. (Bertanová 2001)

Mojtín - Obec na náhornej plošinke v Zliechovskej hornatine. Prvá písomná zmienka je z roku 1364, ale zistilo sa osídlenie už z doby laténskej. Je to rodisko „cisárskeho večného vojaka“ Jozefa Škultéty-Gabriša. V roku 1945 tu mal sídlo oddiel

2. Stalinovej partizánskej brigády. V rímsko-katolíckom klasicistickom kostole z roku 1858 je oltárny obraz Cyrila a Metoda.

Známe je lyžiarske stredisko s bežeckými traťami a zjazdovkami. Nadmorská výška základne zjazdoviek je vo výške 697 m n.m. Nadmorská výška vrcholu zjazdoviek 942 m n.m. Prevýšenie je 245 metrov a celková prepravná kapacita dosahuje pri 7 zjazdovkách 3400 osôb/hodinu. Celková dĺžka zjazdoviek je 6.95 km.

Okrem CHKO Strážovské vrchy sa tu nachádzajú aj 3 jaskyne. Mojtínska jaskyňa – 46 m dlhá prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995 sa nachádza na východnom okraji obce Mojtín. Má archeologický a historický význam. Mojtínska priepasťová jaskyňa – 500 m dlhá a 104 m hlboká prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995 sa nachádza východne od obce Mojtín. Jaskyňa na rúbaní – 450 m dlhá a 92 m hlboká prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995 sa nachádza pri obci Mojtín. Je špecifická svojou sintrovou výzdobou. Všetky tri nie sú verejnosti prístupné. (Bertanová 2001)

Omastiná – podhorská obec s archeologickou lokalitou – sídlisko lužickej kultúry z mladšej doby bronzovej, slovanské sídlisko z 10.-12. storočia.

Z prírodných zaujímavostí treba spomenúť NPR Rokoš (viď. obec Uhrovské Podhradie) a jaskyňu Vlčia diera – prírodná pamiatka. Ochrana 40 metrov dlhej jaskyne z archeologickými nálezmi. Žarnovská jaskyňa – prírodná pamiatka významná z historického hľadiska, nakoľko bola využívaná počas SNP. Obe jaskyne nie sú verejnosti prístupné. (Bertanová 2001)

Omšenie – obec v tesnej blízkosti Trenčianskych Teplíc, románsky kostol z 13. storočia bol v roku 1803 prestavaný. Z pôvodného kostola zostala len veža. Nachádza sa tu aj baroková kaplnka z 18. storočia.

Vodná nádrž Svinná sa nachádza na okraji obce. Počas roka sa tu konajú dve turistické akcie - Výstup na Baske (pravidelná akcia, ktorá sa končí na chate Baske. Akciu organizuje KST Slovan Trenčianske Teplice) a Výstup na Babu (pravidelná akcia, ktorú organizuje Klub slovenských turistov Omšenie).

V obci sa nachádzajú celkovo 4 chránené územia – prírodná rezervácia Omšenská Baba vyhlásená v roku 1967 s výmerou 36,1 ha s ochranou bradlového útvaru triasových vápencov a dolomitov. Prírodná rezervácia Žihľavník-Baske vyhlásená v roku 1967 s výmerou 130 ha a ochranou územia s krasovými javmi, pestrými biocenózami skál, bučín až xerothermných dubín, so zriedkavou flórou a faunou. Prírodná pamiatka Potok v Havránkovej doline vyhlásená v roku 1984

s výmerou 4,77 ha a ochranou krasového potoka. Väčšinu roka je jeho koryto suché. Národná prírodná pamiatka Lánce vyhlásená v roku 1987 s výmerou 3,03 ha a ochranou unikátnej botanickej lokality a mohutnej vyvieracky. Z vrchov Omšenská Baba, Kamenné vráta (značené horolezecké steny), Machnáč a Klepáč je nádherný výhľad. (Bertanová 2001, interné materiály jednotlivých obcí)

Slatina nad Bebravou – z kultúrohistorických pamiatok spomenieme iba kostol. V obci končí resp. začína Náučný chodník Slatinským krasom, ktorý má prírodovedecké, ochranárske, geologické a kultúrne zameranie. Dĺžku má 12 km, prevýšenie 330 metrov a 9 zastávok. Do obce zasahuje aj prírodná rezervácia Udrina (viď. obec Timoradza) (Bertanová 2001)

Slatinka nad Bebravou – Obcou prechádza Náučný chodník Slatinským krasom (viď. obec Slatina nad Bebravou). Nachádza sa tu prírodná rezervácia Žrebíky vyhlásená v roku 1993 s výmerou 111 ha a ochranou strmých vápencových svahov so suchomilnými lesostepnými spoločenstvami rastlín a živočíchov. Okrem prírodnej rezervácie sú chránené aj jaskyne – Jaskyňa v Lieští – prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995, dĺžka 14 metrov. Významná z hľadiska geologického, geomorfologického a aj historického, keď bola využívaná počas SNP. Jaskyňa Dúpná diera – prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1979, ochrana 128 metrov dlhej inaktívnej fluviokrasovej jaskyne. Viežka – prírodná pamiatka na území PR Žrebíky. Ochrana 80 metrov dlhej koróznorúto-fluviokrasovej jaskyne. Má historický význam, keď bola využívaná počas SNP. Havrania jaskyňa – prírodná pamiatka na území PR Žrebíky. Ochrana 51 metrov dlhej jaskyne významnej z archeologického a historického hľadiska. Všetky jaskyne nie sú verejnosti prístupné. Z Bukovinskej skaly je nádherný výhľad. (Bertanová 2001)

Šípkov - Názov obce je písomne doložený z roku 1295 ako *Sonko* a z roku 1389 menom *Zybokov*. (www.sipkov.sk) Obcou prechádza Náučný chodník Slatinským krasom (viď. obec Slatina nad Bebravou) (Bertanová 2001)

Temeš – Obec bola založená v roku 1332. Nachádza sa tu pamiatka ľudovej architektúry. Folklorný festival Beľušky sa v roku 2005 konal po prvý raz a začal tak novú tradíciu šírenia kultúry v obci. V obci sa nachádza prírodná rezervácia Temešská skala vyhlásená v roku 1986 o výmere 57,9 ha s výhľadovým bodom. (Bertanová 2001, www.hornanitra.sk, www.temes.sk)

Trebichava – obec založená na zákupnom práve v roku 1396, kde sa ťažil kvalitný mramor. V obci sa dodnes zachovali tradičné sušiarne ovocia. Obec disponuje

lyžiarskym vlekom. Na katastrálnom území obce sa nachádza prírodná rezervácia Kňaží stôl (viď. obec Ľutov) a Udrina (viď. obec Timoradza), vyhliadkový vrch Kňaží stôl. (Bertanová 2001, www.trbichava.sk)

Uhrovské Podhradie – Obec sa prvýkrát spomína v roku 1481. Nad obcou sa nachádza zrúcanina Uhrovského hradu, ktorý pochádza z 1. polovice 13. storočia. Hrad patrí medzi najstaršie zachované hradné architektúry na Slovensku. Historické zmienky o hrade pochádzajú už z roku 1294. V obci sa nachádza aj pamiatka ľudovej architektúry. Národná prírodná rezervácia Rokoš vyhlásená v roku 1974 o výmere 460 ha. Ochrana rázu lesných, lúčnych a skalných spoločenstiev rastlín a živočíchov (Bertanová 2001).

Valaská Belá - Obec, ktorá vznikla valašskou kolonizáciou (99 osád) v roku 1324. Ľudová kultúra patrí k čičmianskemu typu. Pamiatka ľudovej architektúry. Klasicistický kostol z roku 1800. Tradícia výroby skla a sklenených výrobkov. Z kultúrnych akcií treba spomenúť *Krojovaný sprievod obcou* - tradičný slávnostný sprievod v krojoch pri príležitosti sviatku sv. Cyrila a Metoda, *Letné slávnosti Belanskej a Rudnianskej doliny* - pracovné piesne a zvyky, výstava a predaj umeleckej tvorby..., *Z darov zeme* - výstava plodov.

Obec disponuje lyžiarskym strediskom Homôlka a ponúka možnosť lyžovania na zjazdovkách s tromi vlekmí. V areály sa nachádza reštaurácia a chata s možnosťou ubytovania, vonkajší bazén (bližšie informácie viď. obr. č. 5). Turistický pochod - Belanské vodopády (okolím obce).

Do obce zasahuje aj CHKO Strážovské vrchy a prírodná pamiatka Prielom Nítrice vyhlásená v roku 1990 o výmere 6,83 ha s ochranou prirodzeného kaňonovitého typu územia vymodelovaného tokom Nítrice.

Zliechov – Obec charakteristická zachovanou ľudovou kultúrou čičmianskeho typu. Zachoval sa gotický kostol z 15. storočia s plastikou Madony z roku asi 1500. V obci sa nachádzajú zrubové a murované trojpriestorové omazané a obielené domy so sedlovou strechou, so štítom a podlomenicou, ktoré patria medzi pamiatky ľudovej architektúry. (Rybár 1981, Bertanová 2001). Hudobný festival Pustohlav, ktorý sa od roku 2003 každoročne koná v tesnej blízkosti obce. Tento festival je vyhľadávaný predovšetkým miestnymi obyvateľmi z bližšieho okolia. Má regionálny význam, avšak pozitívne ohlasy na jeho kvalitu predznamenávajú možný potenciál zväčšenia významu z hľadiska dosahu na cestovný ruch oblasti (www.mynoviny.sk , www.pustohlav.sk).

V obci sa nachádza lyžiarske stredisko s nadmorskou výškou základne zjazdoviek 689 m n.m. Nadmorská výška vrcholu zjazdoviek je 889 m n.m., čo robí prevýšenie 200 m. Celková prepravná kapacita je 1180 osôb/hodinu na zjazdovách. Celková dĺžka zjazdoviek je 3.30 km (www.ski.sk). Silvestrovský výstup na Strážov – koná sa pravidelne na Silvestra (31.12.) a o deň skôr. Je to najmä z dôvodu veľkého záujmu turistov a malého vrcholového priestoru. Preto sa dva organizujúce kluby turistov (KST Košeca a Rajec) prestriedajú.

V obci sa nachádza CHKO Strážovské vrchy národná prírodná rezervácia Strážov vyhlásená v roku 1981 o výmere 480 ha. Spadá celoplošne medzi územia s ochranou zachovaných lesných spoločenstiev, ojedinelých druhov rastlín, živočíchov, geomorfologických foriem a celkového krajinného rázu najvyšších polôch Strážovských vrchov. Najvyšší vrch Strážovských vrchov – Strážov leží na $48^{\circ}57'18''$ s.š. $18^{\circ}27'47''$ v.d. a tvorí ho masív z piatich vrcholov. Vrchol je skalnatý a je z neho takmer kruhový výhľad (Bertanová 2001). Tesne pod vrcholom je Jánošíkova jaskyňa - 108 m dlhá prírodná pamiatka na území Národnej prírodnej rezervácie Strážov. Na okraji obce sú chránené stromy vyhlásené v roku 1975 – 300 ročný jaseň a dve 150 ročné vrbý.

Dolný Lieskov – v obci sa nachádzajú dva kaštiele. Jeden zo 17. Storočia s krajinárskym parkom a druhý, neskororenesančný, v miestnej časti Tírtie z konca 18. Storočia. K historickým budovám patrí aj barokový kostol z roku 1723. Okrem CHKO Strážovské vrchy, ktoré zasahujú do obce sa tu nachádza 300 ročná chránená lipa malolistá. (Bertanová 2001, interné materiály jednotlivých obcí)

Domaniža - na území obce sídlil ľud púchovskej kultúry, našlo sa aj stredoveké opevnenie s valmi. Prvá písomná zmienka je z roku 1268. Nachádza sa tu kostol z 13. storočia. Pre náruživých strelcov slúži areál športovej streľby s možnosťou ubytovania, bazén. Pri kostole sú chránené stromy, tri lipy malolisté. (Bertanová 2001, www.domaniza.sk)

Fačkov – horská obec s kostolom zo 17. storočia . V budove obecného úradu sa nachádza expozícia – Slovenská izba.

Obec disponuje lyžiarskym strediskom, kde sa nachádzajú 4 vleky s celkovou prepravnou kapacitou 2600 osôb za hodinu. Vleky premávajú od 9:00 do 16:00 a na jednom vleku je umelé osvetlenie umožňujúce večerné lyžovanie. V lyžiarskom stredisku sa nachádza veľkokapacitné bezplatné parkovisko, reštaurácia a chata, čo zabezpečuje komplexné služby pre návštevníkov. (www.fackovske-sedlo.sk) Zo športových akcií v obci spomenieme Výstup na kľak a Beh do vrchu (Kľak). Obec leží

v dvoch horských celkoch – Strážovské vrchy a Malá Fatra. (Interné materiály jednotlivých obcí)

Kanianka – v obci nachádza vodná nádrž využívaná pre potreby obce a tiež menšie lyžiarske stredisko (interné materiály jednotlivých obcí)

Krásna Ves – časťou obce prechádza Náučný chodník Slatinským krasom (viď. obec Slatina nad Bebravou) a časť prírodnej rezervácie Žrebíky (viď. obec Slatina nad Bebravou). (Bertanová 2001)

Motešice - Obec sa spomína už v roku 1208. V Horných Motešiciach je pôvodný opevnený renesančný kaštieľ so štvorcovým pôdorysom a nárožnými vežami z roku 1620. V Dolných Motešiciach sa zachoval ranogotický kostol z roku 1309. V obci sa nachádza aj chránený areál Park v Motešiciach a kaštieľ, ktorý je v správe Ministerstva obrany SR. Ku kultúrnym akciám patrí výstava Plody zeme.

V miestnom žrebčine sa nachádza aj krytá parkúrová hala, ktorá sa využíva pri súťažiach za nepriaznivého počasia. V marci 2007 sa konajú halové jazdecké preteky s názvom Cena MDŽ. Jazdecký oddiel organizuje aj súťaže ako Jazdecké preteky Westernový Motešický pohár, Military, Vianočná cena a iné. Zaujímavou akciou je určite aj nočná súťaž dobrovoľných hasičských zborov.

Z chránených areálov tu nájdeme prírodnú pamiatku Potok Machnáč vyhlásenú v roku 1983 o výmere 8,89 ha. a chránený areál Park v Motešiciach vyhlásený v roku 1985 s rozlohou 4,51 ha. (Bertanová 2001, www.motesice.sk , interné materiály jednotlivých obcí)

Nitrianske Rudno – pôvodne banícka osada z 13. storočia s klasicistickým kostolom z roku 1801 a synagógou z druhej polovice 19. storočia. Archeologická lokalita.

Z obce vychádza Náučný chodník Fraňa Madvu s prírodovedným, ochranárskym, kultúrnym a vlastivedným zameraním. Dĺžka 12,1 km s prevýšením 605 metrov. Vodná nádrž Nitrianske Rudno ponúka milovníkom vodných športov vhodné podmienky pre surfovanie či rybolov. K dispozícii sú tobogány, možno si zapožičať člny a vodné bicykle. Priamo pri vodnej nádrži je autokemping a množstvo rekreačných zariadení, ktoré okrem ubytovania ponúkajú kvalitné stravovacie služby a dobrú zábavu. Do obce zasahuje NPR Rokoš (viď. obec Uhrovské Podhradie). (Bertanová 2001, www.hornanitra.sk, interné materiály jednotlivých obcí)

Poruba – obec zo 14. storočia založená na zákupnom práve s gotickým kostolom zo 14. storočia. Pamiatka ľudovej architektúry – zachované hlinené

a murované domy s valbovou strechou. V roku 1975 bolo 9 líp pri kostole vyhlásených za chránené stromy.

Obec disponuje lyžiarskym strediskom, ktoré je súčasťou podniku Ski TMG, kde patrí aj neďaleké stredisko Ski TMG Remata. Klub turistov obce TJ Magura Poruba každoročne poriada Porubskú 30-tku. (Bertanová 2001, www.skitmg.sk, interné materiály jednotlivých obcí)

Pružina - Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1272. V obci sa nachádza gotický kostol z roku 1759 a pamätná izba Štefana Závodníka v miestnej základnej škole.

Obec disponuje menším lyžiarskym vlekcom a koná sa tu každoročne cyklomaratón, súťaž požiarnych družstiev a turistický pochod na Strážov.

Okrem CHKO Strážovské vrchy, ktoré obklopujú celú obec, tu nájdeme prírodnú pamiatku Briestenné vyhlásenú v roku 1992 o výmere 6,83 ha s ochranou morfoloicky hodnotného súboru skalných zlepcových útvarov zvetrávajúcich do tvarov skalných veží, bášť a homolí. Výskyt skalného útvaru v tvare tyranosaura. Prírodná pamiatka Priepasť medzi Kečkami bola vyhlásená v roku 1995 a ide o 30 metrov hlbokú priepasť so sintrovou výzdobou. Do obce zasahuje aj NPR Strážov (viď. obec Zliechov). Na tektonickom styku rôzne odolných hornín sa nachádzajú dva Strážovské vodopády : horný – 9 m a dolný – 6 m vysoký. Nachádzajú sa tu mnohé jaskyne ako Pružinská dúpna jaskyňa vyhlásená v roku 1995 za prírodnú pamiatku. Ide o 130 metrov dlhú inaktívnu fluviokrasovú jaskyňu. Otcova jaskyňa – 300 m dlhá prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995 sa nachádza západne od Sokolia. Vyznačuje sa pozoruhodnou výzdobou. Krahulčia jaskyňa – 41 m dlhá prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995 sa nachádza na západ od vrchu Jamy. Významná sintrová výzdoba. V obci sa nachádzajú aj chránené stromy. (Bertanová 2001, www.pruzina.sk, interné materiály jednotlivých obcí)

Rudnianska Lehota – V obci sa nachádza lyžiarske stredisko a miestny jazdecký klub ponúka rôzne výlety na kočoch, v zime na saniach ťahané koňmi príp. výlety na koňoch. (www.prievidza.sk, interné materiály jednotlivých obcí)

Soblahov – obec s archeologickým náleziskom z mladšej doby kamennej. V obci sa nachádza ranogotický kostol zo 14. storočia. Počas roka obec poriada výstavu ovocia a zeleniny, výstavu exponátov chovateľov a výstavu ľudovej tvorivosti.

Nad obcou sa nachádza lyžiarske stredisko Ostrý vrch s možnosťou ubytovania, bazén. Miestny turistický klub poriada Predsilvestrovský výstup na Ostrý vrch

a Soblahovskú 35-ku. Z tradičných športových akcií spomenieme ešte Štefanskú jazdu koní a súťaž požiarnych družstiev.

Ostrý vrch – prírodná rezervácia vyhlásená v roku 1993 o výmere 12,7 ha s ochranou kvetnatej karpatskej bučiny a vápencových brál. Bindárka – prírodná rezervácia vyhlásená v roku 1983 o výmere 8,98 ha s ochranou uceleného komplexu močiarnych i mezofilných aluviálnych biocenóz. (Bertanová 2001, www.soblahov.sk, interné materiály jednotlivých obcí)

Timoradza – v obci sa nachádza popolnicové pohrebisko lužickej kultúry z mladšej doby bronzovej a románsky kostol z 13. storočia.

Prírodná rezervácia Smradľavý vrch vyhlásená v roku 1955 o výmere 30,8 ha s ochranou významnej fyto geografickej lokality – náleziska druhu suchách lesov na Balkáne, škumpy vlasatej. Do obce zasahuje ešte prírodná rezervácia Lutovský Drieňovec (viď. obce Lutov) a prírodná rezervácia Udrina vyhlásená v roku 1993 o výmere 107 ha s ochranou lesných, stepných a skalných spoločenstiev na vápencovom a dolomitovom podklade. (Bertanová 2001)

Uhrovec – obec z bohatou históriou. Rodný dom Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v Uhrovci je národnou kultúrnou pamiatkou. Prvá expozícia tu bola otvorená r. 1965 pri príležitosti osláv 150. výročia narodenia jednej z najvýznamnejších osobností dejín národa, Ľudovíta Štúra. Začiatkom 70. rokov bol dom renovovaný. Expozícia zachytáva životné osudy, dielo a odkaz Ľ. Štúra, mysliteľa a politika, spoluzakladateľa spisovnej slovenčiny. O 106 rokov po Ľ. Štúrovi sa v tom istom dome narodil aj Alexander Dubček (1921-1992), významný európsky politik. Časť expozície je venovaná aj jeho životu a dielu. Múzeum patrí pod správu Trenčianskeho múzea v Trenčíne. Uhrovské múzeum približuje každodenný život obyvateľstva, prácu, zvyky, oblečenie predkov a významné osobnosti, ktoré sa v Uhrovci narodili alebo pôsobili. Renesančný kaštieľ bol postavený na vyvýšenine nad obcou v 15. storočí. V obci sa nachádza rímsko-katolícky aj evanjelický kostol.

Zo športových akcií spomenieme Beh oslobodenia a preteky do vrchu spojené s Truck show na Jankovom vršku, ktorý bol v roku 1993 vyhlásený za prírodnú rezerváciu.

Bobot – v obci sa nachádzajú jaskyne Fortúna – prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995 s ochranou 100 metrov inaktívnej fluviokrasovej jaskyne a Remať – prírodná pamiatka vyhlásená v roku 1995 s ochranou 20 metrov hlbokéj korózno-rútivej

jaskyne. Okrem spomínaných jaskýň sem zasahuje aj prírodná pamiatka Potok Machnáč (viď. obec Motešice). (Bertanová 2001)

Kostolná Ves – do obce zasahuje vodná nádrž Nitrianske Rudno (viď. obec Nitrianske Rudno)

Ľutov – Obec je pomerne bohatá na chránené územia. Nachádzajú sa tu NPR Bradlo vyhlásená v roku 1988 o výmere 97,7 ha s ochranou dúbav, stepnej a lesostepnej vegetácie. Prírodná rezervácia Ľutovský Drieňovec vyhlásená v roku 1993 o výmere 260 ha s ochranou lesných spoločenstiev s xerothermnou vegetáciou. Prírodná rezervácia Kňazí stôl vyhlásená v roku 1988 o výmere 88,3 ha s ochranou xerothermných dúbav na južnej strane a bučín na severnej strane. (Bertanová 2001)

Okrem spomínaných tradičných kultúrnych akcií pri jednotlivých obciach treba spomenúť aj akcie, ktoré sú typické pre prakticky všetky obce. Sem zaraďujeme akcie ako stávanie mája, oslavy dňa obce (hody), stretnutia starších občanov, obecné zábavy pri rôznych príležitostiach, deň detí, MDŽ a iné. Osobitné miesto majú kultúrne akcie, na ktorých sa zúčastňujú miestne folklórne súbory. (interné materiály jednotlivých obcí)

Obce, ktoré sme v tejto časti práce nespomínali nedisponujú väčším množstvom významných prvkov lokalizačných predpokladov pre cestovný ruch.

Z celkového pohľadu môžeme konštatovať, že obce v regióne Strážovských vrchov sa vyznačujú širokým diapazónom lokalizačných predpokladov cestovného ruchu, a tým zvyšujú atraktivnosť celého územia z hľadiska cestovného ruchu.

3.1.3 Krajinná štruktúra, krajinná pokrývka a lokalizačné predpoklady

Krajinnou ako takou, jej tvarom, zložením a procesmi v nej prebiehajúcimi sa ľudia zaoberali od dávnych čias, čím vzniklo mnoho mnoho druhov vied, a to nie len geografických. Ľudia sa tiež zaujímali o štruktúru krajiny. Chuman a Romportl (2006) termín krajinná štruktúra označujú ako : „určité usporiadanie prvkov a zložiek v krajine a väzieb medzi nimi, ktoré vytvárajú z krajiny komplex. Štruktúra krajiny je tak podmienená vzájomným pôsobením abiotických, biotických a socioekonomických prvkov

a zložiek medzi sebou.“ Podľa genézy, fyzického charakteru a vzťahu k využívaniu krajiny môžeme štruktúru krajiny deliť nasledovne :

- primárna štruktúra krajiny – je to súbor doposiaľ relatívne veľmi málo zmenených prvkov a zložiek krajiny a ich vzťahov
- druhotná štruktúra krajiny – označovaná ako súčasná, vzniká dlhodobým pôsobením človeka a jeho hospodárskej činnosti na primárnu štruktúru krajiny
- terciárna štruktúra krajiny – sú to prvky krajiny ovplyvňované činnosťou človeka (socioekonomické javy v krajine)

Na vyjadrenie primárnej štruktúry krajiny je najvhodnejší reliéf, pretože najlepšie vypovedá o charaktere ostatných zložiek krajinnej sféry. Naopak sekundárna štruktúra krajiny sa najlepšie hodnotí pomocou metód s ustálenými klasifikáciami využitia krajiny a krajinnej pokrývky (Chuman a Romportl 2006).

Práve krajinná pokrývka : „chápaná spravidla ako priestorové objekty zemského povrchu, identifikované podľa morfoštruktúrnych a fyziognomických znakov, predstavuje vhodný prostriedok na vyjadrenie reálneho stavu krajinnej štruktúry. Podáva základnú informáciu o kompozícii krajiny (výskyte tried krajinnej pokrývky) a jej konfigurácii (priestorovom usporiadaní). “

V súčasnosti sa nielen slovenskí, ale aj zahraniční autori venujú hodnotením zmien krajinnej pokrývky v rôznych časových intervaloch, kedy sa snažia nájsť a vysvetliť jednotlivé príčiny a dôsledky rôznych procesov, ktoré prebehli v krajine. (Kopecká 2006)

V slovenskej literatúre však často narážame na problém zamieňania si pojmu využitie krajiny s pojmom využitie zeme. O’ahel’ a Feranec (2006) vysvetľujú tento problém nahradzovaním krajiny poľnohospodárskou pôdou, ktorá predstavuje jej základný zdroj. Už prvotný pojem Land Use znamená znamená viac ako len využitie zeme, o čom svedčí aj viacero prác venovaných tejto problematike a z nich plynúcich definícií Land Use. My sa však budeme držať vysvetleniu pojmu klasicky, kde pod pojmom Land Use budeme rozumieť využitie zeme. V tejto súvislosti treba spomenúť, že okrem pojmu Land Use, poznáme aj pojem Land Cover (krajinná pokrývka). Tieto dva pojmy spolu určitým spôsobom súvisia, a to hlavne základnými smermi výskumu a mapovania, ako ich uvádzajú O’ahel’ a Feranec (2006). Autori uvádzajú tieto dva smery :

- „mapová prezentácia štatistických údajov o využití krajiny (zeme) v rámci základných územnosprávnych jednotiek (okresov, obcí a pod)“ – tento smer vychádza z tradície správnej evidencie využitia krajiny.
- „mapová prezentácia reálnych areálov tried využitia krajiny (zeme) a krajinej pokrývky – v rámci tohto smeru možno rozlíšiť tri základné prístupy :
 - hodnotenie a generalizácia tried krajinej pokrývky a využitia zeme
 - získanie údajov terénnym mapovaním
 - aplikácia údajov DPZ“

V praxi sa spomínané tri prístupy k mapovaniu využitia krajiny a krajinej pokrývky aplikujú prevažne kombinovane.

Pre lepšie pochopenie rozloženia jednotlivých prvkov lokalizačných predpokladov cestovného ruchu v regióne Strážovských vrchov, sme vytvorili mapu krajinej pokrývky (Land Cover) s prvkami lokalizačných predpokladov, konkrétnejšie s chránenými územiaми a turisticky značenými chodníkmi (viď. mapa č.2 a č.3). Išlo nám o vizuálizáciu daného stavu v priestore, čím sme vytvorili dátovú bazu, pomocou ktorej sa dá veľmi ľahko predstaviť štruktúra krajiny v celom regióne Strážovských vrchov. Ako uvádza Kopecká (2006), z praxe je známe, že príliš veľký počet tried krajinej pokrývky spôsobuje problémy pri vyhodnocovaní zaznamenaných zmien a daného stavu. Na základe tohto tvrdenia sme pristúpili k vytvoreniu vlastnej legendy tried krajinej pokrývky (viď. časť Metodika a dáta) podľa cieľa práce, a to poukázať na prvky krajinej pokrývky a štruktúry krajiny z hľadiska cestovného ruchu.

Ako vyplýva z mapy č.4, v celom regióne Strážovských vrchov prevládajú listnaté lesy, ktoré vo vyšších polohách prechádzajú do zmiešaných lesov. Ihličnaté lesy sa vo väčšej miere vyskytujú len na východe, respektíve na severovýchode sledovaného územia. Najrozšírenejšou drevinou je buk. Vo vyšších polohách prevládajú jedľovobukové lesy. Duby sa tu nachádzajú len miestami. Napríklad dub plstnatý s borovicou lesnou pri Domaniži a Podhradskej doline, čo je v Karpatoch zriedkavý jav). Rastie tu aj borovica sosna. Z krov je to dráč, drieň a muchovník vajcovitý. (Kunský 1960, Banko 1972, Bašovský 1985) Areály poľnohospodárskej pôdy zaznamenávame v okolí intravilánov obcí. V centrálnej časti regiónu nie sú rozšírené v takej miere ako na okrajoch, čo spôsobuje svahovitosť a celkovo reliéf regiónu. V obciach ležiacich v centrálnej časti regiónu mnohokrát nie je miesto na rozvoj

rozsiahlejšieho poľnohospodárstva vďaka tomu, že ležia v úzkych kotlinách obklopené horami. Do istej miery to spôsobujú aj tradície a spôsob života ľudí, nakoľko práve v centrálnej časti regiónu (obce Valaská Belá a Čavoj) sa nachádza najmenší región rozptýleného osídlenia na Slovensku, ktorý vznikol tzv. Valašskou kolonizáciou a je spojený s chovom oviec, čo z časti vysvetľuje rozšírenie lúk a pasienkov, či už prirodzených alebo umelých. Súvislejšie plochy poľnohospodárskej pôdy sa nachádzajú na okrajoch regiónu Strážovské vrchy, a to hlavne na juhu, kde obce zasahujú do Považského podolia (obec Soblahov) a severných výbežkov Hornonitrianskej kotliny. Ide o areály v obciach Neporadza, Motešice, Bobot, Timoradza, Krásna Ves a Slatina nad Bebravou, ďalším súvislejším celkom je areál tvorený časťami obcí Nitrianske Rudno, Rudnianska Lehota, Liešťany, Kostolná Ves a Seč. Severne od Prievidze sa rozprestiera pás poľnohospodárskej pôdy v obciach Šutovce, Poruba, Malinová, Nitrianske Pravno a Tužina. Severná časť regiónu je na poľnohospodársku pôdu chudobnejšia až na dolinu rieky Pružinka (obce Pružina, Domaniža a Malé Lednice). V celom regióne Strážovských vrchov existujú tri súvislé vodné plochy, a to vodná nádrž Svinná v obci Omšenie, vodná nádrž Kanianka a vodná nádrž Nitrianske Rudno.

Z hľadiska cestovného ruchu pokladáme za veľkú výhodu veľké rozšírenie lesov, lúk a pasienkov. Ako dokumentuje mapa č.2 , veľa väčších, či menších lokalít bolo uznaných za chránené s rôznym stupňom ochrany. V severnej časti bola veľká časť vyhlásená za chránenú krajinnú oblasť. V tomto území nájdeme všetky nami identifikované triedy krajinej pokrývky. Tak ako v severnej, aj v južnej časti regiónu chránené územia obsahujú všetky typy tried krajinej pokrývky. Turisticky značené chodníky vytvárajú pomerne hustú sieť (viď. mapa č.3), ktorá pokrýva prakticky celé sledované územie, čo je výhodné z hľadiska cestovného ruchu, pretože spája prírodné a kultúrnohistorické lokalizačné predpoklady cestovného ruchu.

3.2 Realizačné predpoklady

„Realizačné predpoklady cestovného ruchu z hľadiska širšieho teritoriálneho pohľadu umožňujú realizovať jestvujúci záujem o účasť na cestovnom ruchu na území, ktoré má na to vhodné predpoklady.“ Na základe tejto vlastnosti majú realizačné predpoklady cestovného ruchu pre jeho rozvoj rovnako dôležitú a nenahraditeľnú úlohu ako lokalizačné predpoklady.(Mariot 1983)

3.2.1 Doprava

Napriek tomu, že Strážovské vrchy sú rozsiahle a členité pohorie, tak horizontálne ako aj vertikálne, sformovala sa tu pomerne dobrá dopravná sieť. Podľa členenia dopravných systémov Domaňského v závislosti od orientácie komunikačnej siete môžeme v sledovanom území identifikovať odotropný podtyp, ktorý je charakteristický tým, že v hierarchii dopravných ciest je výrazný rozdiel medzi hlavnou a vedľajšou dopravnou líniou. Podiel dĺžky vedľajších ciest ku hlavnej je malý. Takúto dopravnú sieť nájdeme na ceste č. 574 z Ilavy, cez Valaskú Belú a Nitrianske Rudno do Novák. Treba poznamenať, že sformovanie tohto dopravného útvaru do určitej miery ovplyvnili prírodné podmienky, ktoré nedovoľujú rozvoj osídlenia inde ako pozdĺž hlavnej dopravnej línie (Ivanička 1971, Kulla 2005).

V ďalšej časti sa budeme venovať prístupovým cestám z jednotlivých východísk do Strážovských vrchov. Za východisko pokladáme všetky body, odkiaľ je možný priamy prístup do Strážovských vrchov.

Na základe uvedeného sa z obcí ležiacich na okraji regiónu Strážovských vrchov, ktorým sme sa venovali v kapitole 2. Poloha a vymedzenie územia (tzv. periférne obce), stávajú východiská pre cestovný ruch tejto oblasti. Za východiská väčšieho významu pokladáme ale mestá susediace so Strážovskými vrchmi, a to aj vďaka tomu, že ležia na križovatkách ciest. Sú to mestá - Trenčín, Ilava, Trenčianske Teplice, Bánovce nad Bebravou, Nováky, Prievidza, Rajec, Považská Bystrica a Púchov. Výhodnú polohu a veľmi dobrý prístup poskytujú obce, ktoré ležia na dopravných komunikáciách prechádzajúcich naprieč Strážovskými vrchmi. Jedná sa o obce na ceste č.574 z Ilavy, cez Valaskú Belú a Nitrianske Rudno do Novák a ceste č.516 z Trenčianskej Teplej, cez Trenčianske Teplice a Motešice do Bánoviec nad Bebravou.

Všetky obce v strážovských vrchoch, až na pár výnimiek v oblasti kopaníc vo Valaskej Belej sú spojené cestou s hlavnými dopravnými ťahmi. Kvalita cestnej siete je pomerne dobrá a cestné komunikácie prechádzajú cez všetky doliny a údolia. Do obcí v a na okraji Strážovských vrchov pravidelne premávajú autobusové spoje najmä z SAD Prievidza, Trenčín, Považská Bystrica a aj Žilina.

Na Považí je možnosť aj vlakového spojenia, kde všetky obce majú železničnú stanicu. Vlaky s označením rýchlik stoja v staniách Trenčín, Trenčianska Teplá, Púchov a Považská Bystrica, niektoré aj v Ilave a Dubnici nad Váhom. Železničné

stanice sú aj v obciach na južnej hranici Strážovských vrchov z Trenčína, cez Bánovce nad Bebravou a Partizánske do Prievidze. Táto trať sa však využíva oveľa menej ako na Považí (Buday 1995, Staňo 2007).

S dopravou a dopravnými systémami úzko súvisí aj pojem dostupnosť. Dopravnej dostupnosti sa venuje mnoho autorov nie len na Slovensku, ale aj v zahraničí. Zo slovenských autorov treba spomenúť Michniaka a Križana. Ako tvrdí Michniak (2003), dostupnosť patrí medzi najvýznamnejšie, ale zároveň aj najťažšie definovateľné pojmy v humánnej geografii. Existuje veľké množstvo jej definícií a prístupov k jej štúdiu. Jednoducho ju však môžeme chápať ako vlastnosť miesta, ktorá vyjadruje ľahkosť dosiahnutia tohto miesta z ostatných miest. Geurs a Ritsema (2001) charakterizujú dostupnosť ako: „rozsah, v ktorom dopravný systém umožňuje individuám (skupinám) alebo tovarom dosiahnuť aktivity alebo destinácie prostriedkami (ich kombináciou) dopravného systému.“ Rozlišujú štyri základné komponenty pri výskume dostupnosti :

- *Transportný komponent*
- *Komponent využitia zeme*
- *Temporálny komponent*
- *Individuálny komponent*

Michniak naopak rozlišuje len tri základné prvky :

- *Subjekt dostupnosti* – jednotlivec alebo skupina, ktorý sa nachádza na určitom mieste a z pohľadu ktorého dostupnosť skúmame
- *Objekt dostupnosti* – cieľ dostupnosti definovaný na základe stanovených zámerov, vopred stanovený cieľ, ktorého dostupnosť chceme zistiť
- *Transportný prvok* – spojnica medzi východiskovým a cieľovým bodom dostupnosti alebo medzi subjektom a objektom dostupnosti (Križan 2005, 2008, Michniak 2002, 2003).

V niektorých prípadoch možno hovoriť aj o tzv. nedostupnosti lokality, kedy daná lokalita je ťažko prístupná. Túto situáciu môžu spôsobovať prírodné bariéry (pohorie, rieka, vodná plocha, močiar, roklina) alebo socioekonomické (kultúrne, jazykové, ekonomické) bariéry (Križan 2005).

Dostupnosť môžeme merať podľa rôznych mier dostupnosti, čím ju kvantifikujeme a ľahšie vizuálne zobrazíme v mapách. My sme vytvorili mapu dostupnosti na základe autobusových liniek podľa aktuálne platného cestovného poriadku. Išlo o vizualizáciu počtu autobusových zastavení v obci za 24 hodín v oboch smeroch a časovej dostupnosti obce z príslušného najbližšieho mesta (viď. časť Metodika a dáta, miery dostupnosti).

Z hľadiska cestovného ruchu išlo preukázanie dopravy a dopravných spojení ako významného realizačného faktora. Obce s nižšou časovou dostupnosťou a vyšším počtom zastavení autobusu za 24 hodín v oboch smeroch budú mať lepšie predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu. Tento ukazovateľ je samozrejme len čiastkovým faktorom celkových predpokladov pre cestovný ruch obce.

Podľa mapy č.1 majú lepšiu dostupnosť obce na okraji regiónu Strážovské vrchy, hlavne v blízkosti miest, čo je spôsobené tým, že mestá sú rozmiestnené prakticky rovnomerne po obvode celého sledovaného územia. Podľa počtu zastavení autobusu majú najvýhodnejšiu pozíciu obce na západe územia v oblasti, ktorá by sa dala oddeliť priamkou rovnobežnou s poludníkom a patrili by sem obce západne od osi obcí Ľutov – Slatina nad Bebravou – Šípkov – Dolná Poruba – Horná Poruba – Košecké Podhradie. Druhá oblasť sa vytvorila na juhu územia s centrom v Nitrianskom Rudne a jeho „zázemím“ (Rudnianska Lehota, Kostolná Ves, Liešťany...). Vyšší počet autobusov počas dňa zaznamenávame aj v hraničných obciach na severe (Dolný Lieskov, Pružina, Domaniža, Malé Lednice). Celkovo najvyšší počet autobusov počas dňa zastaví v obci Nitrianske Pravno, čo je spôsobené tým, že leží na významnejšej komunikácii, avšak zaradujeme ju do sledovaného územia z dôvodov, ktoré uvádzame v kapitole 2 Poloha a vymedzenie oblasti .

Časová dostupnosť jednotlivých obcí je podmienená hustotou dopravnej siete a kritériami vymedzenia oblasti (viď. kapitola 2 Poloha a vymedzenie oblasti). Celkovo môžeme konštatovať, že z hľadiska časovej dostupnosti majú výhodu obce na západe (obce susediace s Považským podolím – Košecké Podhradie, Omšenie a Soblahov), na juhu (obce v tesnej blízkosti Bánoviec nad Bebravou – Ľutov a Uhrovec) hraničná obec na severe Malé Lednice. Z globálneho pohľadu sa časová dostupnosť smerom do stredu sledovanej oblasti zhoršuje, čo dokazuje aj fakt, že dve najhoršie dostupné obce podľa času sa nachádzajú prakticky v strede regiónu Strážovské vrchy.

3.2.2 Ubytovacie a stravovacie zariadenia a služby

„Sieť ubytovacích zariadení formuje osobitné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu tým, že umožňuje taký pobyt účastníkov cestovného ruchu, ktorý je dlhší ako jeden deň. Ubytovacie zariadenia preto tvoria ohniská rozvoja stredísk cestovného ruchu. Charakter ubytovacích zariadení vo väčšine prípadov vplýva aj na štruktúru účastníkov cestovného ruchu a ovplyvňuje intenzitu interakcií cestovného ruchu s krajinou.“ (Mariot 1983)

Podľa tabuľky č.4, ukazovateľ 11, majú najlepšie predpoklady ubytovacích možností v celom regióne obce v dvoch oblastiach. Na severe regiónu Strážovských vrchov sa jedná hlavne o obce, kde sa nachádzajú športové zariadenia (lyžiarske strediská) – Čičmany, Fačkov, Mojtún, prípadne iné športové zariadenia – Domaniža a rekreačné areály – Pružina.

Druhou oblasťou je pás obcí v strede regiónu kam patria obce Valaská Belá, Čavoj, Chvojnica a Nitrianske Pravno. Dobré ubytovacie možnosti obce Valaská Belá i tvorí hlavne rekreačné a lyžiarske stredisko Homôlka. V obci Čavoj sa v ostatných rokoch rozšírilo chalupárstvo a druhé bývanie - približne polovica domov v obci slúži ako tzv. víkendové domy (interné materiály jednotlivých obcí). Menšie hotely v Chvojnici (horský hotel Magura) a Nitrianskom Pravne prispievajú k celkovým ubytovacím kapacitám v tejto oblasti.

Južné oblasti regiónu sú zastúpené len dvoma obcami – Nitrianske Rudno a Uhrovec. Obec Nitrianske Rudno poskytuje možnosti ubytovania od stanového kempu až po hotel, ktoré sa nachádzajú v areály vodnej nádrže Nitrianske Rudno a obec Uhrovec si vyžiadala väčší počet ubytovacích kapacít kvôli tomu, že obec má veľkú historickú hodnotu nie len v rámci regiónu, ale aj v rámci celého Slovenska.

Ostatné obce sledovaného územia disponujú slabšími ubytovacími možnosťami v závislosti od jednotlivej obce.

„Vplyvy siete stravovacích zariadení na lokalizáciu a rozvoj cestovného ruchu sú podstatne slabšie ako vplyvy ubytovacích zariadení. (Mariot 1983) Stravovacie zariadenia sú často súčasťou ubytovacích zariadení, čím lokalita zvyšuje štandard poskytovaných služieb. V regióne Strážovských vrchov často absentujú stravovacie zariadenia na kľúčových miestach. Na druhej strane však skoro v každej obci je aspoň jedno zariadenie s možnosťou stravovania. V ostatných rokoch sa tu čoraz viac ujímajú menší súkromný podnikatelia, ktorí okrem občerstvenia (pitný režim) ponúkajú aj

možnosť stravovania. Okrem hotelových reštaurácií, reštaurácií, bufetov a bistier v športových areáloch sa jedná o rozšírenie miestnych pohostinských služieb, otváranie pizzérií a ďalších podnikov.

Všetky obce Strážovských vrchov disponujú základnými službami pre život človeka. V každej obci sa nachádza obchod a pohostinstvo. Keďže niektoré obce majú menší počet obyvateľov, služby typu možnosť výberu peňazí z bankomatu, príp. zdravotnícke zariadenie chýbajú. Širšie spektrum služieb majú väčšie obce (Valaská Belá, Kanianka, Nitrianske Pravno) a hlavne tie, ktoré majú na svojom území nejaké športové alebo rekreačné stredisko (Domaniža, Nitrianske Rudno), a ktoré využívajú účastníci cestovného ruchu z okolia, prípadne obec plní funkciu tzv. strediskovej obce pre skupinu okolitých obcí (Slatina nad Bebravou) (viď. tabuľku č.4, ukazovateľ 12) Z celkového pohľadu možno konštatovať, že vybavenosť obcí službami je podrozvinutá.

3.3 Zhrnutie

Tak, ako sa zmenil slovenský vidiek pod vplyvom nástupu globálnej transformácie spoločnosti a vidiecku spoločnosť už nemôžeme vnímať len ako akési archaické kultúrne dedičstvo (Lelkeš 2005), tak sa v ostatných rokoch čoraz viac presadzujú nové formy cestovného ruchu. Objektom záujmu bežného turistu už nie je len spoznávanie kultúrno-historických pamiatok a zaujímavostí, ale vzrastá dopyt po kultúrnych tradíciách obyvateľov jednotlivých regiónov. Dochádza ku zmene v smerovaní turizmu ako takého od masového turizmu vo veľkých prímorských letoviskách k tzv. „zelenému cestovnému ruchu“, ktorý je charakterizovaný túžbou návštevníkov splynúť s prírodou (Priečko 2003, Mikula 2005). Malá (1995) rozdeľuje zelený cestovný ruch nasledovne :

- **Ekoturistika** – cestovný ruch zameraný na spoznávanie prírody, prírodných rezervácií, národných parkov, chránených krajinných oblastí a ostatných krás prírody tak, aby krajina nebola nijak narušená vplyvom cestovného ruchu.
- **Vidiecky cestovný ruch** – je to typ cestovného ruchu, ktorý je charakterizovaný ako : „súbor činností spojených s návratom k prírode, s možnosťou ubytovania v rodinách, vo vidieckych domoch a ubytovacích zariadeniach na

vidieku.“(Gúčík 1996) Vidiecky cestovný ruch má viacero podôb, a preto uvádzame tie najtypickejšie:

- *Vidiecky turizmus* – forma vidieckeho cestovného ruchu bezprostredne spojená s prírodou a krajinou. Jeho náplňou sú individuálne rekreačné aktivity využívajúce atraktivity konkrétneho vidieckeho prostredia (Mikula 2005)
- *Agroturistika* – „sú to rekreačné aktivity, umožňujúce dovolenkový pobyt na vidieku, spojený s využívaním turistických služieb, spoznávaním života roľníka alebo s aktívnou účasťou v poľnohospodárskom výrobnom procese“ (Priečko 2003).
 - Špecifickou formou agroturistiky je *ekoagroturistika*, ktorá zahŕňa pobyt na ekologických farmách produkujúcich biovýrobky spojený so zapojením sa turistu do života na farme a spolupráci pri poľnohospodárskej výrobe (Mikula 2005).

Podľa členenia Sitára (1967) sa nachádza v centrálnej časti regiónu Strážovských vrchov najmenšia oblasť rozptýleného osídlenia na Slovensku, ktoré vzniklo valaskou kolonizáciou.

Konkrétne lokalizačné a realizačné predpoklady cestovného ruchu v regióne Strážovských vrchov sme charakterizovali v predchádzajúcich dvoch podkapitolách, a preto sa v tejto časti budeme venovať stručnému zhrnutiu spomínaných predpokladov. Pokúsime sa zhodnotiť silné a slabé stránky regiónu ako aj príležitosti a ohrozenia, čím prakticky podrobíme sledované územie tzv. analýze SWOT (z angl. strong – silný, weak – slabý, opportunity – príležitosť, threat – ohroziť). Táto časť do určitej miery vychádza aj z prieskumu Potočkovej (2006), ktorého cieľom bolo zistiť environmentálne povedomie obyvateľov a návštevníkov, záujem o rozvoj a informovanosť respondentov o prvkoch a javoch plynúcich zo zvýšeného stupňa ochrany územia obce Mojtín. V prípade zovšeobecnenia výsledkov tohto výskumu na celý región Strážovských vrchov a skombinovaním ich z uvedenými predpokladmi cestovného ruchu môžeme tvrdiť nasledovné:

Medzi silné stránky regiónu patrí relatívne výhodná poloha v tesnej blízkosti hlavného štátneho diaľničného (D1) a tiež železničného ťahu, blízkosť dopravných uzlov národnej (mestá v okolí regiónu) aj nadnárodnej (Trenčín, Trenčianska Teplá,

Púchov) úrovne, pomerne dobrá dopravná dostupnosť každej obce, relatívne nenarušená príroda, veľkoplošné chránené územie, veľké množstvo maloplošných chránených území a bodov, ktoré sú veľkým lákadlom turistov, hustá a dobre značená sieť turistických a lyžiarskych trás, množstvo obcí s lyžiarskym strediskom, veľký počet jaskýň a jaskynných systémov, široká paleta rastlinných a živočíšnych druhov, množstvo prírodných výtvorov a miest s výhľadom na okolitú krajinu, množstvo sídiel s kultúrnymi pamiatkami, pamiatkami ľudovej architektúry a archeologickými lokalitami, silné hodnoty regionálnej histórie a tradícií, remesiel, prelínanie miestnej slovenskej a valaskej ľudovej kultúry, činnosť miestnych folklórnych súborov, rozvoj tzv. druhého bývania a agroturistiky, v neposlednej rade blízkosť ďalších významných prírodných celkov (Súľovské vrchy, Malá Fatra...) a dobrá spolupráca medzi miestnymi samosprávami jednotlivých obcí.

K slabým stránkam regiónu priradíme nedostatočné ubytovacie kapacity a ich nerovnomerné rozmiestnenie v sledovanom území, nízky podiel obyvateľov pracujúcich v obci zo ekonomicky aktívnych obyvateľov obce súvisiaci s malým množstvom pracovných príležitostí hlavne pre mladých obyvateľov, celková podrozvinutosť poskytovania služieb a slabá občianska vybavenosť, pomerne vysoké ceny služieb športových zariadení, málo prostriedkov na propagáciu regiónu, nedostatočná informovanosť turistov, nízka finančná kapacita obce, obmedzená administratívna schopnosť hlavne menších obcí, veľká vzdialenosť medzinárodných letísk (Bratislava, Viedeň, Brno), do určitej miery pôsobí ako limitujúci faktor aj veľkoplošné chránené územie a jeho obmedzenia.

Príležitosti celého regiónu sú pomerne rozsiahle avšak záleží na miestnych samosprávach a obyvateľoch jednotlivých obcí. Do tejto kategórie by sme zaradili projekty orientované na podporu vidieckeho cestovného ruchu a ekoturistiky, rast záujmu o agroturistiku, oživenie tradícií, zvykov a remesiel, využívanie miestnych zdrojov, rast záujmu o dovolenku na vidieku nie len zo strany domácich, ale aj zahraničných turistov, predaj domácich výrobkov, rekonštrukcia historických budov, objektov a pamiatok.

Za ohrozenia pokladáme prílišné oživovanie tradícií, zvykov, rekonštruovanie pôvodných obydí za účelom vystavovania čo by viedlo ku gýčovosti a všetky obce by tak pôsobili prakticky rovnako, zvyšovanie cien ponúkaných služieb a iné.

4. Regionalizácia a priestorové štruktúry

4.1 Región a regionalizácia

4.1.1 Regionalizácia

S pojmom región úzko súvisí proces jeho vyčleňovania, a teda regionalizácia. Regionalizácia je proces vydelenia územných jednotiek, ktoré majú určitý znak a ich oddelenie od území, ktoré tento znak nemajú. Je to proces vymedzovania určitých častí geografického priestoru podľa vopred zvoleného kritéria. Bežne sa do regiónov spájajú také časti, ktoré majú spoločné znaky. (Guňák 2005, Sojka 2006)

Podľa obsahu rozlišujeme:

- odvetvová regionalizácia – kritériá len jedného komponentu
- čiastočne komplexná regionalizácia – viacero kritérií z určitej oblasti (napr. fyzickogeografická regionalizácia)
- komplexná (totálna) regionalizácia (Guňák 2005)

Podľa foriem rozlišujeme niekoľko dvojíc regionalizácie:

- Individuálna – vyčleňujú sa individuálne regióny
- Typologická – vyčleňujú sa typy regiónov, niektorí autori ju nazývajú typyzáciou

- ❖ Jednostupňová – rozdelenie územia v rámci jednej hierarchickej úrovne
- ❖ Mnohostupňová – rozdelenie územia v rámci viacerých hierarchických úrovní (Guňák 2005)

4.1.2 Metódy regionalizácie

Pri regionalizácii sa používajú viaceré metódy na dosiahnutie požadovaného cieľa. V jednoduchosti by sme ich mohli charakterizovať takto:

- *Metóda nakladania máp (kartografického naloženia)* – kombinácia a syntéza prvkov, ktoré sú na tom istom priestore. Nakladajú sa na seba mapy získané regionalizáciou jednotlivých komponentov alebo ich znakov

- *Metóda hlavného komponentu* – za hranicu regiónu sa považuje hranica jednej (vedúcej) zložky.
- *Metóda generalizácie textu* – zakladá sa na generalizácii charakteristiky, pričom sa vyberajú podstatné prvky, fakty a vzťahy. Vyčleňujú sa územia a celky, ktoré sú vnútorne čo najviac homogénne a navzájom čo najviac heterogénne. (Guňák 2005, Ivanička 1971)

4.1.3. Región

Priestorovému vymedzovaniu krajiny, území sa v histórii nie len geografie, ale aj iných vedných disciplín (ekonómi, politológia...) venovalo veľmi veľa autorov. Všetci sa však stretli s problémom definovania území, ktoré vyčleňovali, a to s definovaním pojmu región. Na ukážku uvádzame niekoľko definícií regiónu podľa geografov.

„Región je zložitý dynamický priestorový systém, ktorý vznikol na zemskom povrchu na základe interakcie prírodných a humánných javov.“ (Guňák 2005)

„Región je územie, ktoré je ohraničené na základe zvolených kritérií, ktoré vyplývajú z cieľa, pre ktorý je región vymedzený.“ (Sojka 2006)

„Región predstavuje vymedzenú časť územia, ktorá sa vyznačuje relatívne homogénnymi podmienkami pre rozvoj turizmu a možnosťami ich využitia.“ (Weiss 2005)

„Každý región by mal obsahovať regionalizačný znak, mal by byť územne celistvý a mal by mať spoločný vývoj.“ (Guňák 2005)

4.1.4 Typy regiónov

Región ako výsledok procesu regionalizácie teda nie je jeden charakteristický areál a pevne stanovenou štruktúrou, ale poznáme viacero druhov regiónov vyčlenených na základe rôznych kritérií. V závislosti od toho, aký veľký priestor v geografickom slova zmysle región zahrňuje, členia sa regióny na:

- subnacionálne, napr. región Liptov, Hont a pod.
- supranacionálne, napr. Tirolsko, Euroregión Karpaty a pod.
- transnacionálne, napr. Balkán, stredná Európa a pod. (Sojka 2006)

Gurňák (2005) uvádza ďalšie delenia regiónov:

- ❖ z hľadiska geografického systému:
 - fyzickogeografické regióny
 - humánno geografické regióny
- ❖ z hľadiska charakteristických črt:
 - individuálne - vyzdvihujú sa hlavne individuálne, neopakujúce sa vlastnosti
 - typologické – vyzdvihujú sa hlavne všeobecné vlastnosti, spoločné znaky, ktoré sa opakujú v mnohých vyčlenených územiach
- ❖ z hľadiska štruktúry a prevládajúcich väzieb:
 - homogénne
 - nodálne
 - kontrastné

Ivanička (1971) uvádza *homogénne areály vyčlenené na základe jedného prvku* (sú to územia na základe jedného dominujúceho prvku, resp. jedného geografického javu), *viacprvkové, resp. mnohoprvkové homogénne areály* (tieto areály sa vyznačujú viacerými navzájom súvisiacimi geografickými javmi), *univerzálne regióny, nodálne regióny*.

4.1.5 Subregión

Pri vyčleňovaní regiónov cestovného ruchu však nesmieme zabúdať na fakt, že: „žiadne z území jednotlivých regiónov nie je a nemôže byť úplne homogénne. V každom z nich sa nachádza menšia alebo väčšia plocha územia, ktorá vykazuje určité výrazné špecifiká oproti ostatnému územiu, alebo význam a dnešné využitie tejto malej časti výrazne prevyšuje význam potenciálu turizmu v ostatných častiach regiónu. Na základe týchto odlišností sa tieto územia identifikujú a vymedzujú ako subregióny cestovného ruchu.“ Na základe spomínaných faktov potom môžeme definovať subregión ako: „územie, resp. časť územia, ktorá sa vyznačuje kvalitatívne lepšími, priaznivejšími podmienkami pre turizmus, ako aj osobitnými možnosťami ich využitia, v porovnaní s ostatnou časťou regiónu, resp. regiónom ako celkom. Pritom má všetky hlavné znaky regiónu, ale navyše aj špecifické vlastnosti, odlišujúce ho od ostatného územia regiónu. Subregión potom môžeme charakterizovať ako jeho menší územný celok, ktorý nepokrýva celé územie regiónu, ale zahŕňa len tú časť, ktorá vykazuje určité výrazné špecifiká a odlišnosti kvalitatívne vyššej úrovne.“ Za spomínané

odlišnosti môžeme považovať prírodné prostredie, civilizačné atraktivity, kultúrne atraktivity, významné letné a zimné strediská cestovného ruchu... (Weiss 2005)

4.2 Priestorové štruktúry

Ako sme už spomínali, vymedzovaním regiónov, a teda rôznych priestorových štruktúr cestovného ruchu sa zaoberalo viacero autorov. Dôkazom je aj regionalizácia Horáka (1985), ktorý vyčlenil pri regionalizácii cestovného ruchu Slovenska 24 oblastí, ktoré sa členia na ďalších 66 podoblastí. Každú oblasť začlenil do kategórie (celkovo boli štyri) podľa funkcií a podmienok pre cestovný ruch, ktoré poskytujú a ich významu.

O podobnú regionalizáciu sa pokúsil Weiss a kol. (2005), ktorý vyčleňoval regióny cestovného ruchu z hľadiska kritérií vnútorných väzieb a súdržnosti, homogenity podmienok a ponuky ako aj predpokladu identifikácie miestnych a regionálnych aktérov s takto vymedzenými regiónmi. Pri ich tvorbe sledoval nasledovné kritériá – podobnosť podmienok pre turizmus, geograficko-prírodné hranice, spoločný vývoj, analogické funkcie územia pre turizmus, určitá minimálna veľkosť územia, vnútorné väzby v rámci regiónu, predpoklad stotožnenia sa miestnych aktérov s takto vymedzeným regiónom, spoločný prístup a infraštruktúra, spoločná turistická ponuka.

Obe tieto regionalizácie pracovali z administratívnymi jednotkami obcí, okresov a krajov a vytvorili tak regióny cestovného ruchu s viacerými hierarchickými úrovňami. My sa v nasledujúcej časti pokúsime o určitú jednostupňovú regionalizáciu regiónu Strážovských vrchov, ako sme si ho vyčlenili v kapitole Poloha a vymedzenie oblastí. Pôjde teda o vytváranie subregiónov už existujúceho regiónu vyčleneného na základe stanovených kritérií. Na vyčleňovanie subregiónov sme zvolili tri jednoduché metódy, ktorými kvantitatívne zhodnotíme najskôr čiastkové a potom syntetický potenciál cestovného ruchu v jednotlivých obciach regiónu. Použijeme Balovu metódu, bodovú metódu a metódu normovanej premennej (viď. Metodika a dáta, časť kvantitatívne metódy). V konečnom dôsledku pôjde o porovnanie obcí regiónu z hľadiska jednotlivých dielčích potenciálov ako aj výsledného syntetického potenciálu cestovného ruchu na základe vopred stanovených ukazovateľov, ktoré vplývajú na rozvoj cestovného ruchu v regióne. Z nich už spomínanými metódami vytvoríme poradia obcí

z hľadiska jednotlivých potenciálov, aby sme ich medzi sebou porovnali a zaradili do určitých typologických kategórií. Celkovo tak potom budeme môcť konštatovať, že obec *xy* má veľmi dobrý, dobrý, slabý alebo veľmi slabý potenciál z hľadiska dopravy, príp. lokalizačných predpokladov cestovného ruchu, atď. Za vzor týchto typov obcí sme si vzali prácu Kullu (2005), ktorý vyčleňoval regióny v obciach Národného parku Slovenského krasu a doplnili ešte o jeden typ obce.

4.2.1 Vybrané ukazovatele cestovného ruchu v regióne

V predchádzajúcej časti sme sa venovali teoretickým aspektom regionalizácie a regiónu a tvorby subregiónov v našom sledovanom území. V tejto časti by sme chceli charakterizovať a zhodnotiť príčiny výberu jednotlivých ukazovateľov, ktoré, podľa nás, vplývajú na rozvoj cestovného ruchu. Tak ako v časti Metodika a dáta budeme postupovať podľa jednotlivých kategóriách daných ukazovateľov.

Demografické ukazovatele

- ❖ *Podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov v obci (v %) – tento ukazovateľ je klasickou charakteristikou obyvateľstva obce, ktorá udáva, aká veľká časť obyvateľov obce je schopná sa zapojiť do rozvoja cestovného ruchu. Čím väčší podiel obec dosiahla, tým lepšie hodnotenie dostala.*
- ❖ *Podiel obyvateľov pracujúcich v obci z ekonomicky aktívnych obyvateľov obce (v %) – tento ukazovateľ sme zvolili zámerne preto, aby sme poukázali na fakt, koľko zamestnaných obyvateľov obce zostáva pracovať vo svojej obci a neodchádza za prácou. Išlo vyjadrenie schopnosti obce poskytnúť zamestnanie vlastným občanom.*

Ukazovatele lokalizačných predpokladov

- ❖ *Hustota turisticky značených chodníkov v obci (m/km^2) – ukazovateľ je vyjadrením jedného z dvoch ukazovateľov líniových predpokladov cestovného ruchu. Vychádzali sme z predpokladu, že turistické chodníky sú prostriedkom, nástrojom rozvoja cestovného ruchu a ich hustota a kvalita výrazne ovplyvňuje atraktivnosť územia.*

- ❖ *Hustota značených cyklistických tratí v obci (m/km^2)* – podobne ako pri turistických chodníkoch sme uvažovali aj pri značených cyklotratiach, nakoľko si cyklistický šport udržuje dlhodobu vysoký záujem širokej verejnosti a značené cyklotrasy, ktoré vedú aj cez lesy a hory a nie iba po cestných komunikáciách (asfaltových) prispievajú k rozmachu tohto športu, a tak aj k rozvoju cestovného ruchu.
- ❖ *Podiel prírodných bodov cestovného ruchu zo sumy prírodných bodov cestovného ruchu v celom regióne (v %)* – Nasledujúce tri ukazovatele sú vyjadrením množstva špecifik obce zo špecifik celého regiónu. V tomto konkrétnom prípade ide o body prírodného charakteru, ktoré sme identifikovali na základe turistickej mapy Bertanová (2001). Za prírodné body sme považovali jaskyne, chránené stromy, významnejšie vrchy s výhľadom, priepasti, za bod sme považovali aj časť, príp. celé chránené územie.
- ❖ *Podiel športových bodov cestovného ruchu zo sumy športových bodov cestovného ruchu v celom regióne (v %)* – Športovým bodom cestovného ruchu sme rozumeli lyžiarske stredisko (príp. iné športové stredisko napr. vodná nádrž, kúpalisko, žrebčín a pod.), pravidelné športové akcie ako turistické výstupy a pochody, súťaže požiarnych družstiev, futbalové turnaje, cyklomaratón, automobilové preteky, jazdecké preteky.
- ❖ *Podiel kultúrno-historických bodov cestovného ruchu zo sumy kultúrno-historických bodov cestovného ruchu v celom regióne (v %)* – do tohto ukazovateľa sme zaraďovali významné historické pamiatky (hrady, kostoly, kaštiele, kaplnky, rodné domy významných osobností, pamiatky ľudovej architektúry...), archeologické lokality, múzeá, pamätné izby, pamätníky, kultúrne akcie (výstavy, slávnosti, folklórne a hudobné festivaly...).

Ukazovatele realizačných predpokladov

- ❖ *Priemerný počet zastavení autobusu v obci za hodinu v oboch smeroch* – Jeden z dvoch dopravných ukazovateľov. Vyjadruje intenzitu autobusovej dopravy v obci. Vychádzali sme z predpokladu, že čím väčšia bude intenzita autobusovej dopravy v obci, teda čím viac autobusov v obci zastaví, tým lepšie predpoklady bude mať obec z hľadiska dopravnej dostupnosti.
- ❖ *Podiel vzdialenosti obce k najbližšiemu mestu zo sumy vzdialenosti k najbližšiemu mestu (v %)* – druhý dopravný ukazovateľ, ktorý porovnáva obce

z hľadiska vzdialenosti k príslušnému najbližšiemu mestu k obci. Čím menší podiel vzdialenosti obec vykazuje, tým má lepšie dopravné predpoklady, pretože je ľahšie dosiahnuteľná z dopravných uzlov (miest) na okolí regiónu.

- ❖ *Podiel domov určených na rekreáciu z celkového počtu domov obce (v %) – ukazovateľ ubytovacích možností v obci, kedy množstvo domov určených na rekreáciu determinujú možnosti ubytovania sa turistov v obci a tým zvyšujú jej predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu.*
- ❖ *Podiel ubytovacích lôžok v obci zo sumy ubytovacích lôžok v celom regióne (v %) – druhý ukazovateľ vybavenosti obce ubytovacími zariadeniami a kapacitami. Ide o porovnanie obcí z hľadiska ubytovacích kapacít. Čím väčší podiel, tým lepšie predpoklady pre rozvoj nie len krátkodobého, ale aj dlhodobého cestovného ruchu.*
- ❖ *Podiel vybraných služieb poskytovaných v obci zo sumy sledovaných služieb (v %) – ukazovateľ vybavenosti obce službami. Udáva, koľko, akú časť vybraných služieb obec poskytuje. Pre tento ukazovateľ sme vybrali 11 služieb – predajňa potravinárskeho/zmiešaného tovaru, pohostinské odbytové stredisko, pošta, knižnica, komerčná banka, bankomat, kúpalisko (prírodné alebo umelé), ambulancia lekára, lekáreň, zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel, predajňa pohonných látok*

Ukazovatele vybavenosti obce

Nasledujúce ukazovatele sme vybrali kvôli charakteristike vybavenosti obce z materiálno-technického hľadiska, aby sme porovnali obce z hľadiska technickej infraštruktúry.

- ❖ *Podiel bytov v obci s vodovodom z trvalo obývaných bytov v obci (v %)*
- ❖ *Podiel bytov v obci s plynom zo siete z trvalo obývaných bytov v obci (v %)*
- ❖ *Podiel bytov v obci so splachovacím záchodom z trvalo obývaných bytov v obci (v %)*
- ❖ *Podiel bytov v obci s prípojkou na kanalizačnú sieť z trvalo obývaných bytov v obci (v %)*

4.2.2. Subregióny cestovného ruchu podľa jednotlivých potenciálov

Táto časť práce bude venovaná charakteristike subregiónov podľa jednotlivých potenciálov cestovného ruchu ako sme ich spracovali na základe už spomínanej kvantitatívnej regionalizácie. Celkovo sme vytvorili šesť parciálnych a jednu syntetickú regionalizáciu sledovaného územia. Kvôli lepšej vizuálnej predstave jednotlivých situácií sme naše výsledky premietli do mapovej podoby (viď. mapa č.5-11).

Dopravný potenciál

Obce z hľadiska dopravnej dostupnosti sme hodnotili už v časti 3.2.1 Doprava, kde sme ale použili iné zdrojové údaje. V tomto prípade sme vychádzali z regionalizácie na základe ukazovateľov 8 a 9 (viď. tab.č.4)

Podľa mapy č.5 majú veľmi dobrý dopravný potenciál obce na okraji regiónu. V južnej časti sú to obce Nitrianske Rudno, Rudnianska Lehota, Liešťany a Kostolná Ves. Na západe tvoria súvislý pás obce Omšenie, Petrova Lehota a Omšenie. Na severe územia sú to obce Domaniža a Fačkov. Veľmi dobrý dopravný potenciál majú tiež izolované obce Dolný Lieskov, Nitrianske Pravno a Uhrovec. Je to spôsobené hlavne blízkosťou miest, ktoré sú rozmiestnené prakticky rovnomerne po obvode celého sledovaného územia.

Obce s veľmi slabým dopravným potenciálom sú lokalizované prevažne v odľahlejších a ťažšie dostupnejších oblastiach. Príkladom sú obce na juhu – Trebichava, Kšinná a Omastiná a potom obce na severe až východe územia, ktoré sa nachádzajú v záveroch horských dolín ako Čavoj, Nevidzany, Tužina, Zliechov, príp. Mojtín.

Prírodný potenciál

Pri vyčleňovaní typov obcí podľa prírodného potenciálu sme vychádzali z ukazovateľov 3, 4 a 5 (viď. tab.č.4), kde sme sledovali prírodné body a línie zaujímavé z hľadiska cestovného ruchu.

Ako môžeme vidieť na mape č.6, opäť sa nám sformovali dva celistvé subregióny s veľmi dobrým potenciálom, ktoré sú spojené subregiónom obcí s dobrým prírodným potenciálom. Jedná sa o severo-západný pás obcí od obce Pružina po obec Omšenie. Pri prepojení tohto pásu na obec Čavoj by vznikol ešte väčší subregión

s veľmi dobrým a dobrým prírodným potenciálom, ktorý by siahal až po obec Kostolná Ves a v napojení cez Nitrianske Rudno po Uhrovec. Izolovanou obcou s veľmi dobrým potenciálom je obec Soblahov. Tento stav determinuje hlavne rozmiestnenie prírodných bodov (ako sme ich definovali v časti 4.2.1 Vybrané ukazovatele cestovného ruchu v regióne), pretože sieť turistických chodníkov a cyklotrás je pomerne rovnomerná na celom sledovanom území.

Kultúrny potenciál

Kultúrny potenciál obcí sme určovali na základe len jedného ukazovateľ (7, vid' tab.č.4). Z celkového pohľadu sa vytvoril jeden ťažiskový subregión v centrálnej časti územia s veľmi dobrým kultúrnym potenciálom, ktorý tvoria obce Čičmany, Zliechov, Valaská Belá a Čavoj. K nim sa zo severu aj juhu napájajú obce s dobrým kultúrnym potenciálom. Izolovanými obcami z veľmi dobrým kultúrnym potenciálom sú obce Uhrovec a Soblahov. Táto situácia je spôsobená pomerne zachovalým spôsobom života obyvateľstva v časti s rozptýleným osídlením (Valaská Belá, Čavoj), ku ktorému sa pridala Čičmiansko-zliechovská kultúra. Všetky obce sa prezentujú svojou históriou a tak prispievajú k rozvoju cestovného ruchu. Obec Uhrovec je významná obec nie len regionálneho, ale aj celoštátneho významu ako rodisko Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka. (vid'. mapa č.7)

Materiálno-technický potenciál

Pri materiálno-technickom potenciály sme vychádzali zo siedmich ukazovateľov, konkrétne 10 – 16 (vid'. tab.č.4). Podľa týchto ukazovateľov sa vykryštalizoval jeden veľký subregión s veľmi dobrým a dobrým potenciálom tiahnucim sa od juhovýchodu (Nitrianske Rudno, Kostolná Ves, Šutovce, Kanianka), cez Valaskú Belú a Čavoj až po Dolný Lieskov na severe územia. Druhý takýto subregión sa vytvoril na západe územia, kde ho tvoria obce Soblahov, Motešice, Bobot, Neporadza a Omšenie. Ako obvykle, aj tu obec Uhrovec vystupuje ako izolovaná obec s veľmi dobrým parciálnym potenciálom.

Príčinou takéhoto rozloženie javu v priestore sú technické inžinierske siete v jednotlivých obciach, ktoré sú hustejšie práve v okrajových oblastiach a v menšej vzdialenosti od miest. Na druhej strane veľmi dobrý materiálno-technický potenciál v obciach ležiacich v centrálnej časti územia (Valaská Belá, Čavoj, Čičmany) kompenzujú ubytovacie možnosti . (vid'. mapa č.8)

Potenciál lokalizačných predpokladov

Na vyčlenenie obcí podľa lokalizačných predpokladov sme použili päť ukazovateľov, 3 – 7 (viď. tab.č.4). Obce sa podľa týchto ukazovateľov zoskupili do jedného centrálného subregiónu s veľmi dobrým potenciálom. Sú to obce Pružina, Mojtín, Čičmany, Zliechov, Valaská Belá, Čavoj, Čierna Lehota a Nevidzany. Táto oblasť disponuje najväčšou koncentráciou chránených území, prírodných a kultúrnych bodov cestovného ruchu, veľkou hustotou turistických chodníkov a cyklotratí. Celkovo sa v tomto subregióne nachádza 5 lyžiarskych stredísk. V tesnej blízkosti tejto oblasti sa nachádzajú obce s veľmi dobrým potenciálom, a to obce Slatinka nad Bebravou, Omšenie, Nitrianske Rudno. Trošku ďalej by to bola obec Soblahov a ako tradične Uhrovec tentoraz z Uhrovským Podhradím. (viď. mapa č.9)

Potenciál realizačných predpokladov

Pri potenciály realizačných predpokladov vychádzame z ukazovateľov 8 – 12 (viď. tab.č.4). Podľa mapy č.10 má lepší potenciál realizačných predpokladov sever územia. Obce subregiónu s veľmi dobrým potenciálom vytvárajú prakticky poloblúk, rozdeľujúci územie na dve polovice. Na priestorové rozloženie tohto javu majú všetky použité ukazovatele rovnaký vplyv. Vedúce obce podľa tohto potenciálu sú teda obce celistvého subregiónu - Motešice, Petrova Lehota, Omšenie, Dolná Poruba, Valaská Belá, Čavoj, Nevidzany, Nitrianske Pravno, Čičmany, izolované obce Rudnianska Lehota, Nitrianske Rudno, Domaniža a Uhrovec.

Syntetický potenciál

Pri syntetickom potenciály sme použili všetky ukazovatele (viď. mapa č.11, tab. č.4), čím sme podrobili obce vzájomnému porovnaniu zo všetkých spomínaných hľadísk a potenciálov.

Obce v tomto prípade už nevytvárajú jeden celistvý subregión, ale viac menších. Celkovo, však môžeme povedať, že severná časť územia disponuje lepším potenciálom pre cestovný ruch ako južná. Spôsobuje to mnoho faktorov, z ktorých spomenieme výskyt viacerých lyžiarskych stredísk, chránených území a prírodných a kultúrnych bodov cestovného ruchu, viac ubytovacích kapacít, možností ubytovania atď. Keby sme však brali do úvahy obce s veľmi dobrým a dobrým potenciálom, tak by sme vytvorili jednoliaty subregión, ktorý prakticky spája takmer všetky v týchto kategóriách. Mimo

by zostal len subregión obcí Nitrianske Rudno, Rudnianska Lehota a Kostolná Ves a samostatná obec Uhrovec.

Keby sme mali vybrať obce, ktoré sú ťažiskami rozvoja cestovného ruchu na základe tohto syntetického potenciálu, tak by sme vybrali obce *Čičmany* hlavne ako kultúrne centrum s možnosťou športového vyžitia. *Uhrovec* ako kultúrne centrum celého štátu a potom centrá s výraznými prírodnými lákadlami doplnenými o športové a kultúrne zariadenia a akcie – *Nitrianske Rudno* (vodná nádrž), *Valaská Belá* (lyžiarske stredisko), *Motešice* (centrum hipoturistiky), *Omšenie* (množstvo prírodných lákadiel v tesnej blízkosti kúpeľov Trenčianske Teplice).

4.2.3 Zhrnutie

Na základe kategorizácie vidieckych obcí Slovenska podľa Halása a Spišiaka (2006), ktorí členili obce podľa diverzifikácie prírodného a socio-ekonomického potenciálu, môžeme identifikovať v regióne Strážovských vrchov štyri zo šiestich typov obcí. Jedná sa o tieto typy:

- 1) *vidiecke obce v suburbánnom priestore* – obce v tesnej blízkosti miest. Soblahov (Trenčín), Omšenie (Trenčianske Teplice), Uhrovec (Bánovce nad Bebravou), Štúrovo, Kanianka, Poruba (Prievidza-Bojnice), Malé Lednice (Rajec), Domaníža (Rajec, Považská Bystrica), Košecké Podhradie (Ilava)
- 2) *vidiecke obce v periférnych a marginálnych oblastiach* – Trebichava, Čierna Lehota
- 3) *vidiecke obce so špeciálnym systémom osídlenia* – rozptýlené osídlenie. Obce Valaská Belá, Čavoj.
- 4) *Vidiecke obce s dobrými predpokladmi pre cestovný ruch* – týmito predpokladmi môžu byť prírodné pomery (geomorfologické, s možnosťou letnej, prípadne zimnej turistiky – Pružina, Mojtín, Zliechov, Fačkov, Čičmany, Soblahov, Omšenie, hydrologické, s lokalizáciou vodných nádrží – Nitrianske Rudno, Kanianka, Omšenie) alebo kultúrno-historické predpoklady (Čičmany, Uhrovec).

Oblasti cestovného ruchu sú územné celky s prevažne rovnakými prírodnými podmienkami, vlastnosťami a predpokladmi pre cieľavedomí rozvoj cestovného ruchu a rekreácie.

Regióny a subregióny cestovného ruchu môžeme charakterizovať aj podľa funkčnej a časovej využiteľnosti. Funkčná využiteľnosť predstavuje širokú škálu rekreačných aktivít, ktorá je daná súborom aktivít krátkodobej a dlhodobej rekreácie a špecifických funkcií ako pešia, vodná, turistika, horolezectvo, vodné športy, zimné športy... (Dohnal 1985) Keby sme mali vybrať obce, ktoré sú ťažiskami rozvoja cestovného ruchu na základe tohto syntetického potenciálu, tak by sme vybrali obce *Čičmany* hlavne ako kultúrne centrum s možnosťou športového vyžitia. *Uhrovec* ako kultúrne centrum celého štátu a potom centrá s výraznými prírodnými lákadlami doplnenými o športové a kultúrne zariadenia a akcie – *Nitrianske Rudno* (vodná nádrž), *Valaská Belá* (lyžiarske stredisko), *Motešice* (centrum hipoturistiky), *Omšenie* (množstvo prírodných lákadiel v tesnej blízkosti kúpeľov Trenčianske Teplice). Časová využiteľnosť vyjadruje schopnosť zabezpečiť realizáciu funkčného využitia v priebehu roka. Podľa toho v regiónoch cestovného ruchu rozlišujeme:

- celoročnú využiteľnosť s relatívne rovnomernou využiteľnosťou v oboch sezónach
- celoročnú využiteľnosť s prevládajúcim zimným využitím
- celoročnú využiteľnosť s prevládajúcim letným využitím
- jednosezónnu využiteľnosť (Dohnal 1985)

Na základe časovej využiteľnosti by sa dalo povedať, že praktický celý región (hlavne obce veľmi dobrým syntetickým potenciálom) je charakterizovaný celoročnou využiteľnosťou s relatívne rovnomernou využiteľnosťou v oboch sezónach, čo spôsobujú pomerne rozšírené lyžiarske strediská s väčším, či menším regionálnym významom. V jednotlivých subregiónoch podľa syntetického potenciálu dochádza k špecifikácii na celoročnú využiteľnosť s prevládajúcim letným využitím v prípade obcí *Motešice*, *Omšenie* a *Uhrovec*. V prípade obcí *Rudnianska Lehota*, *Nitrianske Rudno* a *Kostolná Ves* ide o jednosezónnu využiteľnosť (letnú).

Samozrejme sme si vedomí, že žiadna regionalizácia nemôže mať univerzálnu platnosť a vyhovovať všetkým potrebám a účelom.

5. Návrh náučného chodníka

„Náučný chodník je vyznačená výchovno-vzdelávacia turistická trasa v prírode i kultúrne pozoruhodnej oblasti. V rámci nej sú vybrané niektoré významné objekty alebo javy, ktoré sú zvlášť vysvetlené.“ (Bertanová 2001)

Náučné chodníky sú jedným z nástrojov, ktoré umožňujú sprístupnenie a pochopenie prírodných, historických a kultúrnych hodnôt. Môžu predstavovať atraktivitu územia, významný ekonomický impulz v doposiaľ stagnujúcich lokalitách a jeden z nástrojov rozvoja cestovného ruchu a to v súlade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja. (Jech 2006)

5.1 Návrh vymedzenia trasy chodníka

Náučný chodník má spoločenský, historický, náučný, rekreačný, prírodovedecký, krajinársky a ekonomický význam pre podporu miestneho hospodárstva. (Jech 2006) Tiež prispieva k rozvoju cestovného ruchu a ochrane prírody. Práve preto sme si vybrali návrh tohto nástroja pre rozvoj cestovného ruchu. Chceme tak upozorniť na nesmiernu cenu (historickú, kultúrnu a prírodnú) územia, v ktorom by mal byť chodník lokalizovaný. Ide o spojenie dvoch obcí, Zliechov a Čičmany, cez vrch Strážov. Toto územie má bohatú históriu a nesmiernu cenu z hľadiska prírodného bohatstva.

Vzhľadom na to, že v celom regióne Strážovských vrchov sa nachádzajú dva náučné chodníky a oba sú lokalizované v južnej časti regiónu, rozhodli sme sa pre lokalizáciu nášho návrhu práve na severe. Keďže sa takmer celá severná časť regiónu nachádza v CHKO, rozhodli sme sa návrh náučného chodníka lokalizovať, stotožniť ho s už existujúcim turistickým chodníkom, konkrétnejšie s časťou turistického chodníka Cesta hrdinov SNP. Chodník značený červenou značkou začína v obci Zliechov (prípadne končí, nakoľko uvažujeme o obojsmernom náučnom chodníku) odkiaľ pokračuje poľnou cestou cez lúky proti prúdu potoka na spodný okraj lesa, kde vchádza do Národnej prírodnej rezervácie Strážov. Serpentinami cez les do lúčneho sedla, odtiaľ

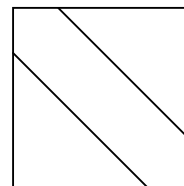
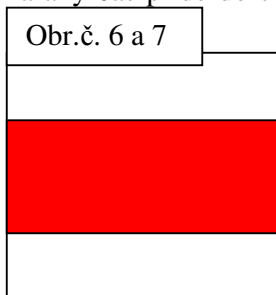
opäť serpentínami na veľkú lúku pod vrcholom Strážova (križovatka červenej so zelenou č.5642). Na vrchol Strážova vedie červená významová značka, odkiaľ je pekný, takmer kruhový výhľad. Od križovatky trasa strmo klesá cez les, zelená sa odpája a červená neskôr poľnou cestou vedie do obce Čičmany.

5.2 Návrh značenia trasy v teréne

Turistické značenie je informačný systém, ktorý nám poskytuje informácie pri pohybe po vyznačených trasách v prírode. Značenie turistickými značkami sa u nás používa viac ako 100 rokov. V súčasnosti máme na Slovensku okolo 11 000 km turistických trás, na ktorých je umiestnených cez 7 000 smeroviek, 2 000 smerovníkov a 1 000 tabuliek. Spôsob značenia u nás patrí k najlepším v Európe a jeho výhodou je to, že každá turistická trasa je zobrazená v turistických mapách.(Bertanová 2001)

Náš systém značenia sa ale v niektorých veciach odlišuje od ostatných krajín. Napríklad v Českej republike majú údaje o trasách na tabuľkách umiestnených na smerovníkoch v kilometroch. U nás ich máme v hodinách, čo pokladáme za oveľa lepšie, pretože jednotlivec, ktorý ide po nejakej neznámej trase, podľa smerovníka vie, za aký čas príde do cieľa. Keby boli údaje v kilometroch, nevedel by, koľko mu bude trasa trvať, pretože nevie aký je profil trasy, keď že je rozdiel ísť napr. 5 km do prudkého kopca a ísť 5 km po rovine. Turistické značenie je zákonom chránené, ale veľmi často býva poškodené či už ľuďmi, alebo prírodnými podmienkami (vetrom, slnkom, dažďom) a aj preto je každé tri roky obnovované.

Turistická značka je informačný prvok štvorcového tvaru (10 x 10 cm) na označenie turistických trás (viď. obr.č.6) V prípade náučných chodníkov sa používa iný typ značenia (viď. obr.č.7), kde stredný pruh býva prevažne zelený. V našom prípade by sme navrhovali len doplniť už existujúce značenie turistického chodníka o nový typ značiek, ktoré budú indikovať náučný chodník.

5.3 Návrh textov jednotlivých informačných tabúl'

V našom návrhu predpokladáme vytvoriť 9 informačných tabúl', ktoré budú jednoduchým spôsobom informovať širokú verejnosť o prírodných, kultúrnych a historických zaujímavostiach blízkeho okolia. Nakoľko predpokladáme, že chodník bude obojsmerný, zámerne nebudeme číslovať jednotlivé tabule. Navrhujeme iba ich názvy, obsah a približnú lokalizáciu na chodníku. Z tohto dôvodu by sme chceli jednu tabuľu lokalizovať dvakrát. Jedná sa o tabuľu, ktorá bude informovať o CHKO Strážovské vrchy a lokalizovali by sme ju (ich) na začiatky chodníka, teda niekam tesne za intravilány oboch obcí. (viď. mapa.č.12)

Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy

Znenie textu tabule:

„Názov Chránená krajinná oblasť Strážovské vrchy úplne nevystihuje územné vymedzenie orografického celku Strážovské vrchy. Ten sa skladá z dvoch samostatných geomorfologických celkov – Strážovské vrchy a Súľovské vrchy.

CHKO Strážovské vrchy bola vyhlásená v roku 1989 za účelom zveľaďovania a ochraňovania krajiny v Strážovských a Súľovských vrchoch v celkovej výmere 30 979 ha. Územie CHKO sa vyznačuje veľkou pestrosťou geologických, klimatických, geomorfologických, pôdnych a hydrologických podmienok, ktoré sa pričínili o vývoj cenných rastlinných a živočíšnych spoločenstiev a rôznych typov krajiny.

Z geologického hľadiska tu ide o pestrú a zložitú geologickú stavbu. Tvoria ju subtatranské príkrovy – križňanský, chočský a strážovský, výsledkom čoho tu prevládajú najmä vápence a dolomity.“ (Bertanová 2001)

Z histórie obce Zliechov

Tabuľu s informáciami o histórii obce by sme lokalizovali pri studničke, tesne po vstupe do lesa (viď. mapa.č.12).

Znenie textu tabule:

„Obec Zliechov sa nachádza v závere Podhradskej doliny v nadmorskej výške 603 m n.m. a je druhou najvyššie položenou obcou v Strážovských vrchoch. Obec sa

písomne spomína už v 13. storočí. Prvá písomná zmienka je z roku 1272 a Zliechov je na nej uvedený ako terra Zliecho (osada Zliecho). Najstaršia zachovaná pečať obce je z roku 1684 a je tiež základom erbu obce, ktorý vyjadruje a rešpektuje históriu obce svojim motívom vytvára symbol nezameniteľný s erbmi iných obcí.

Tradičné zrubové domy boli väčšinou trojpriestorové so sedlovou strechou a štítom. Z vonku boli omazané hlinou a obielené vápnom s pridaním modrej farby – svetličky. Ohradených domov alebo pozemkov bolo málo.

Ľudový odev obyvateľov Zliechova bol z domáceho „zrebného“ plátna. Mužský kroj predstavoval predovšetkým „gace“ a košeľu. Ženský kroj bol náročnejší na výšivky, kde sa zachovávalo miešanie štyroch farieb (červená, zelená, žltá a modrá), čo je charakteristické pre zliechovskú výšivku. Pozoruhodný je najmä dlhý ženský pás, ktorého obdobu môžeme nájsť v odevových prvkoch Ázie.

Počas druhej svetovej vojny sa na území obce odohrali boje sovietskych vojsk s nemeckou armádou. Pri týchto bojoch bolo zabitých 11 obyvateľov a 9 ranených. Takmer všetky domy boli poškodené a zničený bol Kostol a fara. 10. apríl 1945 sa datuje ako deň oslobodenia obce.“

Lesná železnica Ilava-Zliechov-Gápel'

Informačná tabuľa, ktorá informuje o historickej lesnej železnici, ktorá sa nachádzala v tejto oblasti a bola využívaná na zvoz dreva. Tabuľu by sme umiestnili v sedle pod Strážovom asi pol hodinu od vrcholu (vid'. mapa.č.12).

Znenie textu tabule:

„Výstavba a prevádzka parnej lesnej železnice na niekoľko rokov ovplyvnila život v tejto oblasti. Pôvodný majiteľ, Banka čsl. Légií Praha a TUZ Drevárske podniky spol.s.r.o., ktoré dráhu prevádzkovali, dostali koncesiu na stavbu a prevádzku v decembri 1922. Išlo o železnicu s rozchodom 600 mm a rýchlosťou 12 km za hodinu. Stavba bola dokončená v septembri 1925 vrátane odbočky pod vrchol Strážova . Zakončenie tejto odbočky v nadmorskej výške 650 m n.m. sa stalo najvyšším bodom celej lesnej železnice. Trať začínala v Ilave, odtiaľ smerovala do Košece, kde bola prekládka. Z Košece pokračovala popri ceste dolinou do Zliechova. V obci sa oddelila odbočka pod Strážov, ktorá končila skládkou dreva. Za výhybkou pokračovala hlavná trať smerom do Slávikovej doliny. Nad „Kráľovskou“ cestou bolo nádražie, kde sa aj otáčala lokomotíva. Na konci Slávikovej dolina sa trať stočila doľava a viedla popri

potoku smerom do Gápla . Fungovanie železnice prekvitalo až do roku 1930, kedy spoločnosť TUZ ukončila svoju činnosť a úzkokolejná železnica tak zanikla natrvalo.“ (Pajgerová-Bieliková 2008)

Jaskyne a jaskynné systémy okolia

Nakoľko sa celé územie Strážovských vrchov vyznačuje množstvom jaskýň a jaskynných systémov, rozhodli sme zaradiť túto tému aj do nášho návrhu náučného chodníka. Myslíme, že to táto téma bude pre širokú verejnosť zaujímavá, pretože sa dozvedia (možno) niečo nové, čo sa nachádza aj pod povrchom lebo ostatné prírodovedné témy tabuľ sú zamerané na povrch. Túto tabuľu by sme umiestnili na lúke pod vrcholom, pri turistickom informačnom smerovníku, kde sa stretávajú chodníky z oboch smerov, z oboch obcí(vid'. mapa.č.12).

Znenie textu tabule:

„Oblasť Strážovských vrchov sa vyznačuje veľkým množstvom jaskýň a jaskynných systémov, čo spôsobila geologická stavba pohoria (prevládajú vápence a dolomity). V tesnej blízkosti (hneď pod vrcholom) najvyššieho vrchu celého pohoria, Strážova, sa nachádza 108 dlhá Jánošíkova jaskyňa. Okrem tejto jaskyne sa neďaleko nachádza v nadmorskej výške 590 m v masíve čierneho vrchu Pružinská Dúpná jaskyňa. Je to inaktívna, fluviokrasovo – rúťivá jaskyňa budovaná wetternsteinskými vápencami. Archeologické nálezy svedčia o jej obývaní generáciami jaskynných medveďov, ktoré vyhynuli približne pred 12 000 rokmi. Významný a vzácny je aj nález zvyškov jaskynného leva. Vek nálezov v sa odhaduje asi na 20 000 rokov.

Inaktívna, puklinovo-fluviokrasová Ovečkina jaskyňa sa nachádza na úbočí náhornej depresnej plošiny v Mojtińskom krase asi 1,5 km od obce Mojtiń S vchodom v nadmorskej výške 570 m n.m. Jaskyňa bola objavená pri malom povrchovom prieskume 12.5.2001 a dnes má jaskyňa dĺžku 55 m a deniveláciu 21 m.

O veľkom množstve jaskýň sa do dnes nevie, o čom svedčia aj nálezy novej jaskyne – Strážovská priepasť hlboká 21 metrov, objavenej v októbri 2006.“ (Interné materiály JK Strážovské vrchy)

Národná prírodná rezervácia Strážov

Táto tabuľa bude informovať o národnej prírodnej rezervácii Strážov. Umiestnili by sme ju na vrchol samotného vrchu. (viď. mapa.č.12)

Znenie textu tabule:

„Národná prírodná rezervácia Strážov bola vyhlásená v roku 1981 o výmere 480 ha. Celoplošne spadá medzi územia s ochranou zachovaných lesných spoločenstiev, ojedinelých druhov rastlín, živočíchov, geomorfologických foriem a celkového krajinného rázu najvyšších polôh Strážovských vrchov. Celému komplexu pridávajú na pestrosti a zaujímavosti krasové javy – jaskyne a priepasti. Na tektonickom styku rôzne odolných hornín sa nachádzajú dva Strážovské vodopády. Horný 9 metrov a Dolný 6 metrov vysoký. Z floristického hľadiska patrí medzi najbohatšie lokality v CHKO Strážovské vrchy. Najvyšší vrch Strážovských vrchov – Strážov leží na 48°57'18" s.š. 18°27'47" v.d. a tvorí ho masív z piatich vrcholov.

Prirodzené lesné spoločenstvá bučínových a sutinových lesov a na ne viazané rastlinné a živočíšne druhy. Najvyššie polohy pohoria Strážovské vrchy s výskytom ojedinelých vysokohorských druhov.“ (Bertanová 2001)

Rastlinstvo

Jedná sa o klasickú tému informačných tabúľ náučných chodníkov, ktoré informuje o floristickom zložení daného územia. Túto tabuľu by sme lokalizovali do sedla pod vrcholom od obce Čičmany, kde sa pripája, resp. odpája zelenou farbou značený turistický chodník. (viď. mapa.č.12)

Znenie textu tabule:

„Severo-južná orientácia Strážovských vrchov umožnila teplomilným a iným druhom rastlín dostať rozšíriť svoj výskyt aj do tejto oblasti. Typickým javom je prelínanie sa teplomilných a horských druhov, a preto tu majú mnohé druhy svoju južnú alebo severnú hranicu rozšírenia.

Najrozšírenejšou drevinou je buk. Vo vyšších polohách prevládajú jedľovobukové lesy. Duby sa tu nachádzajú len miestami. Napríklad dub plstnatý s borovicou lesnou pri v Podhradskej doline. Rastie tu aj borovica sosna. Z krov je to dráč, drieh a muchovník vajcovitý.

Medzi bohatú kvetenu patrí palina poľná, klinček lesklý, trojštet alpínsky, prvosenka holá, chudôbka vždyzelená, lomikameň vystupujúci, silenka hájna. Severnú hranicu rozšírenia tu majú arábka uškata a púpava hladká, ostrica nízka, kostrava bledá, jagavka vetvistá, materina dúška včasná. Z horských druhov tu nájdeme horec Clusiov, stokráska Micheliho, zvonovník hlavatý, materina dúška karpatská, soldanelka karpatská, ostrica vláskovitá, ostrica vždyzelená. Izolovaný severný výskyt tu má teplomilný devätočník sivý a známa je tiež dryádka osemlístková, ktorá tu má izolovanú lokalitu.“ (Kunský 1960, Banko 1972, Bašovský 1985)

Živočíšstvo

Tak isto ako téma rastlinstva, aj téma živočíšstva je klasickou témou náučných chodníkov a informuje o druhovom zložení fauny daného územia. Tabuľu by sme umiestnili pri vstupe do súvislejšieho lesa v smere od obce Čičmany, tesne za bývalým salašom. (viď. mapa.č.12)

Znenie textu tabule:

„Priaznivé životné podmienky, najmä klimatické a vegetácia, spôsobili rozšírenie veľkého počtu živočíšnych druhov.

Na lúkach a okrajoch lesov žijú rôzne druhy mravcov, cikád, modliviek, včiel a čmeľov. Od dolín až po horské vrcholy nájdeme rôzne druhy motýľov (aj chránené druhy) – pestroň vlkoccový, vidlochvost feniklový a ovocný, jasoň červenooký. Na lúkach a slnečných stráňach žijú všetky druhy slovenských plazov. Typická je jašterica múrová, ktorá tu má izolovanú severnú lokalitu rozšírenia. V riečnych tokoch žijú rôzne druhy rýb (pstruhy, kolky). Na brehoch riek žije mlok vrchovský, salamandra škvrnitá, ropucha a rosnička zelená. Z vtáctva tu majú zastúpenie sojky, sýkorky, drozdy, sláviky, stehlíky, ale aj dravce – jastrab, sokoliar pestrý, sokol sťahovavý (ten je zákonom chránený). Nočným dravcom je výr skalný. Medzi cicavce žijúce v oblasti patrí jež tmavý, bielozubka bielobruchá, jazvec obyčajný, mačka divá, netopier (brvitý, obyčajný, ucháč svetlý). Veľmi rozšírená je poľovná srnčia a jelenia zver, diviak, ale aj kráľ lesov – medveď, vlk, rys ostrovid a muflón, ktorý bol do tejto oblasti pomerne úspešne nasadený.“ (Kunský 1960, Banko 1972, Bašovský 1985)

Z histórie obce Čičmany

Informačnú tabuľu by sme umiestnili tesne za intravilánom obce Čičmany. (viď. mapa.č.12)

Znenie textu tabule:

„Rázovitá obec leží v kotline Strážovských vrchov, takmer pri prameni rieky Rajčianky. Pôvodní obyvatelia sem prišli pravdepodobne v prvej polovici 14. storočia, hoci je možné i staršie prechodné osídlenie, zodpovedajúce záznamu "o novej ceste, ktorá vedie od osady Cziczman" v listine z roku 1272. Požiare v rokoch 1907, 1921 a 1945 zničili vzácne zrubové stavby, zmenili celkový vzhľad obce a spôsobili ústup výstavby tradičných dreveníc pred murovanými a zmodernizovanými domami. Zničenie vzácných stavieb prinútilo pamiatkárov koncom 70-tych rokov vyhlásiť v dolnej časti obce chránenú pamiatkovú zónu. Pavlačový poschodový "Radenov dom" bol zrekonštruovaný v r. 1966 a je v ňom národopisná expozícia, ktorá bola koncom osemdesiatych rokov rozšírená o expozíciu bývania tzv. veľkorodiny v zrubovom dome spoločne žijúcich rodín Štefana Gregora a Petra Pupáka.

Architektúra obce, najmä jej dolnej časti pripomína perníkové domčeky a to hlavne pre ornamentálnu výzdobu vonkajších stien domov. Tieto objekty sú cenným dokladom technickej vyspelosti, majstrovskej zručnosti a estetického cítenia obyvateľov. Geometrická výzdoba je stará asi 200 rokov. Jednoduché ornamente boli nanášané bielym vápnom, ktoré malo zároveň konzervačnú a ochrannú funkciu.

Ľudový odev je zhotovený z bieleho plátna. Veľký podiel na hodnote a popularite čičmianskeho kroja má výšivka, ktorá vyniká svojou technickou dokonalosťou, bohatosťou motívov a ornamentálnou a farebnou kompozíciou.“
(www.cicmany.viapvt.sk)

Náučný chodník je výrazným prvkom v cestovnom ruchu. Nielenže podporuje turizmus a zdravý životný štýl, ale má aj vzdelávaciu funkciu. Návrh náučného chodníka ako jedného z nástrojov rozvoja cestovného ruchu, ktorý umožňuje sprístupnenie a pochopenie prírodných, historických a kultúrnych hodnôt daného územia, je teda ideálna cesta pre rozvoj turizmu a môže predstavovať prvotný impulz v ekonomickom rozvoji inak stagnujúcich lokalít.

Návrh nie je zameraný na uzavretú skupinu užívateľov, ale je naopak koncipovaný pre najširšiu verejnosť. Prispeje k udržateľnému rozvoju územia v týchto

oblastiach – vzdelávacia funkcia, šetrný rozvoj cestovného ruchu a s ním spojený rozvoj miestneho hospodárstva, ochrana, sprístupnenie a integrácia prírodných, kultúrnych a historických hodnôt územia.

Diskusia

Cestovný ruch a jeho vývoj je dynamický proces, a preto akékoľvek dnešné vymedzenie regiónov a subregiónov cestovného ruchu nie je definitívne a nie je isté, že bude platiť aj o niekoľko rokov neskôr. Formovanie priestorových štruktúr v regióne Strážovských vrchov tak zďaleka nie je ukončené, ale neustále sa vyvíja. V ostatných rokoch dochádza k rozmachu nových foriem cestovného ruchu, tzv. zelenému cestovnému ruchu, ktorý je charakterizovaný túžbou návštevníkov splynúť s prírodou. Pre takúto formu cestovného ruchu majú Strážovské vrchy veľmi dobré predpoklady. Podmienky pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky prakticky poskytujú všetky obce regiónu. V mnohých prípadoch tento trend turizmu už pocítili aj miestny občania jednotlivých obcí. Príkladom je obec Čavoj, v ktorej približne polovica domov je v súkromnom vlastníctve, tzv. chalupárov. O veľkom záujme o tento typ cestovného ruchu a hlavne atraktivite regiónu svedčí aj fakt, že v tejto obci vlastní takúto nehnuteľnosť aj nemecký občan, ktorý po rokoch „dovolenkovania“ zmenil trvalé bydlisko a presťahoval sa sem. Atraktívne sú tiež staršie nevyužívané usadlosti, ktoré by po rekonštrukcii mohli slúžiť ako strediská relaxu, športu a vzdelávania pre domácich, ale i zahraničných klientov, ktorí by tak mali možnosť spoznať pôvodný spôsob života a práce miestnych obyvateľov. Samozrejme záleží od špecifik každej lokality. V niektorých prípadoch by mohlo dôjsť k vytvoreniu biofarmy, príp. ekofarmy spojenej s chovom hospodárskych zvierat, napr. koní. Táto alternatíva je pravdepodobná pre oblasť obce Motešice, kde má chov koní dlhú tradíciu. Okrem tvorby bio- a ekofariem s chovom hospodárskych zvierat určených pre potreby agroturistiky, sa výrazným vplyvom na rozvoji vidieckeho turizmu podieľajú aj rôzne tradície a zvyky, ktoré sú veľmi šikovne prezentované folklórnymi festivalmi. Tieto nové formy cestovného ruchu majú veľké predpoklady prilákať väčšie množstvo turistov, vplývať tak na rozvoj realizačných predpokladov regiónu, čím môžu spôsobiť zmeny v priestorových štruktúrach celého regiónu.

Záver

V úvode práce sme vymedzili región obcí Strážovských vrchov podľa presne definovaných pravidiel. Stanovili sme si dva hlavné ciele.

Prvým bolo v regióne analyzovať lokalizačné a realizačné predpoklady cestovného ruchu a druhým pokúsiť sa o regionalizáciu územia pomocou kvantitatívnych metód na základe ukazovateľov cestovného ruchu plynúcich z tejto analýzy.

Z hľadiska celkového zhodnotenia môžeme konštatovať, že oba stanovené ciele sme splnili. Celé územie sme podrobili pomerne podrobnej analýze lokalizačných a realizačných predpokladov cestovného ruchu. Samozrejme, že sme neboli schopní obsiahnuť všetky možné informácie. Z veľkej časti sme sa museli spoliehať na informácie získané prostredníctvom internetu, prípadne odbornej literatúry. Nakoľko v mnohých prípadoch sa jedná v rámci územia o malé obce s nízkym finančným rozpočtom, veľa obcí nedisponuje vlastnou internetovou stránkou, prípadne má na nej len veľmi strohé informácie. K tejto informačnej báze sme pridali informácie „priamo od zdroja“, z miestnych obecných úradov. Žiaľ, musíme konštatovať, že veľká časť týchto inštitúcií nebola ochotná spolupracovať. Naopak musíme vyzdvihnúť niektoré miestne samosprávy, konkrétne obcí Nitrianske Rudno, Soblahov, Čavojs a Čičmany, ktoré sú veľmi ochotné spolupracovať. Ani sa nemožno potom čudovať, keď pri vyčleňovaní subregiónov podľa syntetického potenciálu cestovného ruchu vystupujú tieto obce ako vedúce s veľmi dobrým potenciálom. Toto hľadisko totiž obsahuje nie len prvky prírodných lokalizačných predpokladov, ale aj prvky vybavenosti obce technickou infraštruktúrou, službami a rôznymi spoločenskými, kultúrnymi a športovými akciami, na ktorých sa práve veľkou mierou podieľajú miestne samosprávy. Ochota kedykoľvek spolupracovať s partnermi zviditeľnenia obce, čo pokladáme aj za náš prípad, prináša svoje výsledky. Aj takýmto spôsobom sa dá, aspoň čiastočne, vizualizovať ľudský faktor (spolu z ostatnými premennými ukazovateľov), ktorý inak nevieme zmerať.

Naša regionalizácia územia bola koncipovaná na vzájomné porovnanie obcí sledovaného územia a vytypovanie jednotlivých oblastí podľa veľkosti potenciálu cestovného ruchu. Ťažiskami rozvoja cestovného ruchu, na základe syntetického potenciálu, sú tak obce *Čičmany*, hlavne ako kultúrne centrum s možnosťou športového

vyžitia. *Uhrovec* ako kultúrne centrum celého štátu a potom centrá s výraznými prírodnými lákadlami doplnenými o športové a kultúrne zariadenia a akcie – *Nitrianske Rudno* (vodná nádrž), *Valaská Belá* (lyžiarske stredisko), *Motešice* (centrum hipoturistiky), *Omšenie* (množstvo prírodných lákadiel v tesnej blízkosti kúpeľov Trenčianske Teplice). Na základe časovej využiteľnosti by sa dalo povedať, že prakticky celý región (hlavne obce s veľmi dobrým syntetickým potenciálom) je charakterizovaný celoročnou využiteľnosťou s relatívne rovnomernou využiteľnosťou v oboch sezónach. Samozrejme sme si vedomí, že žiadna regionalizácia nemôže mať univerzálnu platnosť a vyhovovať všetkým potrebám a účelom. Samozrejme sme si vedomí, že žiadna regionalizácia nemôže mať univerzálnu platnosť a vyhovovať všetkým potrebám a účelom.

Náučný chodník je výrazným prvkom v cestovnom ruchu. Nie len, že podporuje turizmus a zdravý životný štýl, ale má aj vzdelávaciu funkciu. Návrh náučného chodníka ako jedného z nástrojov rozvoja cestovného ruchu, ktorý umožňuje sprístupnenie a pochopenie prírodných, historických a kultúrnych hodnôt daného územia je teda ideálna cesta na rozvoj turizmu a môže predstavovať prvotný impulz v ekonomickom rozvoji inak stagnujúcich lokalít.

Summary

Strážov mountains are localized in the north-western part of Slovakia, in inner Western Carpathian mountains. They are bounded by basins from three cardinal points. They have a relatively good location from the point of view of a transport availability and a connection to significant European transport corridors. They are spread at the area of 59 586 hectares and according to administrative division they are located at the area of two region districts and seven municipality districts. This area reaches into the cadastre area of more than 75 municipalities, and thus we focused only on the municipalities determined according to exactly set rules. The municipality is of a rural type, it does not lie at a significant transport communication, an entire area or at least a half of it lies in geomorphological unit Strážov mountains. If this does not apply, the area must be a significant tourism point, or the municipality reaches into another mountain range.

According to natural and also realisation tourism preconditions have Strážov mountains favourable conditions for its development. To the strong points of the region belongs a relatively favourable location in a close proximity to the main state transport route (D1), a proximity of transport junctions, an undestroyed nature, a vast protected area, a lot of small-area protected areas and points, dense and well-marked net of tourist and ski routes, a lot of municipalities with a ski centre, number of caves, wide variety of plant and animal species, plenty of settlements with cultural sights, folk architecture sights and archeological localities, strong values of regional history and traditions, crafts, an interdigitation of local Slovak and Valaska culture, an activity of local folk groups, a development of so called second living and agrotourism.

As the weak points of the region we consider an insufficient lodging capacities and their uneven spacing in the studied area, a small number of economically active inhabitants of the municipality working directly in the municipality related to a small number of labour opportunities mainly for young inhabitants, an overall service underdevelopment and a weak civil apparatus, relatively high prices of sport facilities services, little resources for a promotion of the region, an insufficient awareness of tourists, a low financial capacity of municipalities, a restricted administrative capability of mainly smaller municipalities, a great distance from international airports. To certain degree also a vastness of the protected area and its restrictions have a limiting effect.

16 simple indicators of tourism preconditions in the area originated from the mentioned characteristics. On their basis and by means of three simple quantitative methods (Bal's method, point method and normative variable method) according to partial and subsequently to synthetic tourism potential the tourism subregions were formed in the area. By synthetic potential a compact subregion, but more of smaller ones. Altogether, there is a higher tourism potential in the northern part of the area than in the south part. It is caused by many factors, for example a higher number of ski centres, protected areas, natural and cultural tourism points, higher lodging capacity, more lodging possibilities etc. On the basis on this synthetic potential, the focus of the tourism development lies thus in the municipalities *Čičmany* - mainly as a cultural centre with a possibility of sport activities, *Uhrovec* - as a cultural centre of the entire country, and then the centres with significant natural attractivities, supplemented by sport and cultural facilities and events - *Nitrianske Rudno* (water reservoir), *Valaská Belá* (ski centre), *Motešice* (hipotourism centre), *Omšenie* (number of natural attractivities in a close proximity of Trenčianske Teplice spa resort. On the basis of time serviceability we could say, that practically the entire region (mainly the municipalities with a very good synthetic potential) is characterized by a year-round serviceability with relatively even serviceability in both seasons. Of course we are aware, that no regionalisation can have an universal validity and meet all needs and purposes.

An educational pathway is a significant element in tourism. Not only that it supports tourism and a healthy lifestyle, but it also has an educational function. The proposal of an educational pathway as one of the tools of tourism development, that enables acces to and understanding of natural, historical and cultural values of the area, is thus an ideal way for the tourism development and can represent the first impulse in the economic development of otherwise stagnating localities.

Zoznam použitej literatúry

Knížné publikácie

BANKO, J., BERTA, J., FERIANC, O., FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ, Z., FUSÁN, O., FUTÁK, J., HEJNÝ, S., JURKO, A., KORBEL, L., KURPELOVÁ, M., LUKNIŠ, M., MIČIAN, L., MICHALKO, J., PETROVIČ, Š., SCHMIDT, Z., ŠIMKO, E., VILČEK, F., ZAŤKO, M. (1972). Slovensko, 2: Príroda. Bratislava (Obzor).

BAŠOVSKÝ, O., DEMEK, J., MIŠTERA, L. (1985). Učebnice pro vysoké školy: Geografie Československé socialistické republiky. Praha (Státní pedagogické nakladatelství).

DOHNAL, V., KOLÁR, O., PRIKRYL, F., RIMAN, J. (1985). Rajonizace cestovního ruchu. Praha (Merkur)

FILLOVÁ, V., GREGOROVÁ, G. (2004). Štatistické metódy v geografii. Bratislava (Geografika)

GEURS, K.T., RITSEMA VAN ECK, J.R. (2001). Accessibility measures: Review and applications. Utrecht (Research for Man and Environment)

GURŇÁK, D., BLAŽÍK, T., LAUKO, V. (2005). Úvod do politickej a regionálnej politiky. Bratislava (Univerzita Komenského v Bratislave)

HENDL, J. (2006). Prehľad statistických metod zpracování dat : analýza a metaanalýza dat. Praha (Portál)

HORÁK, V., JURAČKO, D., IZÁKOVÁ, E. (1985). Typológia stredísk cestovného ruchu a rekreácie. Bratislava (ERPO)

IVANIČKA, K. (1971). Úvod do ekonomicko-geografického výskumu. Bratislava (vydavateľstvo SAV)

KUNSKÝ, J. (1968). Fyzický zemepis Československa. Praha (Státní pedagogické nakladatelství).

KUSENDOVÁ, D., BAČÍK, V. (2005). Počítačová tvorba tematických máp – Cvičenia v MapInfo Professional. Bratislava (Geo-ggrafika)

MALÁ, V. (1999). Cestovní ruch. Praha (VŠE)

MARIOT, P. (1983). Geografia cestovného ruchu. Bratislava (VEDA Vydavateľstvo SAV)

OTRUBOVÁ, E. (2003). Humánna geografia II: Geografia zahraničného obchodu, Geografia cestovného ruchu. Košice (Univerzita Pavla Jozefa Šafárika)

PAJGEROVÁ-BIELIKOVÁ, M. (2008). Zliechov brána Strážova. Dohňany (Ametyst)

RYBÁR, C. (1981). Československo sprievodca. Bratislava (Šport slovenské telovýchovné vydavateľstvo).

STAŇO, L. (2007). Cestovný ruch Strážovských vrchov. Bakalárska práca na katedre Humánnej geografie a demogeografie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

WEISS, P., JANKOVIČOVÁ, M., KURČOVÁ, E. (2005). Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike. Bratislava (Ministerstvo hospodárstva SR)

Časopisy

GÚČIK, M. (1996). Vidiecky cestovný ruch a agroturistika. In : Rukoväť podnikateľa vo vidieckom cestovnom ruchu a agroturistike. Cestovateľ, 1996, 7-14

KOPECKÁ, M. (2006). Identifikácia a hodnotenie zmien krajiny vo veľkej mierke (na príklade okolia Trnavy). Geografický časopis, 58, 125-148

KRIŽAN, F., TOLMÁČI, L. (2008). Intraurbánna dostupnosť železničných staníc na území mesta Bratislava. Železničná doprava a logistika, 3, 22-27

MICHNIAK, D. (2003). Dostupnosť okresných miest na Slovensku. Geografický časopis, 55, 21-39

MICHNIAK, D. (2006). Pojem dostupnosti v geografii a vybrané prístupy k jej štúdiu. Geografická revue, 2, 724-741

MIŠÚNOVÁ-ŠULAVÍKOVÁ, E. (1977). Všeobecné zásady hodnotenia atraktívnosti kultúrnohistorických objektov z aspektu cestovného ruchu. Geografický časopis, 29, 154-167.

OŤAHEL, J., FERANEC, J. (2006). Výskum a mapovanie využitia krajiny: minulosť a súčasnosť v kontexte Slovenska. Geografický časopis, 58, 105-123

PRIEČKO, M. (2003). Projekt rozvoja vidieckeho turizmu a agroturizmu v regióne Kysúc. Slovenská politologická revue, 1

SITÁR, E. (1967). Kopaničiarske osídlenie na Slovensku. Vlastivedný časopis. 16, 125 - 135

Zborníky

HALÁS, M., SPIŠIAK, P. (2006). Diverzifikácia aktivít vidieckych obcí Slovenska na základe prírodného a socio-ekonomického potenciálu. Mezinárodná medzioborová konferencia Venkovská krajina, Slavičín a Hostetín 2006, 48-51

- CHUMAN, T., ROMPORTL, D. (2006). Hodnocení krajinné struktury jako podkladu pro vytváření typologie krajiny. Mezinárodní mezioborová konference Venkovská krajina, Slavičín a Hostetín 2006, 72-75
- JECH, D., SKALOŠ, J. (2006). Šetrné využití přírodních, kulturních a historických hodnot krajiny prostřednictvím turistického ruchu na příkladu návrhu naučné stezky generála Rudolfa Pernického. Mezinárodní mezioborová konference Venkovská krajina, Slavičín a Hostetín 2006, 160-163
- KULLA, M. (2005). Analýza dopravnej štruktúry v oblasti Národného parku Slovenský kras. III. medzinárodné geografické kolokvium, Danišovce 2005, 75-78
- KULLA, M., DICKÁ, J. (2005). Typology of settlements in National Park Slovak Karst by selected indicators of tourism development. Természettudományi Közlemények 5. Nyíregyháza, 335-346
- KRIŽAN, F. (2005). Meranie dostupnosti v geografii. In: Geografické aspekty stredoevropského priestoru, Brno: Masarykova univerzita v Brne, 267-287
- KRIŽAN, F. (2007). Topologická dostupnosť autobusových staníc v Bratislave. 8. vedecká konferencia doktorandov a mladých vedeckých pracovníkov, FPV UKF Nitra 2007, 608-614
- LELKEŠ, G. (2005). Možnosti regionálneho rozvoja v Mikroregióne Klátovské rameno. III. medzinárodné geografické kolokvium, Danišovce 2005, 79-82
- POTOČKOVÁ, L. (2006). Vnímanie možnosti rozvoja obyvateľmi a návštevníkmi obce so zvýšeným stupňom ochrany prírody a krajiny. Mezinárodní mezioborová konference Venkovská krajina, Slavičín a Hostetín 2006, 160-163
- SOJKA, L. (2006). Vymedzenie pojmov a oblasti skúmania regionálnej problematiky v rámci programu VEGA. Mezinárodní mezioborová konference Venkovská krajina, Slavičín a Hostetín 2006, 4-12

Kartografické diela

- BERTANOVÁ, J., ČUKA, P., KORDOVÁNER, J., RUML, O. (2001). Edícia turistických máp 1:50 000: Strážovské vrchy - Trenčianske Teplice. Harmanec (VKÚ).
- BUDAJ, R., FÁBRYOVÁ, M., VAŠEK, J. (1995). Podrobný autoatlas - Slovenská republika. Harmanec (VKÚ).
- FERANEC a kol. (1996). Slovensko – CORINE – krajinnoturistická mapa. 1 : 500 000. Bratislava (Geodetický a kartografický ústav. Geografický ústav. SAV)

FERANEC, J., OŤAHEL, J. (2002). Krajinná pokrývka. Mapa 1 : 500 000. Atlas krajiny Slovenskej republiky. Banská Bystrica (Ministerstvo životného prostredia, SAŽP)

GURŇÁK, D., LAUKO, V., TOLMÁČI, L.(2002). Prírodné bariéry a koridory v Európe a poloha Slovenska. Mapa 1:20 000 000. Atlas krajiny Slovenskej Republiky. Ministerstvo životného prostredia. Agentúra životného prostredia Banská Bystrica.

Interné materiály

MIKULA, P. (2005). Rozvoj venkovských oblastí. Informační přehledy ÚZPI. Praha. 2005

Interné materiály jednotlivých obcí

Interné materiály Jaskyniarskeho klubu Strážovské vrchy Slovenskej speleologickej spoločnosti, Považská Bystrica

Internetové zdroje

HURBÁNEK, P. (2007). Kvantitatívne metódy v geografii. Prednáška v zimnom semestri akademického roka 2007/08. PriF UK v Bratislave (<http://oldwww.fns.uniba.sk/~hurbanek/> 3.12.2007)

MICHNIAK, D. (2002) Dostupnosť ako geografická kategória a jej význam pri hodnotení územno-správneho členenia Slovenska. http://www.geography.sav.sk/skspersonalmichniakMichniak_PhD_thesis.pdf , 27.9.08

VOJTKOVÁ, M. (2007) Hodnotenie efektivity bánk. <http://www.sas.com/offices/europe/slovakia/press/newsletters/SNLOctober2007/mv.pdf> 3.12.2007

www.cp.sk (12.4.2009)

www.domaniza.sk (2.2.2009)

www.dromedar.zoznam.sk (11.4.2009)

www.e-obce.sk (12.4.2009)

www.homolka.sk (12.4.2009)

www.hornanitra.sk (12.4.2009)

www.chvojnica.eu (3.2.2009)

www.limba.sk (12.4.2009)

www.mapy.sk (12.4.2009)

www.motesice.sk (12.4.2009)

www.muzeum.sk (3.1.2009)

www.mynoviny.sk (13.11.2008)

www.nocovanie.sk (12.4.2009)

www.prievidza.sk (12.4.2009)

www.pustohlav.sk (6.12.2008)

www.sacr.sk (18.11.2008)
www.sipkov.sk (5.12.2008)
www.ski.sk (12.4.2009)
www.skitmg.sk (15.3.2009)
www.temes.sk (15.12.2008)
www.teplice.sk (11.4.2009)
www.tikpb.sk (12.4.2009)
www.trebichava.sk (27.11.2008)
www.trencin.sk (11.4.2009)
www.turistik.sk (12.4.2009)
www.ubytovanie.sk (12.4.2009)
www.valaskabela.sk (8.3.2009)
www.venda.sk (12.4.2009)
www.wolf.sk (3.1.2009)
www.zoznamubytovanie.sk (12.4.2009)

Databázy

Sčítanie obyvateľov domov a bytov 2001

Prílohy

Príloha č.1: Dotazník

Tento dotazník bol vytvorený za účelom získania podrobnejších informácií z oblasti cestovného ruchu v obciach v oblasti Strážovských vrchov.

Autor : **Lukáš Staňo**

Kontakt : tel.č. : **0948011593**

e-mail : lukas.stano@gmail.com

V prípade otázky, kde je na výber 1 alebo viac možností, tak, prosím, viditeľne označte Vašu odpoveď (zvýrazniť, zmeniť farbu, font...)

V prípade otázky „s tabuľkou“ vpisujte rovno do tabuľky.

1. Nachádza sa vo Vašej obci nejaké ubytovacie zariadenie?

ÁNO

NIE

(V prípade odpovede NIE, otázku č.2 ignorujte)

2. O aký typ ubytovacieho zariadenia sa jedná?

Počet

	Počet
Hotel	
Penzión	
Ubytovňa	
Motel	
Privát/súkr. dom	
Horská chata	
Iné (uved'te) :	

3. Nachádza sa vo Vašej obci nejaké stravovacie zariadenie?

ÁNO

NIE

(V prípade odpovede NIE, otázku č.4 ignorujte)

4. O aký typ stravovacieho zariadenia sa jedná?

	Počet
Pohostinstvo	
Reštaurácia	
Pizzeria	
Cukráreň	
Iné (uved'te) :	

5. Ktoré z uvedených služieb sú ešte poskytované vo Vašej obci?

	Počet
Obchod (potraviny/MIX)	
Bankomat	
Zdravotné stredisko	
Lekáreň	
Turistická informačná kancelária	
Autoservis / Pneuservis	
Čerpacia stanica	
Oprava a predaj bicyklov	
Kaderníctvo	
Kino	
Knižnica	
Pošta	
Iné (uved'te) :	

6. Nachádzajú sa vo Vašej obci turisticky atraktívne kultúrno-historické pamiatky?
(môžete zvolit' aj viacero možností)

Hrad/zrúcanina hradu

Kaštieľ

Kostol

Kaplnka

Múzeum

Pamätná izba

Skanzen

Iné (uved'te) :

7. Poriada Vaša obec alebo nejaká iná organizácia pravidelné kultúrne, prípadne športové podujatia v obci? (V kolonke termín stačí mesiac)

Termín	Názov	Organizátor
--------	-------	-------------

8. Fungujú vo Vašej obci nejaké kultúrne alebo športové organizácie, spolky, kluby? (okrem futbalových klubov a oddielov) Uveďte.

Schéma č.1:

Metodická schéma

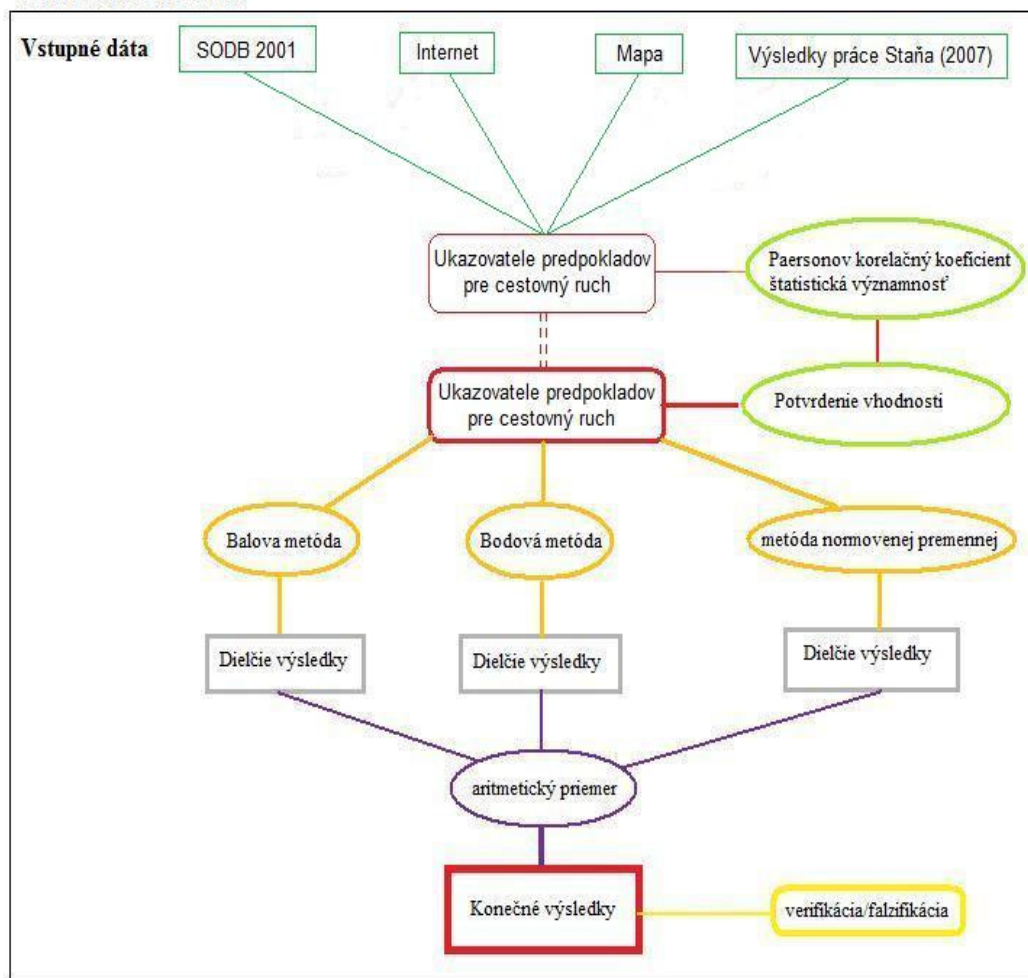
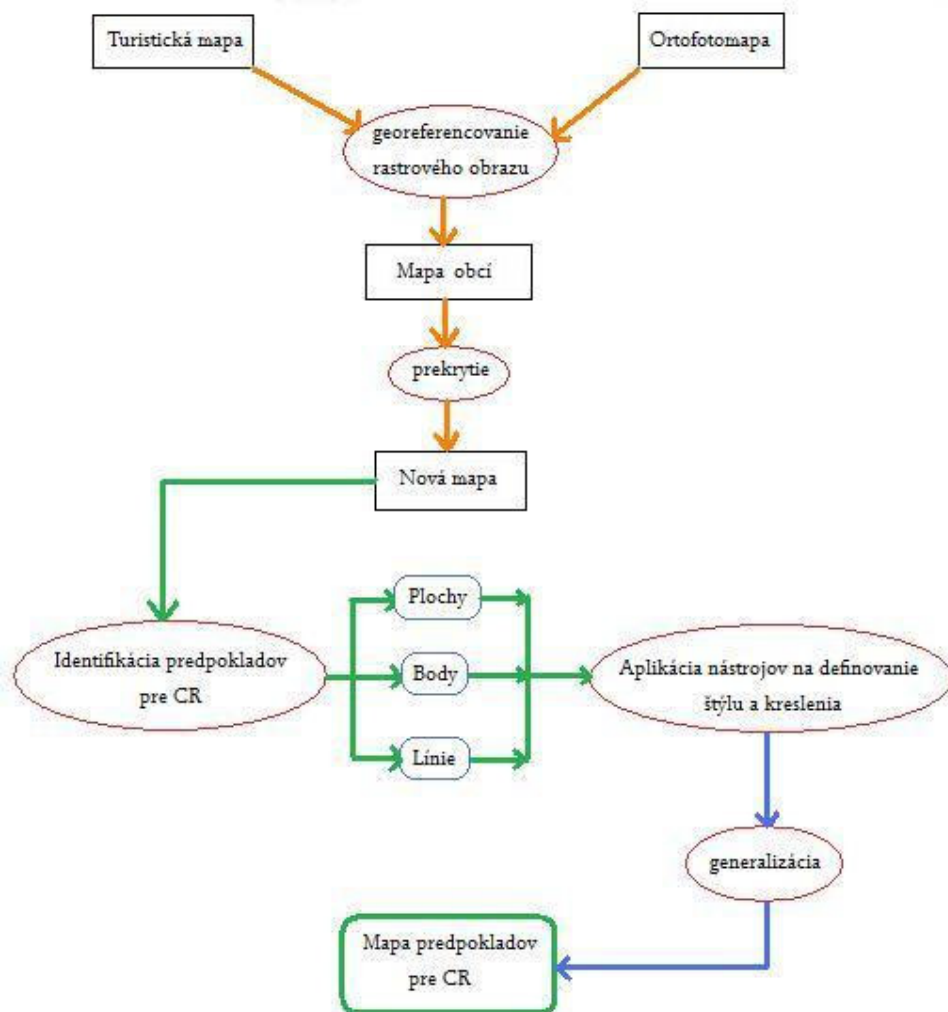

Schéma č.2:

Všeobecná metodická schéma mapovania predpokladov pre cestovný ruch

Tab.č.3 : Pearsonova korelačná matica ukazovateľov

Ukazovateľ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	1,000	0,399	-0,239	0,104	-0,305	0,255	0,077	0,202	-0,320	-0,485	0,057	0,334	0,249	0,339	0,647	0,182
2	0,399	1,000	-0,188	0,131	-0,083	0,184	0,267	0,083	0,144	0,002	0,379	0,363	0,346	-0,029	0,287	-0,166
3	-0,239	-0,188	1,000	0,055	0,232	0,198	0,046	-0,196	0,038	0,037	0,126	-0,123	-0,014	-0,193	-0,166	-0,064
4	0,104	0,131	0,055	1,000	-0,318	-0,113	0,036	0,161	0,125	-0,069	0,106	-0,005	0,040	0,091	0,351	0,142
5	-0,305	-0,083	0,232	-0,318	1,000	0,269	0,182	-0,191	0,031	0,160	0,261	-0,126	0,028	-0,155	-0,433	-0,330
6	0,255	0,184	0,198	-0,113	0,269	1,000	0,501	-0,002	-0,162	-0,102	0,337	0,310	0,140	0,180	0,110	0,066
7	0,077	0,267	0,046	0,036	0,182	0,501	1,000	-0,086	0,273	0,063	0,446	0,427	0,099	-0,050	0,053	-0,065
8	0,202	0,083	-0,196	0,161	-0,191	-0,002	-0,086	1,000	-0,296	-0,268	-0,071	0,388	0,127	0,437	0,431	0,153
9	-0,320	0,144	0,038	0,125	0,031	-0,162	0,273	-0,296	1,000	0,443	0,356	-0,021	-0,010	-0,428	-0,243	-0,196
10	-0,485	0,002	0,037	-0,069	0,160	-0,102	0,063	-0,268	0,443	1,000	-0,024	-0,290	-0,267	-0,524	-0,565	-0,162
11	0,057	0,379	0,126	0,106	0,261	0,337	0,446	-0,071	0,356	-0,024	1,000	0,525	0,124	0,051	0,135	-0,024
12	0,334	0,363	-0,123	-0,005	-0,126	0,310	0,427	0,388	-0,021	-0,290	0,525	1,000	0,194	0,333	0,414	0,172
13	0,249	0,346	-0,014	0,040	0,028	0,140	0,099	0,127	-0,010	-0,267	0,124	0,194	1,000	0,053	0,203	-0,432
14	0,339	-0,029	-0,193	0,091	-0,155	0,180	-0,050	0,437	-0,428	-0,524	0,051	0,333	0,053	1,000	0,654	0,434
15	0,647	0,287	-0,166	0,351	-0,433	0,110	0,053	0,431	-0,243	-0,565	0,135	0,414	0,203	0,654	1,000	0,473
16	0,182	-0,166	-0,064	0,142	-0,330	0,066	-0,065	0,153	-0,196	-0,162	-0,024	0,172	-0,432	0,434	0,473	1,000

Tab.č.3 : Pearsonova korelačná matica ukazovateľov (pokračovanie)

Štatistická významnosť (P)																
1	-	0,005	0,102	0,481	0,035	0,081	0,602	0,169	0,027	0,000	0,700	0,020	0,088	0,018	0,000	0,216
2	0,050	-	0,200	0,374	0,574	0,211	0,067	0,575	0,329	0,991	0,008	0,011	0,016	0,843	0,048	0,259
3	0,102	0,200	-	0,713	0,112	0,177	0,755	0,182	0,797	0,804	0,394	0,405	0,926	0,189	0,260	0,667
4	0,481	0,374	0,713	-	0,027	0,446	0,810	0,274	0,398	0,640	0,472	0,974	0,785	0,538	0,014	0,334
5	0,351	0,574	0,112	0,274	-	0,065	0,217	0,192	0,833	0,277	0,073	0,395	0,849	0,292	0,002	0,022
6	0,081	0,211	0,177	0,446	0,065	-	0,000	0,987	0,271	0,489	0,019	0,032	0,344	0,222	0,455	0,655
7	0,602	0,067	0,755	0,810	0,217	0,286	-	0,560	0,061	0,668	0,002	0,002	0,505	0,737	0,720	0,659
8	0,169	0,575	0,182	0,274	0,192	0,987	0,560	-	0,041	0,066	0,631	0,006	0,389	0,002	0,002	0,298
9	0,266	0,329	0,797	0,398	0,833	0,271	0,061	0,414	-	0,002	0,013	0,888	0,948	0,002	0,097	0,182
10	0,481	0,991	0,804	0,640	0,277	0,489	0,668	0,066	0,160	-	0,871	0,045	0,067	0,000	0,000	0,271
11	0,700	0,080	0,394	0,472	0,073	0,193	0,151	0,631	0,131	0,871	-	0,000	0,400	0,729	0,360	0,872
12	0,202	0,112	0,405	0,974	0,395	0,318	0,250	0,643	0,888	0,045	0,127	-	0,186	0,021	0,003	0,243
13	0,088	0,059	0,926	0,785	0,849	0,344	0,505	0,389	0,948	0,067	0,400	0,186	-	0,722	0,166	0,002
14	0,183	0,843	0,189	0,538	0,292	0,222	0,737	0,192	0,240	0,131	0,729	0,207	0,722	-	0,000	0,002
15	0,340	0,048	0,260	0,143	0,210	0,455	0,720	0,225	0,097	0,285	0,360	0,343	0,166	0,562	-	0,001
16	0,216	0,259	0,667	0,334	0,220	0,655	0,659	0,298	0,182	0,271	0,872	0,243	0,220	0,205	0,687	-

Zdroj : Tabuľka č.4

Autor : Lukáš Staňo

Tabuľka č.3: Zoznam obcí regiónu podľa jednotlivých potenciálov

Číslo obce	Obec	Dopravný potenciál	Prírodný potenciál	Kultúrny potenciál	Materiálno-technický potenciál	Potenciál lokal. predp.	Potenciál real. predp.	Syntetický potenciál
1	Čavoj	34,33	11,67	4,5	20,33	8,83	14	15,33
2	Čičmany	31	7,67	4,5	17	4,83	10,33	13,33
3	Čierna Lehota	29,33	4,83	16,5	45,67	12,33	31,33	32,33
4	Dolná Poruba	20,67	5,33	41	40,67	21,33	15	23,67
5	Horná Poruba	30	13,33	41	40	15,67	25,67	17,67
6	Chvojnica	38,83	12,33	27	20,33	19,5	34,17	11
7	Košecké Podhradie	18,33	23	27	40,33	25	19	24,33
8	Kšinná	35	29,83	10	36,33	20	29,5	25
9	Mojtín	36,83	1,33	16,5	40,33	5,33	28,17	26,33
10	Orastiná	39	19,17	27	47,33	28	42	43,67
11	Omšenie	13,67	6,33	27	15,67	4,67	5,83	5,33
12	Petrova Lehota	13	39,33	41	39,33	42,67	11,67	38,33
13	Slatina nad Bebravou	23	36,67	16,5	16,67	31,33	30	16,5
14	Slatinka nad Bebravou	24	6	27	24,33	12,33	28,67	16
15	Šípkov	29,17	43	41	36,67	41,5	25	37,33
16	Temeš	24	33,33	16,5	31,33	33,67	24,33	36,17
17	Trebichava	35,67	19,83	41	47	26,83	33,33	45
18	Uhrovske Podhradie	29,17	11,17	10	46	12,67	40,83	27,33
19	Valaská Belá	28,5	25	1	9,33	4,5	10,33	7
20	Zliechov	36,33	19,33	6,5	30	12	23,67	24,33
21	Čelková Lehota	36	20,33	41	38,33	32,67	40,83	37,67
22	Dižín	21,67	10,33	41	26,67	24,17	19,67	29,83
23	Dolný Lieskov	12,33	20	10	23	23,33	23	22,33
24	Domaníža	12	30,33	6,5	3	18,33	11	9,33
25	Fačkov	16,83	43,33	10	33,33	26,33	18,17	23,83
26	Kanianka	21,33	32	27	1,67	28,33	21	14,67
27	Krásna Ves	21,67	23,5	41	29,67	30	24,67	31,33
28	Liešťany	17,67	46,33	41	18	44,33	18,67	25,67
29	Malé Lednice	22,83	37	41	29,33	42	36,5	34,67
30	Malinová	32,67	39,33	27	24	37,67	33,67	28,67
31	Motešice	8,33	36,67	16,5	15	17,33	14,67	14
32	Neporadza	27,33	47,67	27	13,33	47	33,33	34,17
33	Nevidzany	4,83	34	41	14	39,83	13,67	30,67
34	Nitrianske Rudno	34	17,67	10	2,33	10,67	13,33	6,67
35	Poruba	32,17	19	16,5	5,67	14,33	31,33	16,83
36	Pružina	27,17	3,83	16,5	11,33	2,67	17	8
37	Rudnianska Lehota	11,33	15	41	6,67	18,83	11,67	14,17
38	Sádočné	30,67	45	41	43,33	46,67	44	45
39	Seč	34,33	45,67	41	27	47,33	41,33	44,67
40	Soblahov	27	6,33	2,5	18,33	1	25,67	8
41	Šútovce	18,83	26,33	27	17,67	33	23,83	27,67
42	Timoradza	24,67	30,33	16,5	30,33	34	38,67	39,33
43	Tužina	33,5	28,67	27	29	35,67	36,67	37,5
44	Uhrovec	10,33	22	2,5	4,33	6,17	15,67	6,67
45	Bobot	19,17	40	27	11,33	39,33	24,17	24,33
46	Kostolná Ves	12,17	4,83	27	15,67	10,33	22,33	17
47	Lutov	28,67	41,67	41	34,67	44,33	37	42,67
48	Nitriankse Pravno	1,67	30,67	27	4,33	37,33	1,67	14,67

Tabuľka č.3: Zoznam obcí

Číslo obce	Obec	Číslo obce	Obec
1	Čavoj	25	Fačkov
2	Čičmany	26	Kanianka
3	Čierna Lehota	27	Krásna Ves
4	Dolná Poruba	28	Liešťany
5	Horná Poruba	29	Malé Lednice
6	Chvojnica	30	Malinová
7	Košecké Podhradie	31	Motešice
8	Kšinná	32	Neporadza
9	Mojtín	33	Nevidzany
10	Omastiná	34	Nitrianske Rudno
11	Omšenie	35	Poruba
12	Petrova Lehota	36	Pružina
13	Slatina nad Bebravou	37	Rudnianska Lehota
14	Slatinka nad Bebravou	38	Sádočné
15	Šípkov	39	Seč
16	Temeš	40	Soblahov
17	Trebichava	41	Šutovce
18	Uhrovské Podhradie	42	Timoradza
19	Valaská Belá	43	Tužina
20	Zliechov	44	Uhrovec
21	Čelková Lehota	45	Bobot
22	Dlžín	46	Kostolná Ves
23	Dolný Lieskov	47	Ľutov
24	Domaniža	48	Nitriankse Pravno

Tabuľka č.4: Zoznam ukazovateľov predpokladov cestovného ruchu

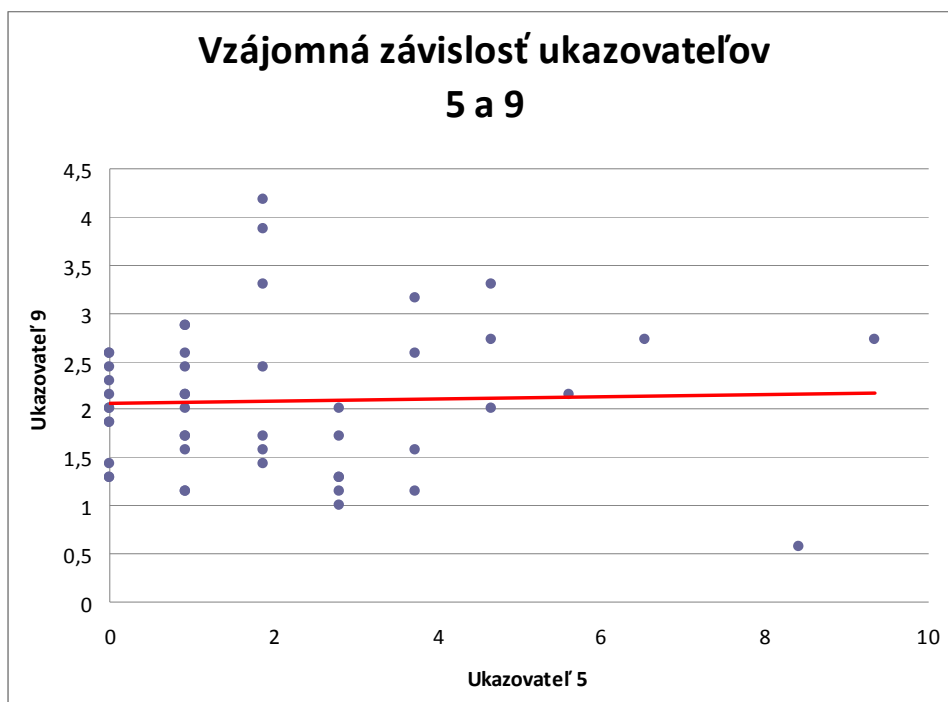
Č. obce	Obec	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	Čavoj	42,06	22,86	252,62	862,86	1,87	1,49	5,88	0,5	3,88	42,17	4,46	36,36	91,58	0	61,88	1,98
2	Čičmany	34,5	19,21	608,16	130,81	4,67	2,99	5,88	0,83	2,73	43,08	10,34	36,36	96,4	0	49,55	0
3	Čierna Lehota	36,2	11,66	996,66	0	4,67	0	2,35	0,5	3,3	13,38	0,81	27,27	75,38	0	38,46	0
4	Dolná Poruba	48,67	16,18	694,44	454,14	2,8	0	0	1,54	1,29	3,14	0,68	36,36	89,39	0	67,8	0,76
5	Horná Poruba	49,95	21,24	792,55	0	2,8	5,97	0	0,92	1,29	8,06	0,47	27,27	94,16	0	63,96	2,6
6	Chvojnica	52,91	39,91	583,33	789,25	0	1,49	1,18	0,29	2,44	23,91	3,99	18,18	98,39	0	85,48	4,84
7	Košecké Podhradie	49,77	20,78	417,23	0	3,74	1,49	1,18	1,67	1,15	14,12	0	36,36	78,57	0,31	56,21	2,48
8	Kšinná	49,64	24,73	458,18	6,06	0,93	2,99	3,53	0,5	2,16	10,33	0	36,36	97,91	0	56,02	1,57
9	Mojtín	41,58	17,82	920,2	461,25	3,74	1,49	2,35	0,46	2,59	7,43	4,39	27,27	92,92	0	55,66	0
10	Omastiná	30	16	421,69	0	4,67	0	1,18	0,25	2,01	22,89	0	18,18	77,14	0	14,29	0
11	Omšenie	51,07	20,22	384,87	173,09	8,41	5,97	1,18	2,67	0,57	3,51	1,76	36,36	94,89	82,2	76,89	3,03
12	Petrova Lehota	51,65	14,84	434,24	0	0	0	0	2,17	1,29	31,43	0	36,36	77,42	0	54,84	0
13	Slatina nad Bebravou	55,99	25,54	364,27	0	0,93	1,49	2,35	1,58	2,59	0	0	54,55	93,57	70,76	81,29	5,85
14	Slatinka nad Bebravou	45,25	23,98	844,08	0	5,61	1,49	1,18	1,42	2,16	24,35	0	18,18	96,2	60,76	79,75	0
15	Šípkov	47,73	23,3	196,8	0	0,93	1,49	0	1	2,87	56,79	0	18,18	90,63	0	43,75	1,56
16	Temeš	41,13	18,79	245,9	105,39	1,87	0	2,35	1,75	3,3	23,53	0	27,27	89,01	1,1	78,02	4,4
17	Trebichava	29,55	15,91	520,83	0	3,74	1,49	0	0,33	3,16	56,04	0	18,18	33,33	0	14,81	0
18	Uhrovské Podhradie	54,55	20	894,57	0	2,8	1,49	3,53	0,96	2,01	1,69	0	18,18	92	0	64	0
19	Valaská Belá	51,87	31,11	191,83	382,89	1,87	4,48	10,59	1,5	4,17	14,86	11,28	72,73	86,16	0,14	73,87	3,11
20	Zliechov	46,68	21,2	247,79	0	6,54	2,99	4,71	0,46	2,73	42,09	0,54	36,36	88,29	0	56,76	1,35
21	Čelková Lehota	50,35	18,88	378,38	459,46	0,93	0	0	0,42	2,44	13,21	0	18,18	100	0	71,43	0
22	Dížin	41,09	15,35	842,11	360,9	0,93	0	0	1,63	1,72	13,91	0,34	27,27	97,5	70	65	0
23	Dolný Lieskov	44,65	17,11	350,64	340,01	1,87	0	3,53	3,13	2,44	3,02	0	36,36	96,17	82,51	75,96	1,09
24	Domaniža	46,51	27,28	127,59	306,98	1,87	2,99	4,71	2,08	1,58	1,71	7,09	63,64	97,04	91,87	86,7	40,89
25	Fačkov	48,76	26,27	79,31	0	1,87	4,48	3,53	1,83	1,72	9,15	2,5	45,45	87,35	0,41	60,41	0,41
26	Kanianka	50,77	16,17	352,64	283,38	0	2,99	1,18	1,54	1,44	0,45	1,08	81,82	98,8	96,95	97,19	91,25
27	Krásna Ves	44,6	20,37	770,55	0	0,93	1,49	0	1,75	2,01	16,02	0	27,27	94,81	50	71,43	0,65
28	Liešťany	56	21,71	0	140,16	0	1,49	0	2,67	2,59	3,68	0,54	36,36	95,82	70,75	83,58	4,18
29	Malé Lednice	46,93	26,44	185,43	198,68	0,93	0	0	1,25	1,15	1,69	0	27,27	92,26	84,52	81,29	0

Tabuľka č.4: Zoznam ukazovateľov predpokladov cestovného ruchu (pokračovanie)

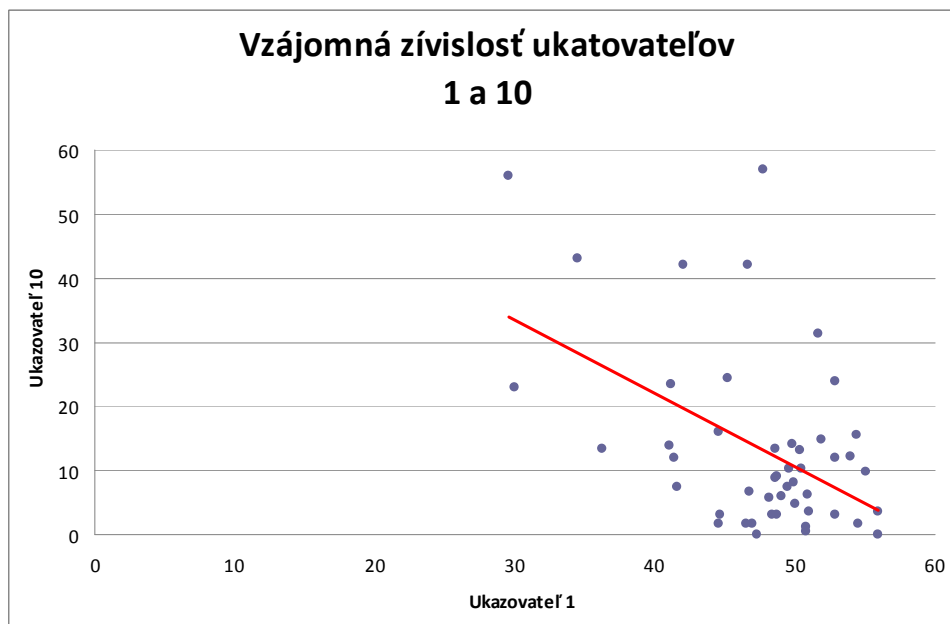
30	Malinová	55,02	21,91	0	481,28	0	1,49	1,18	0,79	1,87	9,87	0,68	36,36	93,28	65,61	72,73	0,79
31	Motešice	50,49	22,91	251,58	0	1,87	8,96	2,35	2,71	1,44	10,39	0	45,45	94,36	69,92	75,56	6,39
32	Neporadza	53,94	14,58	86,21	0	0	0	1,18	1,13	1,87	12,24	0	27,27	68,72	71,37	88,99	95,15
33	Nevidzany	41,35	14,1	192,96	424,09	0	0	0	4,46	2,01	12,03	0	27,27	100	64,29	84,69	16,33
34	Nitrianske Rudno	52,84	25,58	760,34	141,38	0,93	4,48	3,53	0,71	2,87	3,02	19,73	90,91	95,85	76,68	92,49	9,68
35	Poruba	48,64	19,83	635,31	217,82	0,93	4,48	2,35	0,79	1,72	13,27	1,82	27,27	80,11	83,11	92,1	96,73
36	Pružina	50,03	25,64	393,89	183,03	9,35	5,97	2,35	1,13	2,73	4,69	16,62	36,36	95,57	72,83	68,98	1,16
37	Rudnianska Lehota	49,45	21,35	586,67	590,35	0	4,48	0	3,04	2,3	7,32	1,62	36,36	82,09	82,59	85,07	97,51
38	Sádočné	48,37	22,83	0	266,67	0	0	0	0,83	2,16	3,17	0	18,18	98	2	64	0
39	Seč	44,58	19,7	205,88	0	0	0	0	0,58	2,59	1,57	0	27,27	93,1	82,76	86,21	0,86
40	Soblahov	50,75	14,59	738,87	289,18	2,8	11,94	8,24	0,83	1,01	1,19	1,01	45,45	94,51	84,98	71,06	1,83
41	Šutovce	48,62	13,03	296,61	522,6	0	0	1,18	1,63	1,29	8,78	0,68	27,27	0	86,21	93,1	99,14
42	Timoradza	47,32	12,92	166,83	0	3,74	0	2,35	1,5	1,58	0	0	27,27	96,3	76,54	69,75	3,7
43	Tužina	46,79	22,82	250,57	311,68	0,93	0	1,18	0,67	2,16	6,76	0	36,36	97,04	6,2	81,94	1,62
44	Uhrovec	54,43	30,2	411,76	389,98	0,93	4,48	8,24	2,5	1,15	15,46	2,91	54,55	93,65	87,3	92,46	20,24
45	Bobot	52,9	26,8	65,3	0	2,8	0	1,18	1,71	1,72	12,07	0	45,45	94,96	85,71	73,95	2,94
46	Kostolná Ves	50,96	17,91	606,67	1546,7	0	1,49	1,18	2,5	2,01	6,29	0,54	27,27	96,58	77,4	89,04	2,74
47	Lútov	48,2	17,99	0	0	2,8	0	0	0,88	1,15	5,8	0	27,27	95,74	78,72	57,45	0
48	Nitriankse Pravno	49,01	31,43	291,76	246,87	0,93	0	1,18	5,54	1,58	6,07	4,12	90,91	97,12	69,47	88,82	16,59

Zdroj: www.e-obce.sk, www.cp.sk, www.mapy.sk, www.limba.sk, www.zoznamubytovanie.sk, www.turistik.sk, www.venda.sk, www.nocovanie.sk, www.ubytovanie.sk, www.tikpb.sk, www.homolka.sk, www.hornanitra.sk, www.ski.sk, www.dromedar.zoznam.sk, www.teplice.sk, www.trencin.sk, SODB 2001, BERTANOVÁ, J., ČUKA, P., KORDOVÁNER, J., RUMML, O. (2001). Edícia turistických máp 1:50 000: Strážovské vrchy - Trenčianske Teplice. Hrmanec (VKÚ).
 Autor : Lukáš Staňo

Graf č.1:

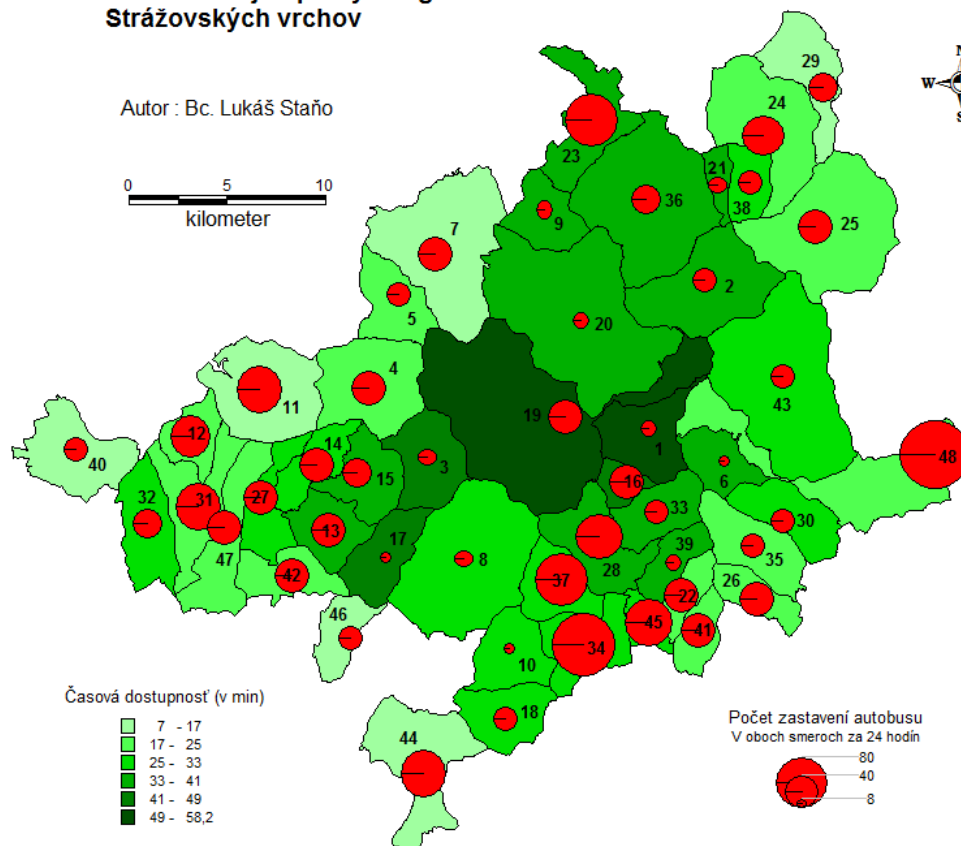
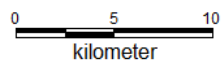
Graf č.2:

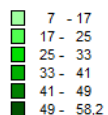
Mapa č.1:

Intenzita autobusovej dopravy v regióne Strážovských vrchov

Autor : Bc. Lukáš Staňo

Časová dostupnosť (v min)

Počet zastavení autobusu
V oboch smeroch za 24 hodín

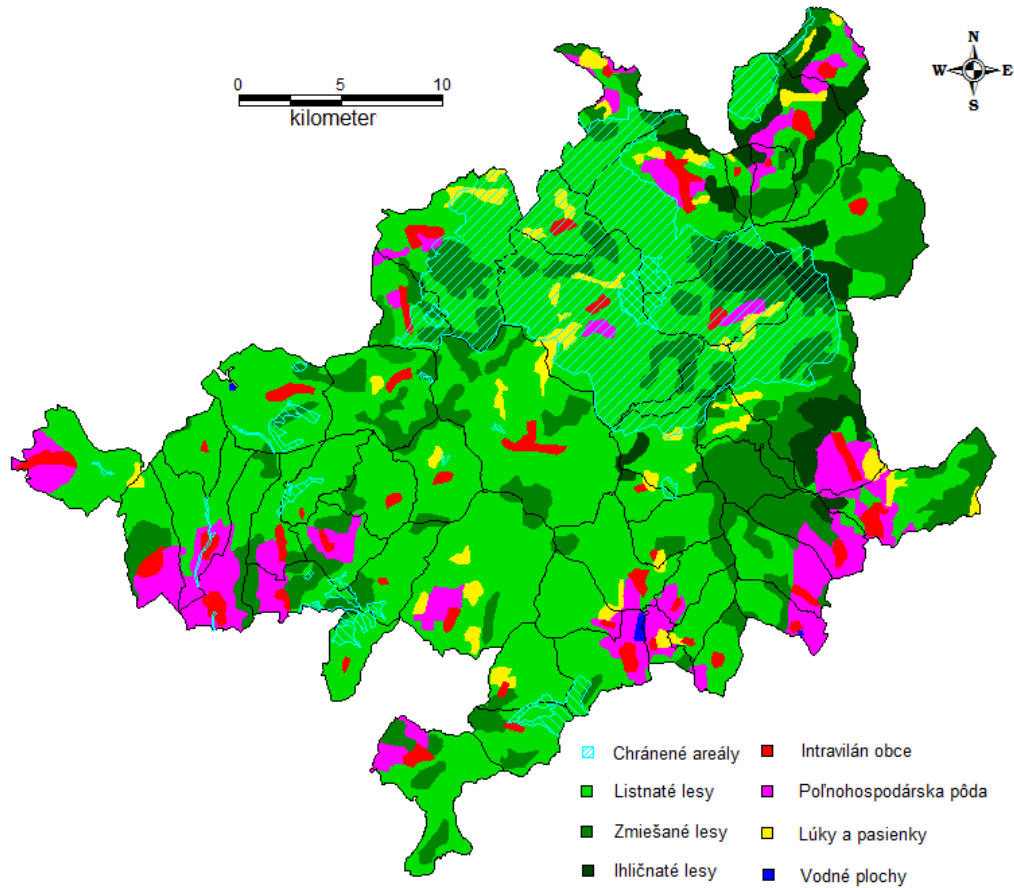
1 Čavojský	9 Mojtín	17 Trebichava	25 Fačkov	33 Nevidzany	41 Šútovce
2 Čičmany	10 Omastiná	18 Uhrovské Podhradie	26 Kanianka	34 Nitrianske Rudno	42 Timoradza
3 Čierna Lehota	11 Omšenie	19 Valaská Belá	27 Krásna Ves	35 Poruba	43 Tužina
4 Dolná Poruba	12 Petrova Lehota	20 Zliechov	28 Liešťany	36 Pružina	44 Uhrovec
5 Horná Poruba	13 Slatina nad Bebravou	21 Čelková Lehota	29 Malé Lednice	37 Rudníanska Lehota	45 Kostolná Ves
6 Chvojnica	14 Slatinka nad Bebravou	22 Dižin	30 Malinová	38 Sádočné	46 Lutov
7 Košecké Podhradie	15 Šípkov	23 Dolný Lieskov	31 Motešice	39 Seč	47 Bobot
8 Kšinná	16 Temeš	24 Domaniža	32 Neporadza	40 Soblahov	48 Nitrianske Pravno

Zdroj : www.cp.sk, www.mapy.sk

Mapa č.2:

Mapa krajinskej pokrývky (Land Cover) s chránenými areálmi v regióne Strážovských vrchov

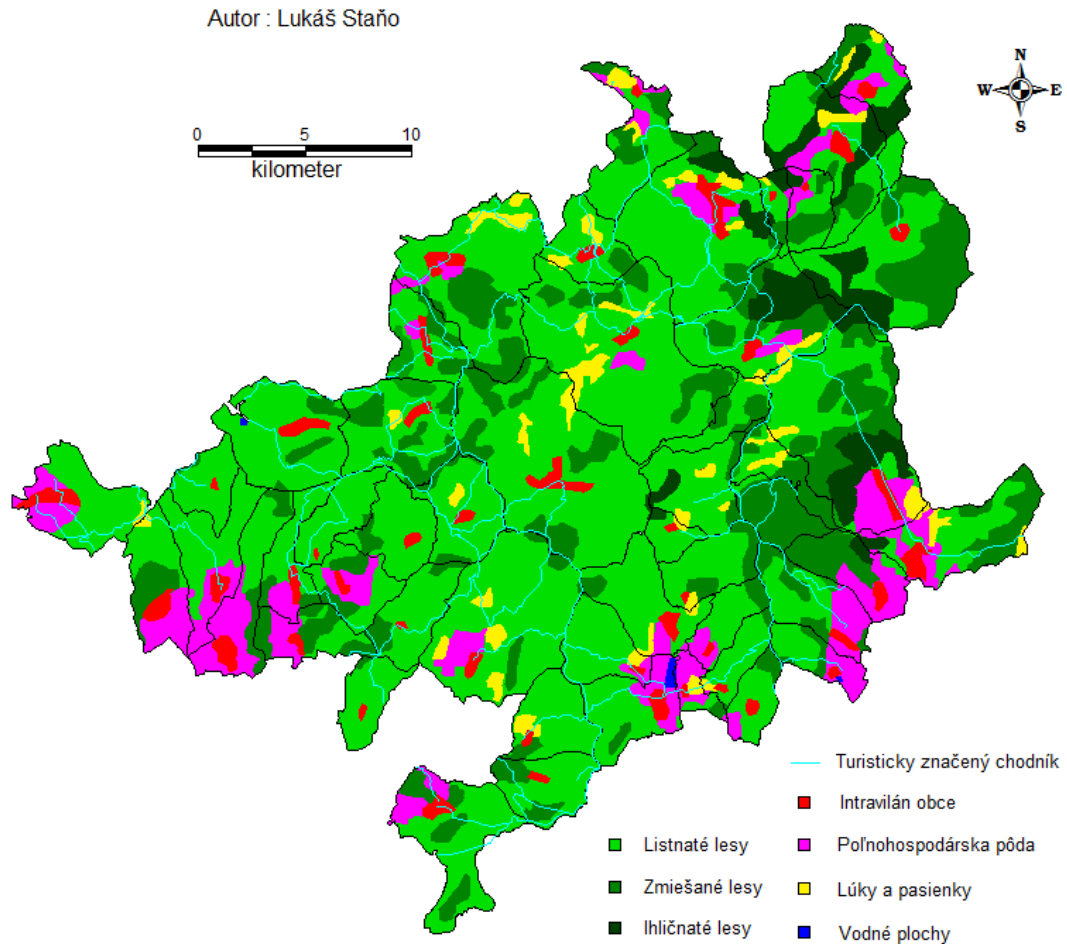
Autor : Lukáš Staňo

Zdroj : FERANEC, J. a kol. (1996). Slovensko - CORINE - Krajinnoturistická mapa, 1 : 500 000, Geodetický a kartografický ústav, Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava,
FERANEC, J., OŤAHEL, J. (2002). Krajinná pokrývka, Mapa 1 : 500 000. Atlas krajiny Slovenskej republiky. Ministerstvo životného prostredia. Slovenská agentúra životného prostredia. Banská Bystrica.
KOPECKÁ, M. (2006). Identifikácia a hodnotenie zmien krajiny vo veľkej mierke (na príklade okolia Trnavy). Geografický časopis, 58, 125-148
BERTANOVÁ, J., ČUKA, P., KORDOVÁNER, J., RUML, O. (2001). Edícia turistických máp 1:50 000: Strážovské vrchy - Trenčianske Teplice. Hranec (VKÚ).

Mapa č.3:

**Mapa krajinej pokrývky (Land Cover) s turisticky značenými chodníkmi
v regióne Strážovských vrchov**

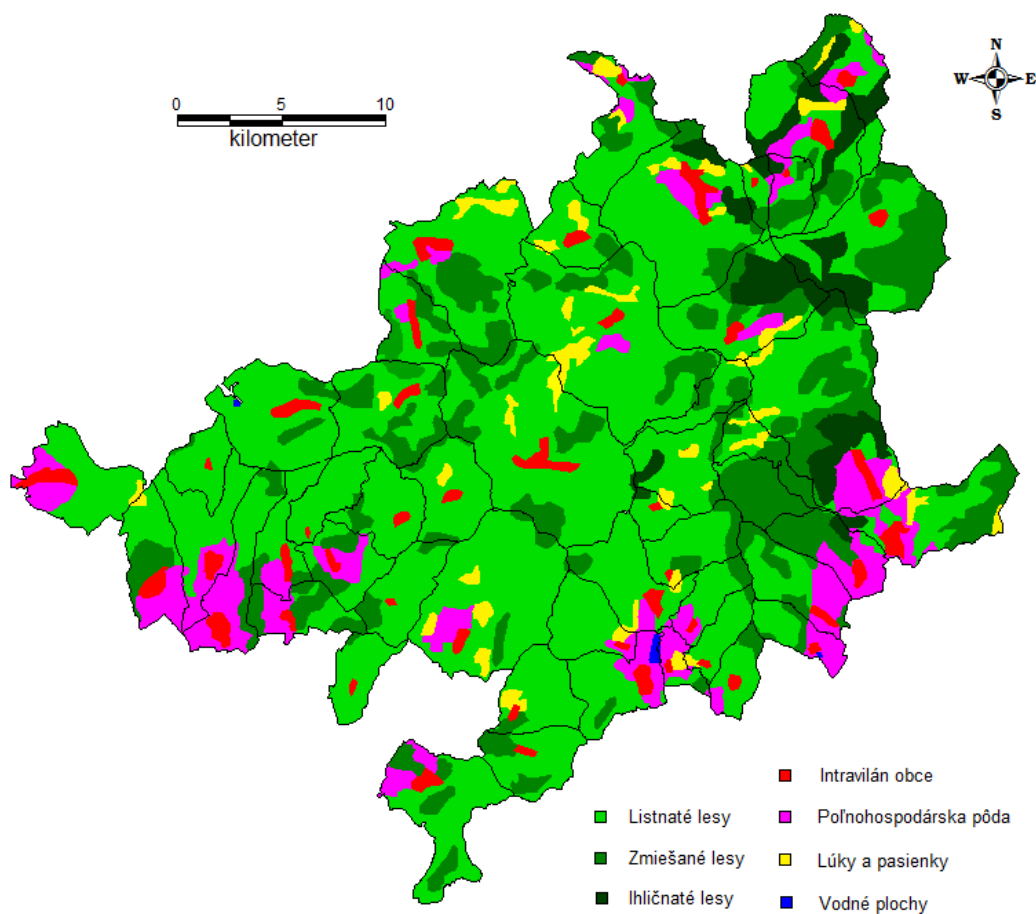

Zdroj : FERANEC, J. a kol. (1996). Slovensko - CORINE - Krajinnno-turistická mapa, 1 : 500 000, Geodetický a kartografický ústav, Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava,
FERANEC, J., OŤAHEL, J. (2002). Krajinná pokrývka, Mapa 1 : 500 000. Atlas krajiny Slovenskej republiky. Ministerstvo životného prostredia. Slovenská agentúra životného prostredia. Banská Bystrica.
KOPECKÁ, M. (2006). Identifikácia a hodnotenie zmien krajiny vo veľkej mierke (na príklade okolia Trnavy). Geografický časopis, 58, 125-148
BERTANOVÁ, J., ČUKA, P., KORDOVÁNER, J., RUML, O. (2001). Edícia turistických máp 1:50 000: Strážovské vrchy - Trenčianske Teplice. Hranec (VKÚ).

Mapa č.4:

Mapa krajinej pokrývky (Land cover) v regióne Strážovských vrchov

Autor : Lukáš Staňo

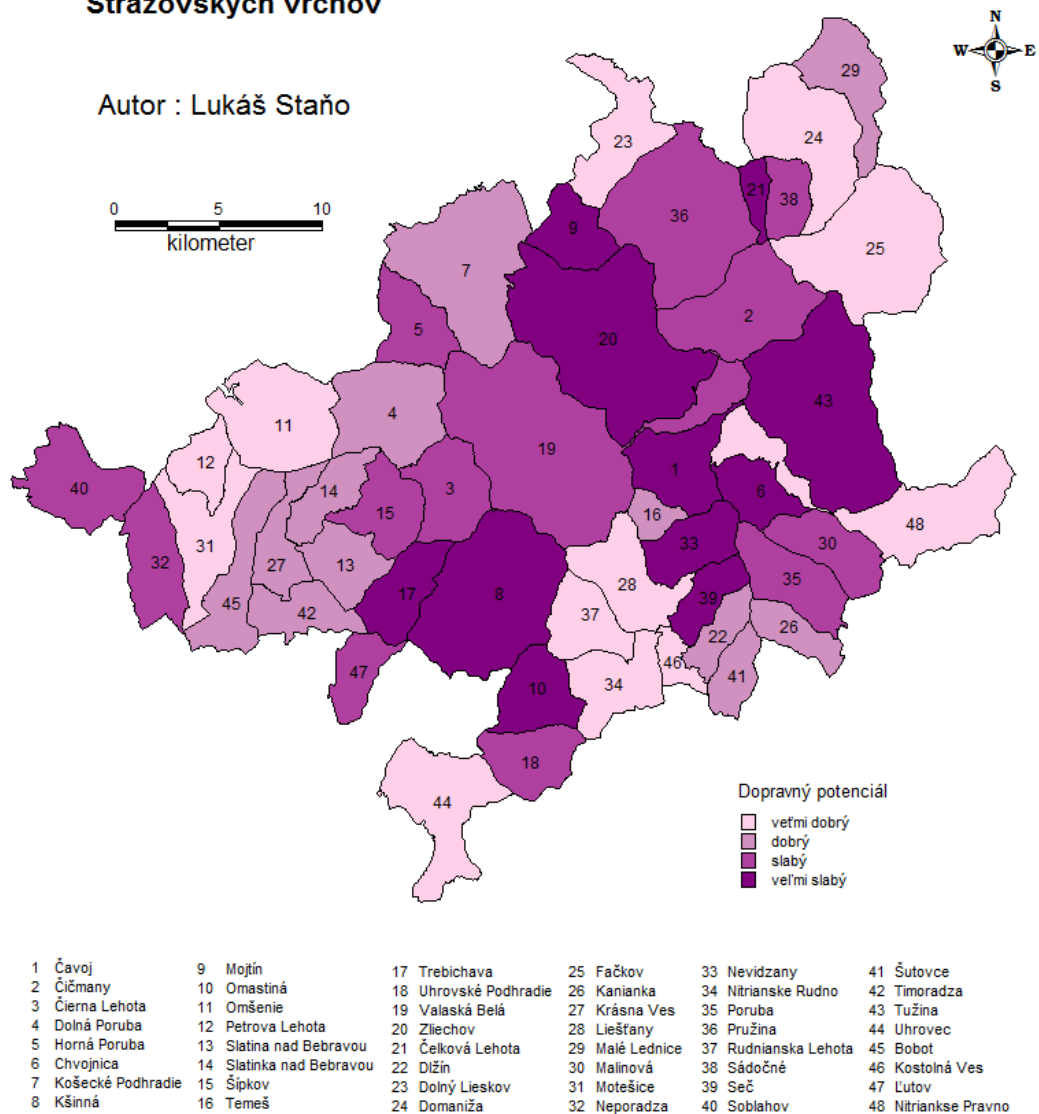

Zdroj : FERANEC, J. a kol. (1996). Slovensko - CORINE - Krajinná-turistická mapa, 1 : 500 000, Geodetický a kartografický ústav, Geografický ústav, Slovenská akadémia vied, Bratislava.
FERANEC, J., OŤAHEL, J. (2002). Krajinná pokrývka, Mapa 1 : 500 000. Atlas krajiny Slovenskej republiky. Ministerstvo Životného prostredia. Slovenská agentúra životného prostredia. Banská Bystrica.
KOPECKÁ, M. (2006). Identifikácia a hodnotenie zmien krajiny vo veľkej mierke (na príklade okolia Trnavy). Geografický časopis, 58, 125-148

Mapa č.5:

Dopravný potenciál CR v obciach regiónu Strážovských vrchov

Autor : Lukáš Staňo

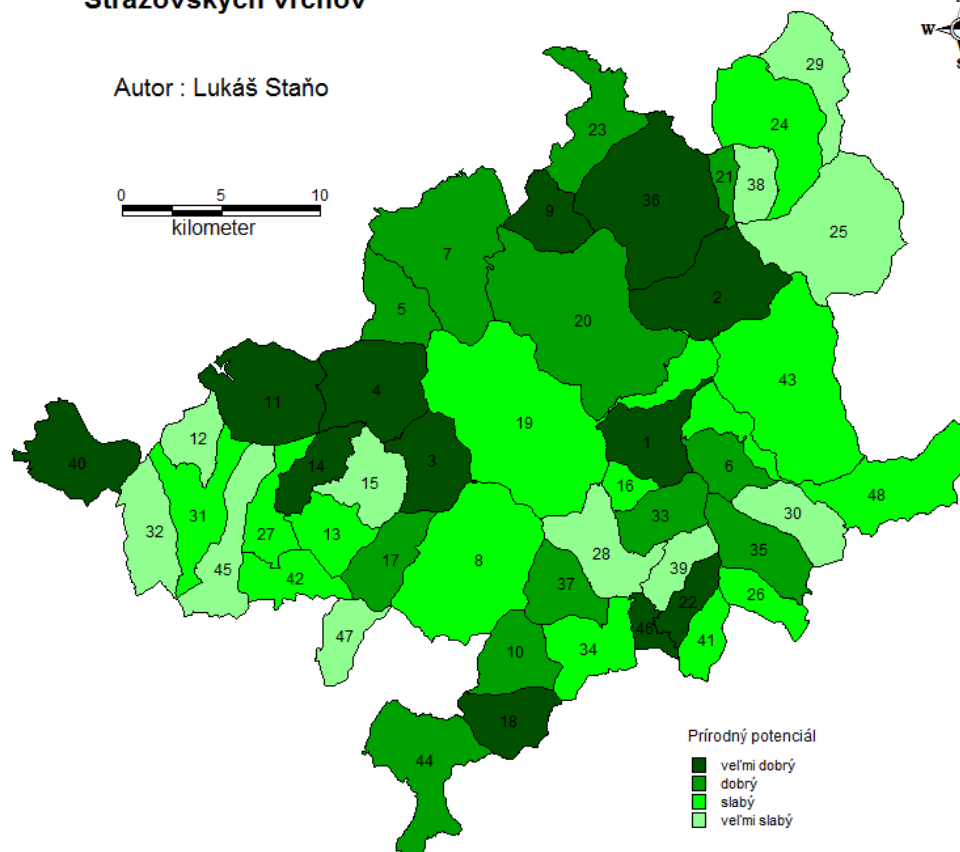
Zdroj : Tabuľka č.4

Mapa č.6:

Prírodný potenciál CR v obciach regiónu Strážovských vrchov

Autor : Lukáš Staňo

0 5 10
kilometer

Prírodný potenciál

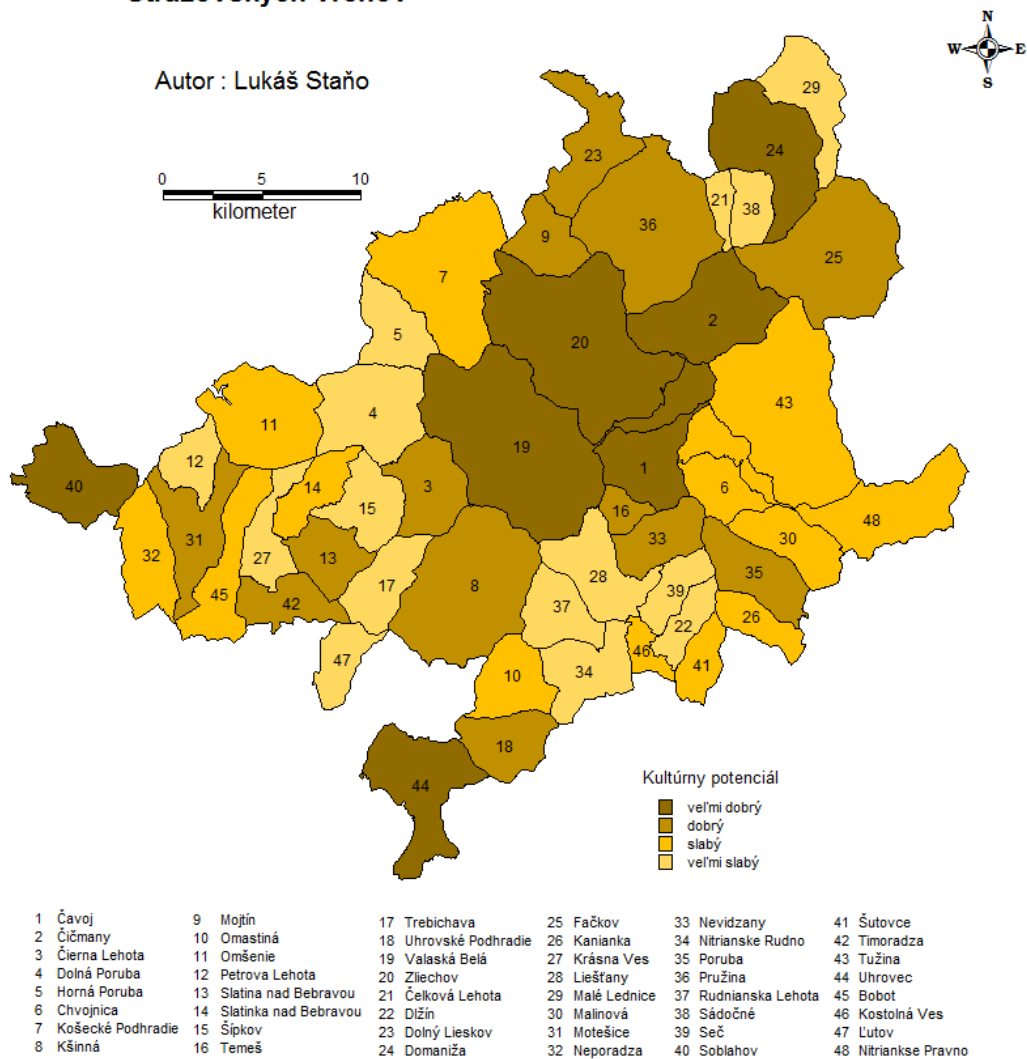
- veľmi dobrý
- dobrý
- slabý
- veľmi slabý

1 Čavojský	9 Mojtín	17 Trebichava	25 Fačkov	33 Nevidzany	41 Šútovce
2 Čičmany	10 Omastiná	18 Uhrovské Podhradie	26 Kanianka	34 Nitrianske Rudno	42 Timoradza
3 Čierna Lehota	11 Omšenie	19 Valaská Belá	27 Krásna Ves	35 Poruba	43 Tužina
4 Dolná Poruba	12 Petrova Lehota	20 Zliechov	28 Liešťany	36 Pružina	44 Uhrovec
5 Horná Poruba	13 Slatina nad Bebravou	21 Čelková Lehota	29 Malé Lednice	37 Rudnianska Lehota	45 Bobot
6 Chvojnica	14 Slatinka nad Bebravou	22 Dížin	30 Malinová	38 Sádočné	46 Kostolná Ves
7 Košecké Podhradie	15 Šípkov	23 Dolný Lieskov	31 Motešice	39 Seč	47 Lutov
8 Kšinná	16 Temeš	24 Domaniža	32 Neporadza	40 Soblahov	48 Nitrianske Pravno

Zdroj : Tabuľka č.4

Mapa č.7:

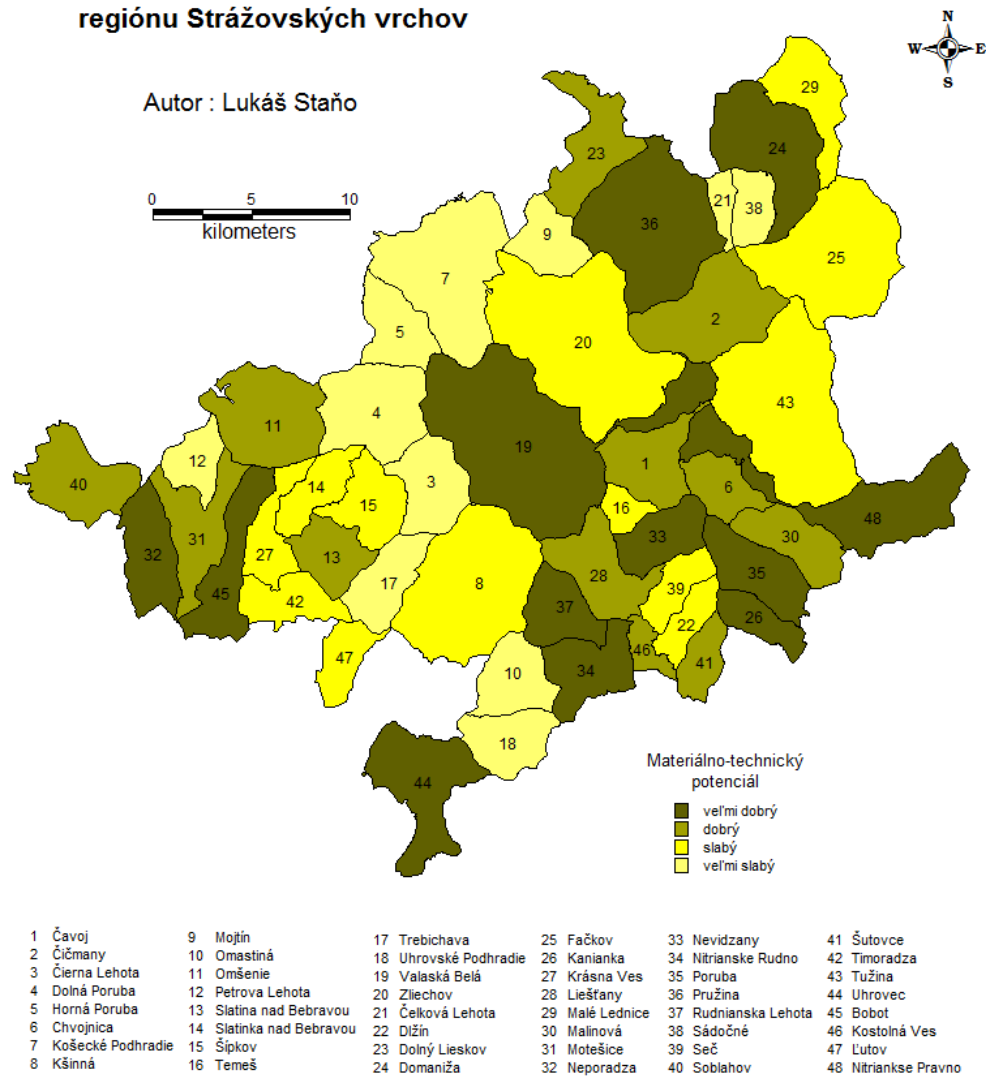
Kultúrny potenciál CR v obciach regiónu Strážovských vrchov

Zdroj : Tabuľka č.4

Mapa č.8:

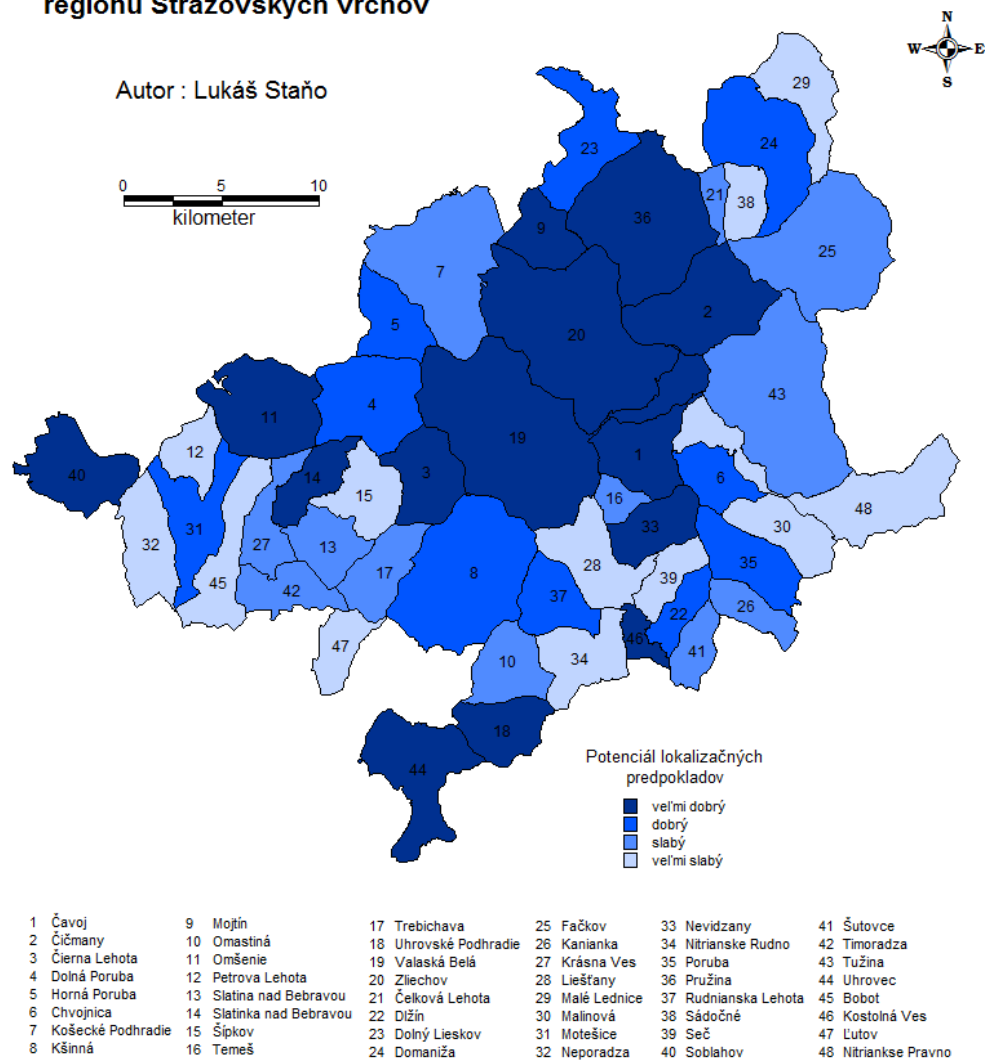
Materiálno-technický potenciál CR v obciach regiónu Strážovských vrchov

Zdroj : Tabuľka č.4

Mapa č.9:

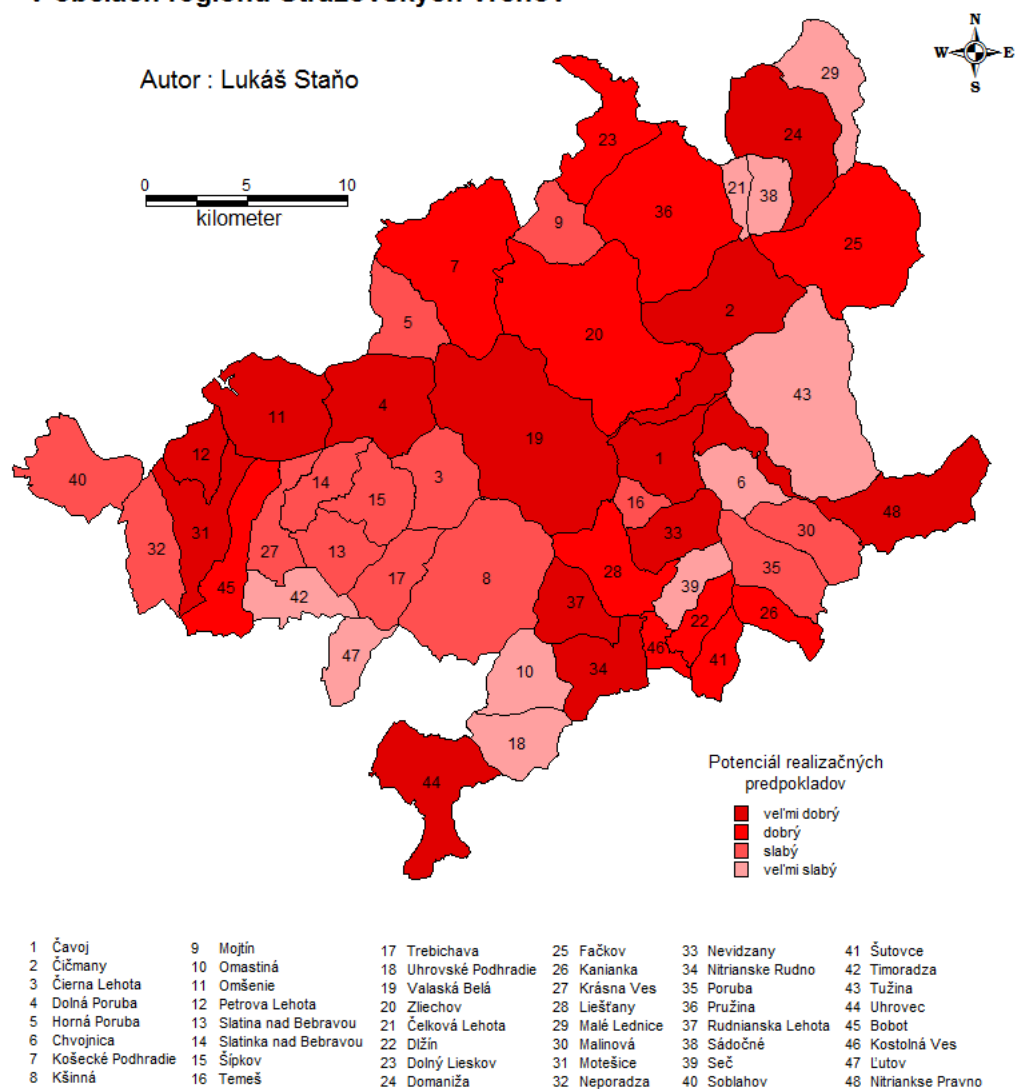
Potenciál lokalizačných predpokladov CR v obciach regiónu Strážovských vrchov

Zdroj : Tabuľka č.4

Mapa č.10:

**Potenciál realizačných predpokladov pre CR
v obciach regiónu Strážovských vrchov**

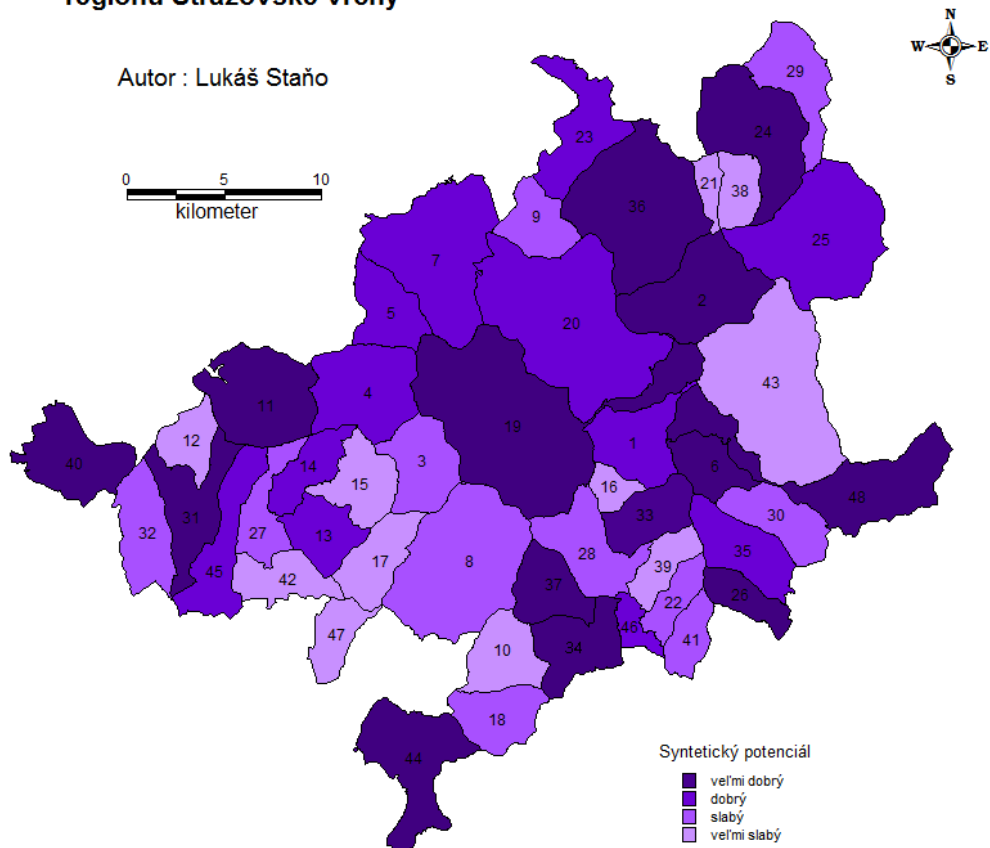

Zdroj : Tabuľka č.4

Mapa č.11:

**Syntetický potenciál CR v obciach
regiónu Strážovské vrchy**

Autor : Lukáš Staňo

1 Čavojs	9 Mojtín	17 Trebichava	25 Fačkov	33 Nevidzany	41 Šútovce
2 Čičmany	10 Omasiná	18 Uhrovské Podhradie	26 Kanianka	34 Nitrianske Rudno	42 Timoradza
3 Čierna Lehota	11 Omšenie	19 Valaská Belá	27 Krásna Ves	35 Poruba	43 Tužina
4 Dolná Poruba	12 Petrova Lehota	20 Zliechov	28 Liešťany	36 Pružina	44 Uhrovec
5 Horná Poruba	13 Slatina nad Bebravou	21 Čelková Lehota	29 Malé Lednice	37 Rudnianska Lehota	45 Bobot
6 Chvojnica	14 Slatinka nad Bebravou	22 Dižin	30 Malinová	38 Sádočné	46 Kostolná Ves
7 Košecké Podhradie	15 Šípkov	23 Dolný Lieskov	31 Motešice	39 Seč	47 Lutov
8 Kšinná	16 Temeš	24 Domaniža	32 Neporadza	40 Soblahov	48 Nitrianske Pravno

Zdroj : Tabuľka č.4

Mapa č.12:

Návrh náučného chodníka

0 0.5 1
kilomètres

Autor : Lukáš Staňo

Obrázok č.5: Informačná tabuľa v lyžiarskom stredisku Homôlka

Autor : Lukáš Staňo